

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, EKONOMİSİ VE PLANLAMASI

ANABİLİM DALI

**YÜKSEKÖĞRETİM PAYDAŞLARINA GÖRE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA
AMAÇLARININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİ İÇİN KÜRESEL VATANDAŞLIĞIN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

DOKTORA TEZİ

Kübra AKÇAY

Lefkoőa

Ocak, 2025

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, EKONOMİSİ VE PLANLAMASI
ANABİLİM DALI

YÜKSEKÖĞRETİM PAYDAŞLARINA GÖRE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA
AMAÇLARININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİ İÇİN KÜRESEL VATANDAŞLIĞIN
DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

KÜBRA AKÇAY

Tez DanıŐmanı
Prof. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL

LefkoŐa
2025

Onay

Kübra AKÇAY tarafından hazırlanan “Yüksek Öğretim Paydaşlarına Göre Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesi İçin Küresel Vatandaşlığın Değerlendirilmesi” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi Ve Planlaması Anabilim Dalında Yüksek Lisans/ Doktora Tezi olarak/...../2025 tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Fatoş SİLMAN
Jüri Üyesi:	Prof. Dr. Mehmet Çağlar
Jüri Üyesi:	Prof. Dr. Gökmen DAĞLI
Jüri Üyesi:	Yrd. Doç. Dr. Seçil Besim AYHAN
Danışman:	Prof. Dr. Fahriye Altınay AKSAL

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

...../...../2025

Prof. Dr. Gökmen DAĞLI
Anabilim Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../2025

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can BAŞER
Enstitü Müdürü

Etik İkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Kübra AKÇAY

...../...../2025

Teşekkür

Doktora eğitim sürecimde bilgi ve deneyimleriyle beni yönlendiren, sabır ve anlayışları ile her zaman yanımda hissettiren, kaliteli eğitimin ve toplumsal duyarlılığın önemini vurgulayan kıymetli danışmanım Sayın Prof. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL'a en derin şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca, bu süreçteki bilgi birikimleri ve destekleriyle bana katkı sağlayan tüm değerli hocalarıma, çalışmama katıldıkları için eğitim fakültesi öğrencileri ve yükseköğretim kurumlarındaki üst düzey yöneticilere teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca manevi destekleri için değerli işyeri çalışma arkadaşlarıma ve her koşulda yanımda olan aile üyelerime teşekkür ederim.

Kübra AKÇAY

Özet

Yüksek Öğretim Paydaşlarına Göre Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesi İçin Küresel Vatandaşlığın Değerlendirilmesi

Akçay, Kübra

Doktora, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi Ve Planlaması Bilim Dalı

Ocak, 2025, 124 sayfa

Bu tez, yükseköğretimde Küresel Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) gerçekleştirilmesinde küresel vatandaşlık bilincinin arttırılması ve dijitalleşmenin bu süreçteki katkılarını incelenmektedir. SKA, ekonomik ve sosyal alanlarda büyümeyi destekleyen 17 hedefe ulaşmada küresel ölçekte kritik bir öneme sahiptir. Özellikle öğretmen adaylarına küresel vatandaşlık bilincinin kazandırılması, SKA'nın gelecek nesillere aktarılmasında temel bir rol oynamaktadır.

Araştırma kapsamında, öğretmen adaylarının SKA ve küresel vatandaşlık bilinci ile ilgili algıları ve yükseköğretim yöneticilerinin dijitalleşme hazırlıkları, nitel veri toplama yöntemleriyle analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının özellikle "Nitelikli Eğitim" hedefine uygunluğu ve adaleti, özgürlük gibi değerlere ulaştığı tespit edilmiştir. Yöneticiler açısından dijitalleşme, eğitimde eşit erişim sağlama ve maliyetleri düşürme potansiyelini taşısa da, altyapı eksikliği ve dijital yetersizlikleri bu süreci sınırlamaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, SKA'lara erişimi desteklemek için küresel vatandaşlık bilincinin eğitim programlarına entegrasyonunu ve dijital dönüşüm yöntemlerinin genişletilmesini önermektedir. Eğitimde sürdürülebilirlik ve dijitalleşmenin bir arada ele alınması, uzun vadeli kalkınmaya ulaşmada önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilirlik, Küresel Vatandaşlık, Dijitalleşme

Abstract

Evaluation of Global Citizenship for the Achievement of Sustainable Development Goals According to Higher Education Stakeholders

Akçay, Kübra

**MA/ PhD, Department of Department of Educational Administration,
Supervision, Economics and Planning**

Jan, 2025, 124 pages

This thesis examines the contribution of digitalization and increasing global citizenship awareness in the realization of the Global Sustainable Development Goals (SDGs) in higher education. SDGs have a critical importance on a global scale in achieving 17 goals that support growth in economic and social areas. In particular, providing global citizenship awareness to prospective teachers plays a fundamental role in transferring SDGs to future generations.

Within the scope of the research, the perceptions of teacher candidates regarding SDG and global citizenship awareness and the digitalization preparations of higher education administrators were analyzed with qualitative data collection methods. It was determined that teacher candidates were particularly suitable for the goal of "Quality Education" and reached values such as justice and freedom. Although digitalization has the potential to provide equal access in education and reduce costs for administrators, the lack of infrastructure and inadequacies limit this process.

In conclusion, this study recommends the integration of global citizenship awareness into education programs and the expansion of digital transformation methods to support the achievement of SDGs. Addressing sustainability and digitalization together in education is considered an important step in achieving long-term development.

Keywords: Sustainability, Global Citizenship, Digitalization

İçindekiler

Onay	I
Etik İlkelere Uygunluk Beyanı	II
Teşekkür	III
Özet	IV
Abstract	V
İçindekiler	VI
Tablolar Listesi	X
Şekiller Listesi	XII
Kısaltmalar	XIV

BÖLÜM I

Giriş	1
Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı	4
Alt Amaçlar	5
Araştırmanın Önemi	6
Sınırlılıklar	6

BÖLÜM II

Sürdürülebilir Kalkınma, Küresel Vatandaşlık ve Dijitalleşme: Kavramsal Çerçeve	8
Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Tanımı ve Önemi	10
Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Eğitimde Önemi	13
Yüksek Öğretim Kurumlarında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları	16
Sürdürülebilir Kalkınmanın Yükseköğretimdeki Önemi	16
Sürdürülebilir Kalkınmanın Yükseköğretimdeki Rolü	17
Küresel Vatandaşlık Kavramı	20
Küresel Vatandaşlık Tanımı ve Gelişimi	20

Küresel Vatandaşlık Önemi ve Etkileri	22
Küresel Vatandaşlık Eğitimdeki Önemi	24
Yükseköğretimde Küresel Vatandaşlık Eğitiminin Önemi	25
Sürdürülebilir Kalkınma Ve Küresel Vatandaşlık Birlikte Ele Alınmasının Önemi	27
Dijital Çağa Uyum İçin Yapılması Gerekenler	28
Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm ve Tarihsel Gelişimi	29
Yükseköğretimde Dijital Çağa Uyum İçin Yapılması Gerekenler	31
Dijital Dönüşümün Yükseköğretim Kurumlarına Etkileri	32
Dijitalleşmenin Yükseköğretimdeki Rolü	35
Dijitalleşme ile Küresel Vatandaşlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Arasındaki Bağlantılar	37

BÖLÜM III

Yöntem	39
Araştırma Modeli	39
Evren ve Örneklem	41
Veri Toplama Araçları	42
Verilerin Analizi ve Yorumlanması	42

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar	45
Öğretmen Adaylarının SKH'lere İlişkin Farkındalığı	45
SKH'lerinden Hangisi Veya Hangilerini Bildiklerinin Belirlenmesi Ve Paylaşılmasına İlişkin Görüşleri	45
Öğretmen Adayı Olarak Hedeflerden En Çok Hangisinin Öğretmenlik Mesleği Kapsamında Hangi Hedeflerin Öğretilmesi Ve Uygulanması Gerektiğine İlişkin Görüşleri	46
Nitelikli Eğitimin Olabilmesi İçin Öneriler	49
Yükseköğretim Eğitim Fakültesi Öğrencilerin Sürdürülebilir Şehirler Ve Topluluklar Nasıl Olmalıdır İle İlgili Görüşleri	52

Yükseköğretim eğitim fakültesi öğrencilerin küresel vatandaşlıkla ilişkin bulguları	55
Yüksek Öğretim Eğitim Fakültesi Öğrencilerin Küresel Vatandaşlıkla İlişkin Bulguları	55
Küresel Vatandaşlığın Gelişmesine Katkıda Bulunan Faktörler	56
Küresel vatandaşlığın geliştirilmesinde; Bilinmesi gereken kavram ve bilgilere ilişkin görüşleri	57
Küresel Vatandaşlığın Geliştirilmesinde Sahip Olunması Gereken Beceriler Nelerdir .	59
Küresel Vatandaşlığın Geliştirilmesinde; Değer Ve Tutumlara İlişkin Görüşleri Nelerdir	61
Yükseköğretim Kurumunuzda Geleceğin Eğitim Sisteminde Dijital Eğitimin Önemi İlgili Görüşleri	62
Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk Durumu İle İlgili Bilgilere Yer Verilmiştir	64
Geleceğin Yükseköğretimi Sizi Dijital Dönüşüme Teşvik Eden Etmenler İle İlgili Görüşler	65
Geleceğin Yükseköğretim Kurumlarının Dijital Eğitim Uygulamasına Yönelik Altyapı, Akademik Personel ve Yönetmelik Personelinin Donanımı İle İlgili Görüşler	66
Geleceğin Yükseköğretim Kurumlarının Dijital Eğitim Dönüşüm Sürecinde Çalışanlarımızın Uyum Sağlayabilmesi İçin Hangi Eğitimlerin Alınması Gerektiğini İlişkin Görüşler	68
Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Eylem Planı İle İlgili Bilgiler ..	70
Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Stratejik Plan İlgili Görüşler ...	71
Yükseköğretim Kurumunuzda Tamamen Dijital Eğitime Geçiş İçin Gerekli Liderlik İlgili Görüşler	72
Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Dönüştürücü Eğitim Politikaları İlgili Görüşler	74

BÖLÜM V

Tartışma	79
Eğitim Fakültesi Öğrencilerin SKH'lere Yönelik Farkındalık	79
Yükseköğretim Yöneticileri ve Dijitalleşme	80

BÖLÜM VI

Öneriler ve Sonuçlar	83
Sonuçlar	83
Öneriler	85
Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler	85
İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	86
Kaynakça	88
EKLER	106
EK 1	106
Görüşme Formu	106
EK 2	107
Sorular	107
EK 3	108
İntihal Raporu	108
EK 4	109
Özgeçmiş	109

Tablolar Listesi

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımına ait bilgiler	41
Tablo 2. Yükseköğretim Yöneticilerin demografik bilgileri	41
Tablo 3. Öğretmen adaylarının aşına olduğu Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları	45
Tablo 4. Öğretmen Adayı Olarak Hedeflerden En Çok Hangisinin Öğretmenlik Mesleği Kapsamında Öğretilmesi Ve Uygulanması Gerektiğini Düşünüyorsunuz?	47
Tablo 5. Nitelikli Eğitimin Olabilmesi İçin Önerileriniz Nelerdir?	49
Tablo 6. Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar sizce nasıl olmalıdır?	52
Tablo 7. Küresel vatandaşlığı Nasıl Tanımlarsınız?	55
Tablo 8. Bilinmesi Gereken Kavram Ve Bilgiler Nelerdir?	57
Tablo 9. Küresel Vatandaşlığın Geliştirilmesi İçin Sahip Olunması Gerekli Beceriler	59
Tablo 10. Değer Ve Tutumlara İlişkin Görüşleri	61
Tablo 11. Yükseköğretim Kurumunuzda Geleceğin Eğitim Sisteminde Dijital Eğitimin Önemi Nedir?	62
Tablo 12. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik hazır bulunuşluk durumu nasıldır?	64
Tablo 13. Geleceğin Yükseköğretimi Sizi Dijital Dönüşüme Teşvik Eden Etmenler Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?	65
Tablo 14. Dijital Eğitim Uygulamasına Yönelik Altyapı, Akademik Personel Ve Yönetmel Personelin Donanımı Nasıl Olmalıdır	66
Tablo 15. Dijital Eğitim Dönüşüm Sürecinde Çalışanlarınızın Uyum Sağlayabilmesi İçin Hangi Eğitimlerin Alınması Gerektiğini Düşünüyorsunuz?	68
Tablo 16. Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Eylem Planı Var Mı? Varsa Bunlar Nedir?	70
Tablo 17. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik Stratejik Planı var mı? Varsa bunlar nelerdir?	71

Tablo 18. Yükseköğretim Kurumunuzda Tamamen Dijital Eğitime Geçiş İçin Gerekli Liderlik Türüne İlişkin Görüşleri.....	72
---	----

Tablo 19. Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Dönüştürücü Eğitim Politikaları Nedir?.....	74
--	----

Şekiller Listesi

Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	11
Şekil 2. Yenilenebilir Enerji (Zhao vd., 2021)	13
Şekil 3. Sürdürülebilirliğin Üçlü Alt Çizgisi Kavramsallaştırılması(Arya vd. 2020	18
Şekil 4. Küresel Vatandaşlık Kavramsal Modeli (Morais & Ogden, 2011)	26
Şekil 5. Nitel Araştırma Süreci, Kaynak: (Creswell, 2002).....	44
Şekil 6. Öğretmen Adaylarının Aşına Olduğu Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Grafiği ...	46
Şekil 7. Öğretmen Adayı Olarak Hedeflerden En Çok Hangisinin Öğretmenlik Mesleği Kapsamında Öğretilmesi Ve Uygulanması Gerektiğini Düşünüyorsunuz?	47
Şekil 8. Küresel Vatandaşlığı Nasıl Tanımlarsınız Grafiği	56
Şekil 9. Bilinmesi Gereken Kavram Ve Bilgiler Grafiği	58
Şekil 10. Küresel Vatandaşlığın Geliştirilmesi İçin Sahip Olunması Gerekli Beceriler grafiği	60
Şekil 11. Yükseköğretim Kurumunuzda Geleceğin Eğitim Sisteminde Dijital Eğitimin Önemi Grafiği	63
Şekil 12. Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk Durumu Grafiği	64
Şekil 13. Geleceğin Yükseköğretimi Sizi Dijital Dönüşüme Teşvik Eden Etmenler Grafiği	66
Şekil 14. Dijital Eğitim Uygulamasına Yönelik Altyapı, Akademik Personel Ve Yönetmel Personelin Donanımı Nasıl Olmalıdır.	67
Şekil 15. Dijital Eğitim Dönüşüm Sürecinde Çalışanlarınızın Uyum Sağlayabilmesi İçin Hangi Eğitimlerin Alınması Gerektiğini Düşünüyorsunuz İle İlgili Grafik	69
Şekil 16. Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Eylem Planına İlişkin Grafik	70
Şekil 17. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik Stratejik Planı ile ilgili grafik	71

Şekil 18. Yükseköğretim Kurumunuzda Tamamen Dijital Eğitime Geçiş İçin Gerekli Liderlik Türüne İlişkin Görüşleri Grafiği	73
Şekil 19. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik dönüştürücü eğitim politikalarına ilişkin grafik.....	74

Kısaltmalar

KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
SKH	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
EBYS	Elektronik Belge Yönetim Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
TBL	Üçlü Alt Çizgi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

BÖLÜM I

Giriş

Dijitalleşme ve küreselleşmenin günümüzde hızla yaygınlaşmasıyla birlikte küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma hedefi (SKH) toplumları şekillendiren önemli bir kavram olarak öne çıkmaktadır. SKH sağlıktan eğitime, ekonomik kalkınmadan refahın artırılmasına kadar geniş bir alanda kapsayıcı olup, sürdürülebilirliği desteklemektedir. **Bu bağlamda yükseköğretim kurumları, küresel vatandaşlık** bilincinin kazandırılması ve öğrenme sürecini SKH doğrultusunda dijital dönüşüme uyumlu bir şekilde oluşturulması bakımından önemli bir rol üstlenmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'nde var olan yükseköğretim sektörü, bölgesel önemi ve çok kültürel yapısı nedeniyle küresel vatandaşlık ve SKH'lerin uygulama alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Yükseköğretimdeki üst düzey yöneticiler, dijitalleşme stratejileri ve eylem planları aracılığıyla sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunabilecek önemli kişilerdir. Ancak dijitalleşmenin bu hedeflerle nasıl uyum sağladığı ve yükseköğretim alanındaki bireylerin bu süreçte hangi rolleri üstlendiği konusunda yeterli çalışma bulunmamaktadır.

Bu araştırma ile KKTC'de mevcut yükseköğretim kurumunun eğitim fakültesinde öğrenim gören 54 öğrencinin dijital çağda sürdürülebilir kalkınmaya yönelik küresel vatandaşlık anlayışları değerlendirilmiştir. Nitel analiz çalışması, eğitim fakültesinde öğrenim gören bahse konu öğrencilere yönelik uygulanmış olup, küreselleşme ile SKH konusundaki görüş ve yaklaşımları incelenmiştir. Nitel analiz kapsamında, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık ile ilgili fikirleri ve önerilerini de nitel bakış açısıyla ele alınmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında KKTC yükseköğretim kurumlarındaki 15 üst düzey yöneticiye yönelik de nitel analiz uygulanarak, dijital dönüşüm süreci, dijital eğitim altyapıları ve süreçteki liderlik yaklaşımları analiz edilmiştir.

Günümüzde, karmaşık küresel sorunların ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin (SKH) öneminin daha iyi anlaşılmasıyla birlikte, yükseköğretim kurumları hızlı bir dönüşüm sürecine girmiştir. Öğretmen eğitiminde beklenen

hedeflere ulaşılması için sürdürülebilir kalkınma için eğitim kapsamında, öğretmen adayları tarafından gerekli eğitimler alınmalı ve bunların öğrencilere öğretimi ile ilgili tecrübeler yaşamaları gerekmektedir (Santone vd., 2014). Bu bağlamda, üniversitelerin iklim eylemi kapsamında özellikle eğitim ve araştırma faaliyetlerine odaklandıkları; iklim eylemine yönelik dersleri müfredatlarına entegre ettiklerinde araştırmaların artırdıkları gözlemlenmektedir (De la Poza vd., 2021). Bu dönüşüm sürecinde sürdürülebilir kalkınma ve dijitalleşme, yükseköğretimdeki rollerin yeniden tanımlanmasına neden olmakta ve bu rollerin küresel vatandaşlık bağlamındaki önemini derinleştirmektedir. Bu tez, "Yüksek Öğretim Paydaşlarına Göre Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının (SKA), Gerçekleştirilmesi İçin Küresel Vatandaşlığın Değerlendirilmesi" başlığı altında, eğitim fakültesinde eğitim gören geleceğin öğretmen adaylarına yönelik SKH ve küresel vatandaşlık kavramlarına bakış açıları incelenerek, alt başlık olarak ise yükseköğretim liderlerinin değişen koşullardaki rolünü değerlendirmek ve küreselleşen dünyamızda dijital eğitime yönelik çalışmalarını anlamak amacıyla yapılmıştır.

Küresel dünyada hızla devam eden dinamikler, yükseköğretim kurumlarını ve yöneticilerini yeni ve karmaşık sorumluluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Dijitalleşme, bilgi teknolojilerindeki devrim niteliğindeki ilerlemelerle birlikte, sadece eğitim ve öğretim süreçleri değil, aynı zamanda yönetim ve yönetim pratikleri de kökten değiştiğini göstermektedir. Bu birleşme, "Dünya Vatandaşlığı" ve "Sürdürülebilir Kalkınma" kavramlara, öğrencilerin bakış açısı ile incelenecek olup, alt başlık olarak yükseköğretimdeki yönetimin dijital liderlik rollerini küresel bir perspektifte değerlendirmenin ayrıntılarını vurgulamaktadır.

Problem Durumu

Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesinin zorlukları, dünya genelinde kabul görmektedir (Jansen, 2003). Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA), ekonomik, sosyal ve çevresel sorunların çözümüne yönelik 17 kapsamlı hedefi içermektedir. Ancak söz konusu hedeflere ulaşmak yalnızca ülkelerin politikalarıyla değil, bireylerin küresel ölçekte bilinçli ve sorumlu davranışlarıyla da doğrudan ilişkilidir. Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 yılında yayımladığı *Ortak Geleceğimiz Raporu* (Brundtland Raporu) "bugünün ihtiyaçlarını gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama

yeteneğinden ödün vermeden karşılamak” ifadesiyle sürdürülebilirlik kavramına yeni bir perspektif kazandırmıştır (WCED, 1987).

Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınma, yalnızca mevcut neslin karşı karşıya olduğu bir sorun değil; aynı zamanda doğal kaynakların gelecek nesillere hak ettikleri biçimde aktarılması noktasında üstlenilmesi gereken bir sorumluluk olarak görülmektedir (Erdoğan, 2022; Mitlin & Satterthwaite, 2014). Bu noktada, özellikle eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma bilinciyle yetiştirilmesi, bu bilincin yeni kuşaklara aktarılması açısından kritik bir önem taşımaktadır.

Bununla birlikte, küresel sorunların çözümünde öne çıkan kavramlardan biri de “küresel vatandaşlık”tır. Küresel vatandaşlık, bireylerin yalnızca kendi çevreleriyle sınırlı kalmayıp dünya genelinde sorumluluk üstlenen, evrensel değerleri benimseyen ve bu doğrultuda hareket eden bireyler olmalarını teşvik etmektedir. Bu nedenle, küresel vatandaşlık bilincinin kazandırılması ve yaygınlaştırılması, eğitim kurumlarının temel görevlerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Ancak, yükseköğretim kurumlarının küresel vatandaşlık bilincini geliştirme ve bu bilincin SKA’na katkı sağlama potansiyeli yeterince araştırılmamıştır. Ayrıca, dijitalleşmenin ve çevrim içi eğitimin hızlı bir şekilde arttığı günümüzde, dijital platformlar ve eğitim teknolojilerinin sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık bilinci güçlendirme potansiyeli bulunmaktadır. Bu bağlamda, yükseköğretim kurumlarındaki üst düzey yöneticilerin dijitalleşmeye yönelik stratejik ve eylem planları değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda, öğretmen adayları ve üst düzey yöneticilerin perspektifinden SKA’lara ulaşımında küresel vatandaşlığın değerlendirilmesi ve yükseköğretimde dijitalleşme sürecinin rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin (54 katılımcı) ve üst düzey yöneticilerin (15 katılımcı) görüşleri, nitel görüşme formu kullanılarak toplanmıştır.

Eğitim Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Problem Durumu; Eğitim fakültesi öğrencileri, gelecekte öğretmen olarak SKA’lar öğretilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca küresel vatandaşlığın kavramsal temelleri, gerekli beceriler ve

değerler üzerine öğrencilerin açıklık kazanmıştır. Bu bağlamda şu sorulara odaklanmıştır.

1. SKA'ların hangileri öğrenciler tarafından biliniyor?
2. Hangi hedeflerin öğretmenlik mesleği kapsamında öğretilmesi gerekli görünüyor?
3. Nitelikli eğitim için ne tür öneriler sunuyor?
4. Sürdürülebilir şehir ve topluluklar nasıl tanımlanıyor?
5. Küresel vatandaşlık nedir ve bu kapsamda bilinmesi gereken beceriler ve değerler nelerdir?

Üst Düzey Yöneticilere Yönelik Problem Durumu; Dijitalleşme, yükseköğretim kurumlarının bu dönüşümünü desteklemek için mevcut durumu, altyapısı, liderlik model ve stratejik planları gibi çeşitli faktörleri değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda şu sorulara odaklanmıştır.

1. Dijital eğitimin geleceğin eğitim sistemindeki önemi?
2. Kurumların dijitalleşme konusundaki hazırlık seviyeleri nedir?
3. Dijitalleşme eğitimin altyapısı, idari ve akademik personel yeterlilikleri nasıl olmalıdır?
4. Dijitalleşme süreci stratejileri ve eylem planları var mıdır?
5. Dijitalleşme sürecinde liderlik ne türü nedir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, SKA'nın gerçekleştirilmesi sürecinde, küresel vatandaşlık kavramının yükseköğretim eğitim fakültesi öğrencileri tarafından nasıl algılandığını ve yükseköğretim kurumu üst düzey yöneticilerin dijitalleşme bakış açılarını değerlendirmektedir.

Birinci aşamada, eğitim fakültesi öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık kavramına ilişkin bilgi ve farkındalık seviyeleri ederek bu hedeflerin öğretmenlik mesleği bağlamında nasıl uygulayabileceklerini ele alınacaktır. Bu bağlamda, SKH'leri ve küresel vatandaşlık bilincine sahip olan öğretmen adaylarının, bu farkındalığı gelecek nesillere aktararak SKH'leri ve küresel

vatandaşlık bilincine sahip bireyler yetişmesinde katkıda bulunmaları amaçlanmaktadır.

İkinci aşamada, yükseköğretim kurumlarında görev yapan üst düzey yöneticilerin dijitalleşmenin önemi ve yükseköğretimde dijital dönüşüme yönelik hazırlık sürecini değerlendirmektir. Bu bölüm, yükseköğretimde dijital dönüşüm sürecine yönelik algıyı, dijital dönüşümü teşvik eden faktörleri ve bu dönüşüm için gerekli altyapı, akademik ve idari kadrolarının ve liderlik yönetimlerinin nasıl olması gerektiği ele alınır.

Bu araştırmada, yükseköğretim üyelerinin küresel vatandaşlık perspektifinden SKH'lerinin gerçekleştirilmesine yönelik algılarını ve dijital dönüşüm süreçlerini anlamayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda elde edilen bulgular, yükseköğretimde SKH'lerinin benimsenmesi ve dijitalleşmeye yönelik gelişim politikalarının geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Alt Amaçlar

1. Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma bilincine yönelik algı ve bilgi nelerdir?
 - Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma bilincine yönelik algı ve bilgi düzeyleri nelerdir?
 - Öğretmen adaylarının, SKH'lerinden hangisinin eğitim yoluyla öğretilmesi gerektiğini düşündükleri nelerdir?
 - Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık bilincinin geliştirmek için hangi değerlere sahip olunması gereken düşünceler nelerdir?
2. Yükseköğretimdeki üst düzeyin üst düzey yöneticilerin, dijital eğitim sistemi hazırlık düzeyi nedir?
 - Yükseköğretimde üst düzey yöneticilerin dijital eğitim sistemine yönelik hazırlık düzeyleri nasıl?
 - Dijital eğitimi hayata geçirmek için gerekli eylem planları ve altyapı hazırlıkları nelerdir?
 - Yöneticiler, dijital eğitime geçişte hangi liderlik türü nedir?
 - Yöneticilerin, hangi dönüşüm politikalarına ihtiyaç duyulduğunu düşünmektedir?

Bu sorunlar, yükseköğretim kurumlarının sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen, küresel vatandaşlık bilincini geliştiren ve dijitalleşmeye uyum sağlayan politikalar genişlemeleri için gerekli olan liderlik türünü ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, yükseköğretim kurumlarının SKA'na ulaşma sürecinde, küresel vatandaşlık ve dijitalleşme stratejilerinin nasıl bir rol oynadığını anlamaya yönelik önemli bilgiler yer almaktadır. Öğretmen adayları tarafından, küresel vatandaşlık teknolojisinin sürdürülebilir kalkınma ile nasıl entegre edilebileceğini üzerinde durulması, geleceğin eğitimcilerini bu yöne yönlendirmek açısından büyük önem verecektir. Diğer taraftan, dijitalleşme sürecinin birleştirilmesi planlanması, mevcut dijital yapısının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi ile yönetsel bakış açısının dijitalleşmenin katkıları hakkında geniş bir perspektif sağlamaktadır. Tez, bu konulara yönelik çeşitli öneriler sunarak, yükseköğretim kurumlarının sürdürülebilir kalkınmasını ve dijitalleşmesine yönelik katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Bu çalışmada, güncel küresel standartlarda sürdürülebilirlik ve dijitalleşme ile ilgili yükseköğretim ülkelerinin genişletme ve dönüşümlerine yönelik yaklaşımlar geliştirilmesine olanak sağlayacaktır.

Yükseköğretim paydaşlarının bilhassa eğitim fakültesindeki eğitim gören geleceğin eğitimcilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik küresel vatandaşlık bilgilerini değerlendirmeyi ve üst düzey yükseköğretim yöneticilerin ise dijitalleşmenin yöntemlerine yönelik hedeflerini anlamayı sağlar. Sürdürülebilir kalkınma nasıl entegre edilebilir ve dijitalleşmenin mantıksal olarak iki ana tema altında nasıl yönetilebileceği iki ana hedef altında toplanmıştır.

Sınırlılıklar

Coğrafi Sınırlılık: Araştırma yalnızca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) bulunan üniversitelerle sınırlıdır. Bu nedenle elde edilen bulgular, diğer ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarına genellenemez.

Zamansal Sınırlılık: Veriler 2023-2024 akademik yıllarında toplanmıştır. Yükseköğretim kurumları sürekli değişim ve gelişim içinde olduğundan, elde edilen bulgular bu döneme özgüdür.

Örneklem Sınırlılığı: Araştırmada kullanılan örneklem, belirli bir eğitim fakültesinden seçilen bireylerle sınırlıdır. Bu durum, genel evreni tam olarak temsil etmeyebilir.

Ölçme Aracı ve Veri Toplama Yöntemi Sınırlılığı: Kullanılan ölçme araçlarının belirli konulara duyarlılığı ve veri toplama yöntemlerinin yapısal sınırlılıkları, sonuçların genelleştirilmesini etkileyebilir.

Teknolojik ve Dijital Dönüşüm Sınırlılığı: Dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde değişmesi nedeniyle, elde edilen bulgular zamanla geçerliliğini yitirebilir. Bu tezde elde edilen veriler yalnızca belirli bir dönemi yansıtmaktadır.

BÖLÜM II

Sürdürülebilir Kalkınma, Küresel Vatandaşlık ve Dijitalleşme: Kavramsal Çerçeve

1970’li yılların başlarına kadar insanlar, çevre krizinin boyutlarını tam olarak fark edememiştir. Ancak doğal kaynakların hızla tükenmesi ve artan çevre kirliliği, birçok gelişmekte olan ülkeyi çevre mevzuatı hazırlamaya ve kalkınma ile doğal çevre arasında denge kurma yolları aramaya yönlendirmiştir. Bu çabalar sonucunda, uzun vadeli bir kalkınma yaklaşımı “Sürdürülebilir Kalkınma” modeli geliştirmiştir (DPT, 2003). Bu model, çevre ve insan sermayesini dikkate alarak, kaynak kullanımını optimize etmeyi ve hem insanları hem de diğer canlıları etkileyen tüm faktörleri kapsayıcı bir yaklaşım sunmayı hedeflemektedir.

1980’li yıllardan günümüze sürdürülebilir kalkınma kavramı, Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan *Ortak Geleceğimiz* adlı Brundtland Raporu’nda tanımlanmıştır. Bu tanım, sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyen politikaların ve çalışmaların geliştirilmesine temel oluşturmuş ve özellikle gelişmiş ülkelerin bu süreçte belirleyici bir rol oynamasına imkân sağlamıştır (Bozlağan, 2007). Brundtland Raporu’nda yer alan kavramsallaştırma, bilim camiasında geniş ölçüde kabul görmüş ve sürdürülebilir kalkınma literatüründe merkezi bir referans noktası hâline gelmiştir. Raporda sürdürülebilir kalkınma, kısa ve öz bir biçimde tanımlanmasına rağmen ekolojik, sosyal ve ekonomik yaşamın tüm boyutlarını kapsayan bütüncül bir çerçeve sunmakta; bu yönüyle hem teorik hem de uygulamalı çalışmalara yol gösterici olmaktadır (Bozlağan, 2004). Dolayısıyla, sürdürülebilir kalkınma politikalarının tasarlanması ve uygulanmasında bu kavramsal çerçevenin dikkate alınması, güncel çalışmalarda da sıklıkla vurgulanan bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma, çevrenin korunması ile ekonomik kalkınma kavramlarının uzun vadeli ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınması ilkesine dayanmaktadır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik, doğal kaynakların korunması suretiyle insan yaşam kalitesinin artırılmasını ifade etmektedir. Sosyal, ekonomik ve ekolojik hedeflerin birlikte değerlendirilmesi ve her birinin yararına olacak biçimde faaliyetlerin planlanması, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır (Karabulut, 2004). Sürdürülebilir kalkınmanın etkin bir şekilde

yönetilebilmesi için toplumsal, ekonomik ve çevresel faktörlerin dikkate alınması ve bu unsurlar arasında iş birliğinin sağlanması gerekmektedir (Budak, 2000). Bu kavram, mevcut kaynakların bugünkü ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlarken, gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçları karşılayacak şekilde kullanılmasını sağlarken, gelecekteki nesillerin de kendi ihtiyaçlarını olanaklarını korumayı hedefler. Ayrıca, sürdürülebilir kalkınmanın diğer öncelikleri arasında sosyal dayanışmayı güçlendirmek, ekonomik sürdürülebilirliği artırmak ve çevresel sorumluluk bilincini geliştirmek yer almaktadır (Sarıkaya & Kara, 2007).

Küreselleşme ve teknolojik ilerlemeler, günümüzde toplumları ve bireyleri birbirine daha yakın hale getirmekte ve dünya vatandaşlığıyla sürdürülebilir kalkınma kavramlarını önemini vurgulayarak ön plana çıkarmaktadır. Dünya vatandaşlığı, bireylerin bulunduğu yerlerin sınırlarını aşarak küresel düzeyde duyarlılık ve sorumluluk geliştirmesi şeklinde ifade etmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, günümüz ihtiyaç ve gereksinimlerini karşılamak için gelecek nesillerin ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini tehlikeye atmadan kaynakları kullanmanın önemini vurgulamaktadır.

Küresel vatandaşlık, bireylerin yalnızca kendi ülkelerine değil, dünyada genelinde meydana gelen olaylara karşı da sorumluluk hissetmelerini ifade eder. Küresel vatandaşlar, küresel sorunlarla ilgilenir, kültürel çeşitliliğe saygılı olur ve küresel düzeyde işbirliği ve dayanışmayı teşvik ederler. Küresel vatandaşlık kavramı, sınırların ötesinde bağlantılar kurarak küresel çapta bir toplumsal bilinç oluşturmayı hedefler. Küresel vatandaşlık ile sürdürülebilir kalkınma kavramlarını anlamının önemini vurgulayarak, bu iki kavram arasındaki derin ilişkiyi ortaya çıkarmaktadır. Temel kavramlarla birlikte bu iki ilkenin birbirini nasıl desteklediğini ve dünya vatandaşlığının sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesinde nasıl önemini analiz ederek, dünya vatandaşlığı düzeyinde daha farkındalıklı bir vatandaşlık anlayışının SKH'lerine önemli katkıları göstermektedir.

Teknolojik gelişmelerin bir sonucu olan dijitalleşme ise toplumların yaşam tarzlarını, iletişim biçimlerini ve iş yapma şekillerini tamamen değiştiren bir süreçtir. Dijitalleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) erişimini ve kullanımını artırarak dünya genelinde ilişkileri güçlendirir. Ancak dijitalleşme, dijital uçurum gibi

problemleri de beraberinde getirebilir ve bu nedenle herkesin aynı seviyede fırsatlardan ve eşit erişimden faydalanmalarını sağlamak için çaba gerektirir.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Tanımı ve Önemi

Bu bölümde, sürdürülebilir kalkınmanın tanımı, önemi ve temel prensipleri incelenecektir. Sürdürülebilir kalkınmanın nasıl tanımlandığına dair farklı bakış açıları ele alınacak, bu kavramın küresel düzeydeki etkileri tartışılacaktır. Ayrıca, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için dikkate alınması gereken temel prensipler, Birleşmiş Milletler tarafından tanımlanmış 17 SKH'leri çerçevesinde değerlendirilecektir.

Sürdürülebilir kalkınma, çağımızın önemli küresel meselelerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Gelişme ve refahın sağlanması, doğal kaynakların korunması ve gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakılması amacıyla ortaya çıkan bir kavramdır. Sürdürülebilir kalkınma, sosyal refah, çevresel koruma ve ekonomik büyümenin dengeli bir şekilde ele alınması gerektiğini vurgular.

Sanayi devrimiyle beraberinde başlayan çevreye duyarsız üretim ve tüketim yöntemleri, çevre sorunlarını ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu tür sebeplerden dolayı atmosfer olumsuz etkiler yaratmış ve küresel ısınmaya yol açmıştır. Sonuç olarak, insanlarda göz ardı edemeyecek bir sorun olarak küresel iklim değişikliği meydana gelmiştir. Çevresel sistemler başta olmak üzere toplumsal ve ekonomik sistemler üzerinde de etkili olan küresel iklim değişikliği, çözüm ömrü için kritik bir sistem olarak sıcaklıktan etkilenmez (Binboğa & Ünal, 2018).

Sürdürülebilir kalkınma, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamak için doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde kullanarak sosyal, çevresel ve ekonomik faktörleri dengelemeyi amaçlayan bir kalkınma modelidir (Hajer, 2015). Dünya kaynakları sınırlı olduğundan, kaynakların doğru ve bilinçli bir şekilde kullanılması gerekir. Çevre, gelecek nesiller için korunmalıdır. Nüfus artışı nedeniyle kaynakların bilinçsizce kullanılması, geleceğe dair endişeleri beraberinde getirmiştir (Arık, 2019).

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, 2030 yılından önce sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak amacıyla Eylül 2015'te Birleşmiş Milletler 'in (BM) 193 üye ülkesi tarafından kabul edilmiştir. 17 farklı başlık altında tasarlanan bu eylem planı

ve önceliği, bilgi merkezleri de dahil olmak üzere bireylere ve kurumlara ve ülkelere sorumluluklar getirmiştir. BM tarafından tanımlanan 17 temel hedef şunlardır: Yoksulluğun sona ermesi, açlığa ortadan kaldırılması, sağlıklı bireyler yetiştirilmesi, nitelikli eğitim sağlanması, cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, temiz su, hijyenin yaygınlaşması, erişilebilir ve temiz enerjiye ulaşım, insana yakışır iş ve ekonomik büyümenin desteklenmesi, sanayi, yenilikçilik ve altyapının gelişmesi, eşitsizliklerin azaltılması, sürdürülebilir şehir ve yaşam alanlarının oluşturulması, sorumlu tüketim ve üretim, iklim değişikliği ile mücadele, sudaki yaşamın korunması, karadaki yaşamın korunması, barış, adalet ve güçlü kurumların desteklenmesi ve hedeflere ulaşmak için ortaklıklar (United Nations, 2022).

Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

SKH'leri 2030 yılına kadar gerçekleştirilmek üzere, Eylül 2015'te Birleşmiş Milletler (BM) üyesi 193 ülke tarafından kabul edilmiştir. Bu doğrultuda 17 başlık altında yapılandırılan bu eylem planı, yalnızca ülkelere değil, bireylere ve bilgi merkezleri gibi çeşitli kuruluşlara da önemli sorumluluklar yüklemektedir. Temel 17 hedef ise (United Nations, 2020);

1. Yoksulluğun sona erdirilmesi
2. Açlığa ortadan kaldırılması
3. Sağlıklı bireylerin teşvik edilmesi
4. Nitelikli eğitimin sağlanması
5. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaşması
6. Temiz su erişim, hijyen ve halk sağlığının geliştirilmesi

7. Erişilebilir ve temiz enerji sağlanması
8. İnsana yakışır iş ve ekonomik büyümenin desteklenmesi
9. Sanayi, yenilikçilik ve alt yapının geliştirilmesi
10. Eşitsizliklerin azaltılması
11. Sürdürülebilir şehir ve yaşam alanlarının oluşturulması
12. Sorumlu tüketim ve üretim alışkanlıklarının teşvik edilmesi
13. İklim değişikliği ile mücadele edilmesi
14. Sudaki altındaki yaşamın korunması
15. Karasal yaşamın korunması
16. Barış, adalet ve güçlü kurumların desteklenmesi
17. Hedefler ulaşmak için ortaklıkların geliştirilmesi

SKH, tüm dünya ülkeleri için bir rehber niteliğindedir. Bu hedeflere ulaşmak için işbirliği ve eşgüdüm gerekmektedir. Ancak, bu hedeflerin başarılması için sadece hükümetlerin değil, aynı zamanda sivil toplumun, özel sektörün, eğitim sektörün ve bireylerin de katkıları önemlidir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi, sadece bugünkü nesilleri değil, gelecek nesilleri de etkileyecek önemli bir adımdır ve tüm paydaşların ortak çabalarıyla başarıya ulaşabileceği bir süreçtir.

SKH, tüm dünya ülkeleri için bir rehber niteliğindedir. Bu hedeflere ulaşmak için işbirliği ve eşgüdüm gerekmektedir. Ancak, bu hedeflerin başarılması için sadece hükümetlerin değil, aynı zamanda sivil toplumun, özel sektörün, eğitim sektörün ve bireylerin de katkıları önemlidir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi, sadece bugünkü nesilleri değil, gelecek nesilleri de etkileyecek önemli bir adımdır ve tüm paydaşların ortak çabalarıyla başarıya ulaşabileceği bir süreçtir.

Enerji, hem bireyler hem de üretim yapan işletmeler için hayati bir gereksinimdir. Bu nedenle, bir ülkenin kendi enerji ihtiyacını karşılayamaması, o ülkeyi çeşitli finansal risklerle karşı karşıya bırakmaktadır (Levenda vd., 2021). Bunun yanı sıra, enerji ithal eden bir ülke, enerji tedarikini sağlayan ülkelere karşı siyasi açıdan da zayıf bir konuma düşme riskiyle karşı karşıyadır. Bu sebeple, ülkelerin kendi enerji kaynaklarına sahip olmaları büyük bir öneme sahiptir. Enerji tüketiminde karşılaşılan bir diğer sorun ise enerji üretimi sürecinde ortaya çıkan çevre kirliliğidir (Solangi vd., 2021). Özellikle fosil yakıtların kullanımından kaynaklanan karbon gazı, çevre açısından önemli bir sorun oluşturmaktadır. Bu tür

sorunların önüne geçebilmek için ülkelerin temiz enerjiyi üretimini kendileri gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, çevre dostu yenilenebilir enerji kaynakları ve nükleer enerji, bu süreçte oldukça önemli bir rol oynamaktadır (Zhao vd., 2021). Bu enerji türleri aynı zamanda ülkelerin enerjide dışa bağımlılığını da azaltacaktır.

Şekil 2. Yenilenebilir Enerji (Zhao vd., 2021)

Küresel ölçekte giderek artan çevre sorunları, ekonomik dengesizlikler, çevre sorunları ve sosyal eşitsizlikler, SKH gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu hedeflerin gerçekleşmesi sadece hükümetlerin değil özel sektörlerin ve eğitim yönetiminin ortak çabasını gerektirir. Eğitimin, özellikle yükseköğretim düzeyinde, bu hedeflerin benimsenmesi kritik önem taşımaktadır. Bu SKH'nin bu günün değil geleceğin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde gerekliliği vurgulanacaktır.

Eğitim programlarının SKH'nin gerçekleşmesinde küresel vatandaşlık hizmetinin nasıl değerlendirildiğini ele almaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma, ekonomik, sosyal ve refahın dengelenmesi hedeflerken, bu hedeflere ulaşırken ve burada ki katkılar kritik rol oynamaktadır. Küresel vatandaşlık ise sadece yerel değil, küresel düzeyde sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini sağlayan bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir kalkınmanın hem küresel hem de yerel anlamda etkili bir şekilde benimsenmesi için eğitimin önemini vurgulamaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Eğitimde Önemi

Sürdürülebilir kalkınma, gelecek nesillerin gereksinimlerini karşılamak için doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde kullanarak ekonomik, sosyal ve çevresel

faktörleri dengede tutmayı amaçlayan bir kalkınma modelidir. Bu doğrultuda, SKH'leri adı altında 17 farklı hedef belirlemiştir. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde eğitimin kritik bir rolü bulunmaktadır.

Demokratik süreçler, SKH'leri raporlama ve izleme zorluğunun ötesinde, politika uygulama ve yerel eylem konusunda zor görevlere sahiptir. Buna dayanarak, yükseköğretim kurumları sürdürülebilir kalkınmanın itici güçleri ve değişimin temsilcileri olarak kabul edilir (Chung, 2016). SKH 2022'de uyumlu olarak, UNESCO'nun "Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Eğitim" programı, her yaştan öğrenciye çevresel bozulma, iklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin kaybı, eşitsizlik ve yoksulluk gibi küresel sorunlara karşı bilgi, tutum, beceri ve değerler kazandırmayı amaçlamaktadır (Özerdinç & Kızılay, 2022). Öğrenciler, geleceğin liderleri olarak yetiştirilmesi nedeniyle onların SKH'lerine uyumlu bir şekilde eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Eğitim, SKH'lerin bir parçası olmasının yanı sıra, sürdürülebilir bir geleceğin gerçekleştirilmesine yardımcı olabilecek beceri edinimi, davranışlar ve tutumlar yoluyla diğer SKH'lerin başarılması için gerekli olan bir sosyal dönüşüm aygıtıdır (Savelyeva & Rickards, 2017). Eğitim sistemi, SKH'leri tam ve doğru bir şekilde anlamak, bireylerin çevreleri için sorumluluk almalarını ve davranış değişikliğini gerçekleştirmelerini sağlamak için büyük bir katkı sağlayacaktır (Tanrıverdi, 2009). Sağlık, eğitim, iklim değişikliği, çevre koruma, sosyal koruma, gıda güvenliği ve iş fırsatları gibi diğer sosyal ihtiyaçlara odaklanırken yoksulluğu sona erdirmeye çalışan yeni küresel kalkınma gündeminde yükseköğrenimin temel ve çok boyutlu rolü (Zhou vd., 2020) tarafından belirlenmiştir. Birkaç çalışma, SKH farkındalığını kesitsel alanlardan ve sektöre özgü alanlardan araştırmıştır; ancak, Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi (SKE) sürdürülebilir ilerleme için küresel vatandaşlığı kapsadığından, farklı kavramlar arasındaki bağlantı nedeniyle sınırlı sayıda çalışma küresel vatandaşlık farkındalığını aşmıştır (Chung, 2016).

Sürdürülebilir kalkınma ve eğitimle ilgili mevcut literatüre yoğunlaştığında, çevre eğitimi ve sürdürülebilir kalkınmanın neyi kapsadığı sorusu kafa karıştırıcıdır. Bu meydan okumanın en önemli konusu, gelecek nesiller için Dünya'nın korunmasının sağlanmasıdır (Demirbaş, 2015). Çevre eğitimi bireylerin çevre bilincini artırırken, sürdürülebilir kalkınma sosyal, ekonomik ve çevresel dengeyi

hedefler. Eğitim sisteminin, öğrencileri bu kavramları benimsemeye zorlayarak sürdürülebilir bir gelecek için farkındalık yaratması beklenmektedir. SKH'lerinin benimsenmesinden bu yana, dünya zirvelerinde birkaç küresel kriz yaşadı ve hesap verebilirlik için ajitasyon yapan yeni bir protestocu nesline ilham verdi (Leite, 2022). Bu küresel krizler, küresel ısınma (Mengel, 2018), MERS ve SARS gibi salgınlara karşı artan açıklığın ilişkili olduğu biyolojik çeşitliliğin ve hayvan yaşam alanlarının kaybı (Rizzo vd., 2017), ırksal eşitsizlik (Cave vd., 2020) içerir, ancak bunlarla sınırlı değildir. Gençler, yüzyıllardır süren çevresel ve sosyal adaletsizliklere karşı durmaları gerektiğini anlayarak küresel hesaplaşmanın öncüleri olarak tanınmıştır (Leite, 2022). SKH'leri, öğrencilerin küresel vatandaşlık eğitimi yoluyla küresel vatandaşlar olmasını sağlayarak çevresel ve sosyal eşitliği teşvik edecek eğitim sunmak için eğitimcilerle temel sorumluluklar yüklemiştir. Küresel vatandaşlık eğitimi kavramı, öğrencilerin yaştan bağımsız olarak daha güvenli, kapsayıcı, şiddet içermeyen ve hoşgörülü toplumlar inşa etmede yerel ve küresel düzeyde aktif roller üstlenmelerini sağlayan eğitim olarak tanımlanmaktadır (Leite, 2022).

SKH'leri, bugünün nesillerinin ihtiyaçlarını karşılamayı ve aynı zamanda gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da gözetmeyi amaçlayan bir düşünce modelidir. SKH'leri, sosyal, ekonomik ve büyüme oranları gibi geniş bir perspektifi kapsayarak kaynakları etkili bir şekilde kullanmayı hedefler. Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama imkanını tehlikeye atmadan bugünün ihtiyaçlarını karşılamak şeklinde geniş bir biçimde tanımlanan sürdürülebilirlik kavramı, zamanla birçok disiplinde yaygın olarak kullanılan temel bir yaklaşım haline gelmiştir (Thiele, 2016). SKH'leri çevresel, ekonomik ve sosyal değişimler arasındaki etkileşime odaklanan bir bakış açısı olarak, hem normatif ve analitik bir teori hem de etik bir çerçeve sunmaktadır (Sachs, 215). SKH'leri, kapsayıcı eşitsizliklerle mücadele etmeyi, iş birliğinin önemini tanımayı ve toplumları desteklemeyi amaçlayan evrensel hedefler olarak ortaya çıkmıştır (Garcia, 2017). Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilirlik kavramlarının kapsamına ilişkin önemli bir gelişme, 2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda dünya liderlerinin katılımıyla SKH'lerinin belirlenmesiydi. Üniversitelerin sürdürülebilirlik konusunda öncü olmaları, öğrencilere sürdürülebilir kalkınmanın ilkelerini öğretmeleri ve sürdürülebilirliği rutin eylemlerine ve örgütsel yönetime entegre etmeleri ve öğretmeleri bir zorunluluk haline gelmiştir (Beringer & Adomßent., 2008).

SKH'lerinin eğitim sistemleri nasıl entegre ve küresel vatandaşlık bilincinin bu hedeflere nasıl katkı sağlayacağı üzerinde durulmuştur. Ancak bu hedeflere ulaşabilmesi için yükseköğretim yönetiminin merkezi bir rol bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumlarının akademik bilgiler ile birlikte, kampanyalar, sosyal ve ekonomik konularda duyarlı, bireyler olmalıdırlar. Bireylerin SKH'leri değişim değil, aynı zamanda toplumsal özgürlük ve ekonomik adalet gibi geniş anlayışa sahip olmak. Bu nedenle, eğitim programlarının hem yerel hem de küresel düzeyde etkili bireyler yetiştirecek şekilde tasarlanması büyük önem kazanacaktır.

Yüksek Öğretim Kurumlarında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

SKH'lerine ulaşmak en önemli yapı taşlarından biri yükseköğretim kurumlarıdır. Beceri ve bilgi sağlamanın yanında, ekonomi, toplum ve çevrenin sosyal boyutlarında da sürdürülebilir kalkınma ilkelerini gerçekleştirilmesine teşvik ederler. Bu nedenle, SKH'lerini yükseköğretim kurumları ile araştırma projeleri, eğitim programları, kampüs yönetimi ve toplumsal katılım yoluyla yaygınlaştırır ve uygularlar.

Sürdürülebilir Kalkınmanın Yükseköğretimdeki Önemi

SKH'leri, 2030 yılına kadar sürdürülebilir kalkınmanın sürdürülmesini amaçlayan bir eylem planı olarak, Eylül 2015'te Birleşmiş Milletlere (BM) üye 193 ülke tarafından SKH'leri kabul edilmiştir. Bu hedefler, 17 madde altında oluşturulmuş olup, sadece kendi ülkeleri değil, aynı zamanda farklı unvanlara sahip kişilere ve bilgi merkezleri gibi kurumlara da sorumluluklar yüklemektedir. BM'nin 17 hedef arasında yer alan unsurları, yoklukla mücadele, açıklıkla mücadele, sağlıklı yaşam, Nitelikli Eğitim, cinsiyet eşitliği önemli alanları kapsamaktadır (UN, 2022).

Demokratik süreçlerin, SKH'lerini raporlama ve izleme zorluğunun ötesinde, politika uygulama ve yerel eylemler konusunda zor görevleri vardır. Buna göre, yükseköğretim kurumları sürdürülebilir kalkınmanın itici güçleri demirbaş ve değişimin etkenleri olarak kabul edilmektedir (Savelyeva & Rickards, 2017).

SKH'leri eğitimi, öğrencilere sürdürülebilir bir çevre düzen-sosyal-ekonomi gelişmesine katkı sağlayacak şekilde, geleceği düşünen ve stratejik planlama yetkinliğini teşvik eden bir yaklaşımı benimsetmeyi hedefler (Bell, 2016). SKH'leri

demokratik süreçlerin raporlama ve izlemenin zorluğunun ötesinde, politika uygulama ve yerel eylemlerin zor görevleri yatmaktadır. Bu bağlamda, yükseköğretim kurumları sürdürülebilir kalkınmanın itici güçleri ve değişim ajanları olarak kabul edilmektedir (Savelyeva, 2013; SDSN, 2021).

Sonuç olarak, Yükseköğretim Kurumlarının SKH'leri erişiminde oynayacağı kritik rol, sadece eğitimle sınırlı incelemeler, aynı zamanda toplumsal görünümün gerçekleştirilmesinde de büyük öneme sahiptir.

Sürdürülebilir Kalkınmanın Yükseköğretimdeki Rolü

Birleşmiş Milletler, 2030 yılına kadar “açlığı ve yoksulluğu sona erdirmek, kendi ülkelerinin ve ülkeler arasındaki eşitsizliklerle mücadele etmek, barışçıl, adil ve kapsayıcı toplumlar inşa etmek, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, insan haklarını korumak ve gezegenin kalıcı olarak korunmasını sağlamak” gibi hedefler belirlemiştir. Ayrıca, sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik büyüme, paylaşılan refah ve herkes için insana yakışır iş koşulları yaratmayı amaçlamaktadır. Bu hedefler, birbirleriyle ilişkili olan ve “gezegen, insanlar, barış, refah, ortaklık” temalarını içeren beş ana unsurdan (“5P”) oluşturmaktadır. SKH'leri, 2000 yılında kabul edilerek 2015 yılına kadar ulaşılması planlanan Bin Yıl Kalkınma Hedeflerinin devamı niteliğindedir. SHK, yalnızca gelişmekte olan ülkeleri değil, sanayileşmiş ülkeleri de kapsayarak küresel sorunların ortak bir çözüme odaklanmaktadır. Hükümetler, kurumlar, işletmeler, sivil toplum gibi geniş paydaş kitlesini içeren bu hedefler, sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlara dengeli ve bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır (United Nations General Assembly, 2015).

Sürdürülebilir kalkınma; çevrenin ve biyoçeşitliliğin gelecek kuşaklar için korunması, iklim değişikliği ve doğal kaynakların yönetiminde duyarlılık gösterilmesi gibi çevresel boyutların yanı sıra, insan haklarının korunması, kaynakların toplumlar arasında adil bir biçimde dağıtılması, küresel eşitliğin sağlanması ve yoksullukla mücadele edilmesi gibi sosyal adalet ve ekonomik gelişme unsurlarını da kapsamaktadır (Kaya, 2010). Sürdürülebilir kalkınma kavramı, toplum, çevre ve ekonomi arasında bir dengenin kurulmasını ifade etmektedir. Bu kavram, ilk kez Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (IUNC) tarafından yayınlanan *Dünya Koruma Stratejisi* raporunda ele alınmış ve Birleşmiş

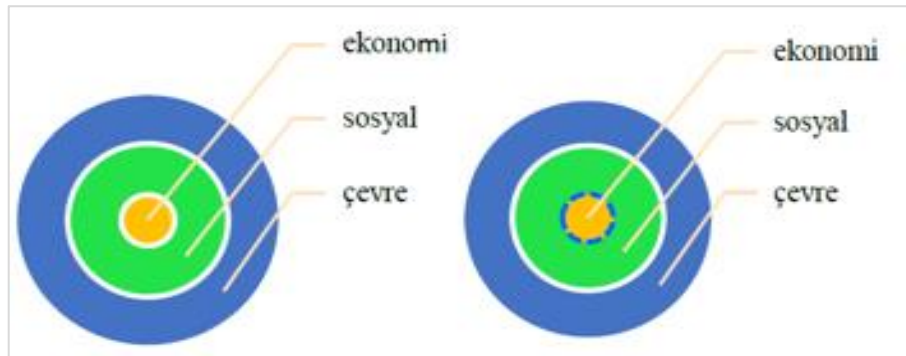
Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 tarihli *Ortak Geleceğimiz* raporu ile küresel ölçekte gündeme taşınmıştır (Yılmaz, 2007).

Birleştirilmiş Milletler 'in 2015 yılında kabul ettiği SKH amaçları, dünya çapındaki kusurları sona erdirmeyi, gezegeni korumayı ve tüm insanların 2030 yılına kadar barış içinde yaşamasını sağlamayı hedeflemektedir. Bu küresel hedefler, toplumsal cinsiyet eşitliğinin azaltılması, refahın paylaşılması ve doğal olarak sürdürülebilir kullanımı gibi temel unsurları içermektedir (Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Amaçlar, 2022).

2030 Gündemi, evrensellik, kapsayıcılık ve iş birliğine olan güçlü vurgusu ile dikkat çekmektedir. SKH'leri, uluslararası toplumun kalkınma ortak sorumluluğunun bir göstergesi olarak, küresel iş birliğine davet edilmektedir. Bu hedefler, sorunların ancak bütüncül ve entegre bir yaklaşımla etkili bir şekilde çözülebileceği anlayışına dayanmaktadır. Devletler, belirledikleri 17 hedefi sadece mevcut nesillerin değil, gelecek kuşakların da ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde 2030 yılına kadar hayata geçirme taahhüdünde bulunmaktadır (IOM, 2018).

Hedeflerin uygulanması ve sonuçlanması, geniş bir paydaş kitlesini kapsamaktadır. SKA, yalnızca devletleri değil, aynı zamanda şirketleri, akademik kurumları ve uluslararası kuruluşları da sorumluluk sahibi olarak kabul etmektedir. Bu doğrultuda Birleşmiş Milletler, SKH'yı tanıtırken bu hedeflere ulaşmanın, dünya genelinde yaşayan tüm bireylerin ortak sorumluluğu olduğunu vurgulamıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019).

Şekil 3. Sürdürülebilirliğin Üçlü Alt Çizgisi Kavramsallaştırılması(Arya vd. 2020)

Üçlü alt çizgi (TBL) kavramı, çevreci ekonomist John Elkington tarafından geliştirilmiştir. Elkington, sürdürülebilirliğin üç temel sütunu olan çevresel, sosyal

ve ekonomik boyutların aynı anda en az temel seviyede sağlamadan, istenen düzeyde ekolojik ya da sosyal-ekonomik sürdürülebilirliğin ayrı ayrı elde edebileceğini belirtmiştir (McKenzie, 2004). TBL yaklaşımı, geleneksel ekonomik göstergelere sosyal ve çevresel boyutları ekleyerek performansı daha geniş bir bakış açısı ile değerlendirmeyi amaçlar. Bu yöntemi benimseyen şirketlerin büyük bir kısmı, faaliyet gösterdikleri bölgelerde istihdam ve ekonomi üzerinde önemli etkiler yaratan çok uluslu şirketlerdir (Wikström, 2010). Yenilenebilir enerji, yalnızca doğal yollar ve yöntemlerle üretilmesi mümkün olan, dünya var oldukça kendini sürekli yenileyebilen enerji türleri olarak tanımlanmaktadır (Yerebakan, 2008). Bu enerji türü, artan enerji taleplerini karşılamada ve iklim değişikliğiyle mücadelede ekosistemin dengesini koruyan kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır (Gibson vd., 2017).

Yenilenebilir enerji, temiz enerji olarak da adlandırılan ve sürekli olarak kendini yenileyen doğal kaynaklardan veya süreçlerden elde edilen bir enerji türüdür. Örneğin, güneş ışığı ve rüzgar enerjisi, bu kategoride değerlendirilebilir ancak hava koşullarına bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Günümüzde yenilenebilir enerji, yeni bir teknoloji olarak algılansa da tarih boyunca rüzgar gülleri, su değirmenleri ve deniz taşımacılığı gibi alanlarda yaygın bir şekilde kullanılmıştır ve hala kullanılmaya da devam edilmektedir (Shinn, 2018).

Sürdürülebilirlik kavramı, yalnızca yasal çerçeveyi değil, aynı zamanda toplumların işletmelerden çevreye olumlu katkı sağlamalarını ve sürdürülebilir değer yaratmalarını beklentisini de kapsar. Bu doğrultuda işletmeler, ekonomik, işletmeler, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği kurumsal stratejilerinin bir parçası haline getirmekte ve bu doğrultudaki uygulamalarını kurumsal vatandaşlık ve sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde kamuoyuyla paylaşılmaktadır (Blackburn, 2007).

Sınıflar arasındaki ayrımın azaldığı toplumsal yapılarda ortaya çıkan tüketim toplumunun temel özelliği, zaman, enerji, hizmet ve ürün gibi insana dair tüm unsurların, ihtiyaçlardan çok arzular doğrultusunda savurganca tüketilmesidir (Baudrillard, 2021). Bu bağlamda, kitlesel olarak öğretilen ve benimsetilen tüketim, toplumsal, ekonomik, kültürel ve psikolojik boyutlarıyla birlikte sosyolojik bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Dal, 2017).

Sürdürülebilir kalkınma yalnızca bir eğitim trendi değil, yaşamın her döneminde önemini koruyacak bir konudur. Alan yazın taramaları, sürdürülebilir kalkınma konusunda güncel eğitim araştırmalarının yapılmasının, bu alandaki değişimi ve gelişimi izlemek açısından kritik olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, alan yazında sürdürülebilir kalkınmaya yönelik görüşlerin (Er & Çoruhlu, 2017; Uğraş & Zengin, 2019), tutumların (Gökmen vd., 2014), farkındalıkların (Çobanoğlu & Türer, 2015) incelendiği çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak, konuyla ilgili alan yazında meta-sentez yöntemiyle yürütülmüş bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte, bibliyotektik analize dayalı çalışmalara ulaşılmıştır (Doğru vd., 2019).

Sürdürülebilir kalkınma eğitimi, sadece bir eğitim trendi değil, geleceği şekillendirilecek ve toplumsal dönüşümü sağlayacak bir gerekliliktir. Bu bağlamda, yükseköğretim kurumlarının, SKH'lerinin gerçekleştirilmesindeki rolü, yalnızca eğitim sunumuyla sınırlandırılmayıp, toplumsal değişimin öncülüğünde olması önemlidir.

Küresel Vatandaşlık Kavramı

Küresel vatandaşlık kavramı, bireylerin sadece kendi ulusal sınırları içinde değil, aynı zamanda dünya genelindeki diğer insanlarla da bağlantı kurma ve onların haklarına saygı gösterme becerisini ifade eder. Bu kavram, sınırlar arası ilişkilerin karmaşıklığını ve küresel sorunlara karşı ortak bir duyarlılığın geliştirilmesi gerekliliğini vurgular.

Bu bağlamda, küresel vatandaşlık, yalnızca kendi ulusal çıkarlarla sınırlı kalmayarak, ortak insanlık değerleri ve küresel sorumluluk bilinci çerçevesinde bir bakış açısı gelişmelerini ifade eder. Bu yaklaşımla daha adil, kapsayıcı sürdürülebilir bir dünya inşa etme çabalarında için önemli bir adımdır.

Küresel vatandaşlık, bireylerin demokratik katılım, insan hakları savunuculuğu, çevresel koruma ve sosyal adalet gibi alanlarda aktif rol almalarını teşvik eder. Aynı zamanda, kültürel çeşitliliği ve farklılıkları anlama ve takdir etme yeteneğini geliştirir.

Küresel Vatandaşlık Tanımı ve Gelişimi

Küresel vatandaşlık anlayışı, kökenlerini Antik Yunan ve Roma Stoikler düşüncelerine kadar geçmişten almaktadır (Carter, 2001). Schattle (2009) dünya vatandaşlığı fikrinin temellerinin Antik Yunan filozofları Sokrates ve Diyojen tarafından atıldığını belirtir. Bu filozoflar, kendilerini “dünya vatandaşı” olarak tanımlamış ve yalnızca yerel topluluklara değil, evrensel bir ahlak anlayışına da bağlı olmayı savunmuşlardır. Roma İmparatorluğu dönemindeki Stoacı filozoflar, evrensel vatandaşlık ve hukuk anlayışını geliştirerek bu düşünceleri kurumsal bir boyuta taşımışlardır.

Aydınlanma Çağı’nda, Kant’ın kozmopolit idealleri, küresel vatandaşlık düşüncelerini derinleştirilmiştir. Kant’ın idealleştirildiği dünya vatandaşı, “herhangi bir yerde işlenen bir haksızlığı başka bir yerde hissedebilen” bireylerdir (Kant, 2010). Amerikan ve Fransız devrimlerinin insan hakları bildirgelerinde de kozmopolit yaklaşımların izleri görülmektedir. 20. yüzyılda kurulan Birleşmiş Milletler ve diğer küresel kuruluşlar, Kant’ın fikirlerinden etkilenerek şekillenen ve modern dünyamızda kurumsallaşmış bir biçim kazanan kozmopolit düşüncelerin yansımasıdır. Batı düşünce tarihinde her zaman etkili olan dünya vatandaşlığı anlayışı, güçlü bir varlık göstermiş ve kendini hissettirmiştir. Günümüzde ise bu anlayış, özellikle eğitim alanında inkar edilemez bir boyutta varlığını sürdürmektedir (Schattle, 2009).

Küresel vatandaşlık, yalnızca kişinin kendi ulusal kimliğine değil, aynı zamanda dünyanın diğer bölgelerine karşı da sorumluluk taşıyan bir bakış açısını ifade eder. Aydınlanma filozoflarından Kant’ın kozmopolit idealleriyle uyumlu olarak, özgür ve bağımsız devletlerin oluştuğu pasifist bir federasyon bu düşünce sürecine dayanmaktadır. Kant’ın idealleştirdiği dünya vatandaşı, "başka herhangi bir yerde işlenen adaletsizliği hissedebilen" kişidir (Kant, 1970). Kant (1970) düşünceleri ve fikirleri, Amerikan ve Fransız devrimci insan hakları bildirgelerinde de hissedilebilir. 20. yüzyılda kurulan Birleşmiş Milletler ve diğer küresel örgütler, Kant kozmopolit fikirlerinin modern dünyamızdaki yansımaları olarak şekillenmiştir. Batı düşünce tarihinin her döneminde etkili olan dünya vatandaşlığı görüşü güçlü bir şekilde var olmuş ve kendini hissettirmiştir. Bugün, her alanda olduğu gibi, özellikle eğitimde, yadsınamaz bir bilgidir (Schattle, 2010). Eğitimde, Kanada, ABD, Güney Kore, Çin ve birçok Avrupa ülkesinin öğrencilerde küresel bir yönelim geliştirmeyi

amaçlayan müfredatlar eklemeye başladığı gözlemlenmiştir (Davies & Pike, 2010). Bireylere küresel sorunlarla başa çıkma becerileri, bilgisi, tutumları ve yeterliliği kazandırmayı amaçlayan bu 4t4küresel vatandaşlık eğitimi genel çatısı altında tanımlanmaktadır (Pais & Costa, 2020).

Antik dönemlerdeki modern dönemdeki bu kavram, yerel ve ulusal sınırlar genelinde değişiklik evrensel bir bakış açısını iyileştirilmesini teşvik etmektedir. Günümüzde küresel vatandaşlık, küresel sorunlarla mücadele, insan haklarının korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın ulaşılmada kritik bir role sahiptir. Özellikle eğitim alanında, küresel düzeyde kazanmalarını ve ortak çabanın benimsemelerini sağlayan müfredatlar, küresel vatandaşlığın hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, küresel vatandaşlık sadece bir kimlik değil, aynı zamanda daha adil, barışçıl ve sürdürülebilir bir dünya için kolektif bir sorumluluk faaliyetidir.

Küresel Vatandaşlık Önemi ve Etkileri

Dünya genelinde karşı karşıya kaldığımız sorunların karmaşıklığı ve çok yönlülüğü, bu zorluklara etkili çözüm stratejileri geliştirme amacını oluşturmuştur. Bu sebeple, sorunların tek olarak değil, bütünlük içinde ele alınması zorunlu hale gelmiştir. Başka bir deyişle, ekonomi ile çevre arasındaki hassas çevresel, denge, ekonomik ve sosyal kalkınmayı destekleyici bir şekilde korunmalı ve oluşturulmalıdır.

1972 yılında Roma Kulübü tarafından yayımlanan '*Büyümenin Sınırları*' adlı rapor, ekonominin ve doğal çevrenin karşılıklı bağımlılığının kalkınma politikalarında dikkate alınması gerektiğini vurgulayan ilk kapsamlı uyarıdan birini içeriyordu. Raporda, şu temel soruya odaklanmıştır: “Hızlı nüfus artışı, gıda üretim, sanayileşme hızı, çevre kirliliği ve yenilenemez doğal kaynakların tükenme hızının ekonomik sorunları derinleştirdiği bir dünyada, bugünkü büyüme modelleriyle devam ederse, önümüzdeki yüzyılda ekonomimizi nasıl bir gelecek bekliyor?”

Günümüzde ise bu sorunun daha geniş bir çerçevede, “Mevcut ekonomik düzen ve uygarlığımız sürdürülebilir mi?” bu şekilde ifade edilmesi mümkündür. 1972’de “sürdürülebilir kalkınma” terimi henüz yaygın olarak kullanılmıyordu,

ancak *Büyümenin Sınırları* raporu bu soruya özetle şu yanıt özetle şöyledir (Tekoz, 2016).

1. Eğer dünya nüfusundaki artış, çevre kirlenmesinde, sanayileşme, doğal kaynakların ve gıda üretiminde tükenmesi mevcut hızla devam ederse, gezegenimizde ekonomik büyüme önümüzdeki yüzyıl içinde sınıra ulaşacaktır.
2. Mevcut büyüme eğilimini değiştirilerek, çevresel ve ekonomik açıdan uzun vadeli bir denge sağlama olanağı bulunmaktadır. Dünya genelinde kurulacak bir denge, her bireyin temel maddi ihtiyaçlarının karşılanmasını ve beşeri potansiyelini geliştirmek için eşit fırsatlara sahip olmasını mümkün kılacak şekilde tasarlanabilir.
3. İnsanların, ne kadar çabuk harekete geçerse, başarı olasılıkları da o ölçüde artacaktır.

İklim değişikliği ile ilgili farkındalığın henüz tam olarak gelişmediği ve ancak çevreyi tüketen ve kirlüten birçok teknolojik gelişmenin yaşandığı 1970’li yıllarda dünyanın taşıma kapasitesinin yüz yıl daha dayanamayacağına ilişkin gerçekçi tahminlerde bulunulmuştur. Ancak bu kötü gidişin dünya genelinde sağlanacak bir denge ile önlenebilirliğine daha önce belirtilen 3. yanıt ile işaret edilerek *Büyümenin Sınırları Raporu*’nda adı konmadan sürdürülebilir kalkınmadan söz edilmiştir. Bu ekonomik, küresel vatandaşlık, bireylere yalnızca kendi ulusal çıkarlarına odaklanmanın ötesinde, evrensel bir sorumluluk bilinci kazandırmaktadır.

Birleşmiş Milletler ‘in 2030 yılına kadar, SKH’leri, küresel vatandaşlık anlayışını desteleyen bir çerçeve sunmaktadır. Sürdürülebilir yaşam tarzları, insan haklarının önemi, cinsiyet eşitliği sağlanması, barış ve şiddetin olmadığı kültürü geliştirme, kültürel çeşitlilik, dünya vatandaşlığı ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısı gibi alanlarda bilgi ve becerilerin tüm bireyler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır. Bu hedef, eğitim ve diğer yöntemlerle sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek amacıyla hayata geçirilmiştir (BM, 2015). Ayrıca, Steger (2006), dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan insanlar, iklim, soludukları hava, su ve tükettikleri gıda gibi unsurlar aracılığıyla ayrılmaz bir bütün olarak birbirlerine bağlı olduklarını vurgulamaktadır (Kaya, 2020). Dolayısıyla bahse konu gerçeklik kişilerin daha çok duyarlık, sorumluluk ve iş birliği yüklemektedir.

Küresel bir birey, olaylara ve dünyadaki evrensel bakış açısıyla yaklaşan, bizden sonraki nesiller için evrensel ifadeyle sürdürülebilir bir hayatı miras olarak bırakmak için çabalayan bireylerdir (Kan, 2009). Küresel vatandaş, dünyayı geniş bir perspektiften gören ve anlayan kişidir (Oxfam, 2016). Küresel vatandaşlık kavramı, bireylerin yerel kimliklerini yok saymak yerine, bu kimliklerin farkında olarak dünyaya açılmaları, küresel düzeyde değişim ve gelişimleri yakından takip etmeleri şeklinde tanımlamıştır (Kan, 2009).

Küresel vatandaşlık, dünyanın karşılaştığı ortak sorunlara duyarlı, sorumluluk ve çözüm odaklı bir yaklaşımla katkı bulunmalarını sağlar. Sürdürülebilir kalkınmayı başarmak için bu bilinçle hareket etmek, yalnızca bugünü değil, geleceği şekillendirecek kritik bir gerekliliktir.

Küresel Vatandaşlık Eğitimdeki Önemi

Birleşik Krallık'ta, özellikle büyüme, gelişme ve dönüşümü etkileyen finansal raporlamada sürdürülebilir gelişmeyi teşvik etmek için küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma eğitiminde çeşitli değişiklikler yapılmıştır (Bamber vd., 2016; Hunt vd., 2011). Alman öğretmen eğitiminde, eğitim bilimleri alanında çalışan bireyler ve gruplar, sürdürülebilir kalkınmanın içeriğini, yöntemlerini ve sistematüğünü kullanarak küresel bakış açılarını ve sürdürülebilirlik bakış açılarını diğer bölümlerdeki öğretmen eğitimine sistematik olarak entegre etmek için gerekli adımları atmaya başlamıştır (Schreiber & Siege, 2016). Bu bağlamda, bu ülkelerdeki öğretmen eğitiminde küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma üzerine yapılan bu çalışmalar, gelecekte daha sorumlu ve bilinçli öğretmenlerin yetiştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır. Bowen (2018) göre, bireyler için yükseköğrenim sonuçları genellikle yetişkin yaşamının bir parçasıdır. Üniversiteden mezun olan bireylerin yaşam beklentisi elli ila altmış yıl arasında değişmektedir ve bu süre zarfında toplum üzerindeki etkiler uzun vadede devam edebilir. Sürdürülebilir kalkınma eğitimi kapsamında, öğretmen adaylarına öğretimde beklenen hedeflere ulaşmak için gerekli eğitim verilmeli ve bu eğitimi öğretimle ilgili gerekli deneyimlerle birleştirerek öğrencilere aktarabilirler (Santone vd., 2014). Bu bağlamda, üniversite eğitiminin yalnızca öğrencilerin kariyerlerine değil, aynı zamanda küresel sorunların farkında olan duyarlı ve çözüm odaklı öğrenciler yetiştirmeye odaklanması beklenmektedir. Üniversite eğitimi yalnızca bir bireyin

kişisel gelişimi için bir araç olarak değil, aynı zamanda küresel ve sosyal düzeyde olumlu etkiler yaratma fırsatı olarak da yapılandırılmalıdır.

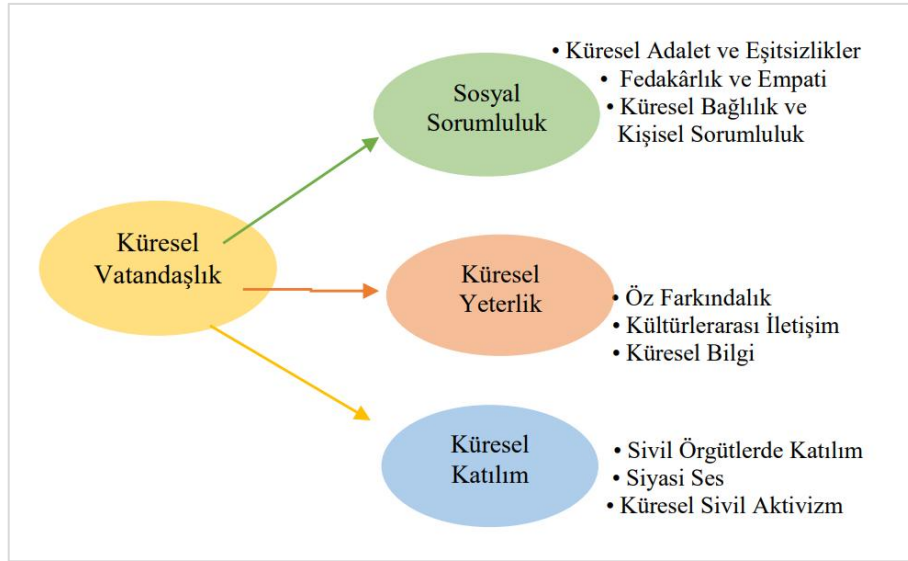
Yükseköğretimde Küresel Vatandaşlık Eğitiminin Önemi

Mevcut literatür, öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma eğitimi gerçekleştirmek için felsefe, pedagoji, sınıf materyalleri ve eğitimin potansiyel kaynakları hakkındaki bilgilerinin sınırlı olduğu, ancak bunu uygulama ve gerçekleştirmeye yönelik tutumlarının genellikle olumlu olduğu sonucuna varmıştır (Burmeister vd., 2013). Bu bağlamda, öğretmen yetiştirme programlarının sürdürülebilir kalkınmayı eğitimi alanında etkili bir şekilde entegre etme amacı pedagojiktir ve öğretmen yetiştirme programlarında bu konuda daha kapsamlı olmak uygulanmalıdır.

Değişen dünyayı anlamamanın ve bu değişime uyum sağlamanın en etkili araçlarından biri eğitimidir. Günümüzde vatandaşlık eğitiminin amaç ve hedefleri, küreselleşmenin değişimini göstermektedir. Literatürde sıklıkla rastlanan “küresel vatandaşlık eğitimi” mevcut, sadece ulusal düzeyde değil, küresel düzeyde tutmuş ve sorumlu bireyler olmalarını hedeflemektedir. Davies vd. (2005), küreselleşmenin etkisiyle yeni vatandaşlık biçimlerin ortaya çıktığını ve bu durumun yeni eğitim modellerinin geliştirilmesini gerektirdiğini belirtmektedir. Eğitimdeki bu tür bir dönüşüm, mevcut yapıların varlığını tehdit etmemekte, aksine eğitim, büyük ölçüde ulus devletin hizmetinde olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, ulus devlet vatandaşlığı hala güçlü bir olgu olarak sürmekte olsa da, vatandaşlık eğitiminde değişimlerin gerçekleşmeyeceği anlamına gelmektedir. Örneğin ABD, Çin, Güney Kore, Kanada ve birçok Avrupa ülkesinde, eğitim sistemlerine küresel bir bakış açısı kazanmayı amaçlayan müfredat içerikleri eklemeye (Davies, 2008; Akt. Goren & Yemini, 2017). Bu eğitim çabaları, bireyleri küresel sorunlarla ilgilenebilecek bilgi, beceri, yeterlilikler ve tutumlar ile donatmayı hedeflemekte ve küresel vatandaşlık eğitimi adı altında şekillenmektedir (Pais & Costa, 2017).

Küreselleşmenin etkisiyle birlikte bireylerin yalnızca ulusal sınırlar içerisindeki sorunlarla değil, aynı zamanda küresel ölçekte ortaya çıkan ekonomik, sosyolojik, kültürel ve siyasal problemlerle de karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Bu durum, değişen koşullara uyum sağlayabilen, farklılıklara saygı duyan, esnek ve toplumsal uyumu benimseyen bireylerin yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır (Balbağ, 2016). Ancak söz konusu problemlerin ulus-devlet anlayışı çerçevesinde tek başına çözümlenemeyeceği anlaşılmış; bireylerin yalnızca kendi toplumlarına değil, aynı zamanda tüm insanlığa yönelik sorumluluklarını da kapsayan yeni bir vatandaşlık anlayışının geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, uluslararası düzeyde aidiyet ve bağlılık duygularını da içeren **küresel vatandaşlık** kavramı ön plana çıkmıştır (Şahin & Çermik, 2014). Dolayısıyla, hem günümüzün hem de geleceğin toplumsal ihtiyaçlarına yanıt verebilmek için bireylerin küresel vatandaşlık ve dünya vatandaşlığı anlayışını benimsemeleri önem arz etmektedir. Bu amaca ulaşmada en etkili araç ise eğitimidir; nitekim konuya ilişkin eğitim temelli çalışmaların önemi bu noktada daha da belirginleşmektedir.

Şekil 4. Küresel Vatandaşlık Kavramsal Modeli (Morais & Ogden, 2011)

Küresel vatandaşlık eğitimi, küresel sorunlarla başa çıkma yetenekleri, bilgi ve tutumlarını geliştirmeyi hedefler. Bununla birlikte konuya dair şekil 1’de Morais ve Ogden (2011) geliştirilen küresel katılım olmak üzere üç temel boyuttan oluşmamaktadır. Bahse konu model, yerel ve küresel düzeyde etkin birer vatandaş olmalarını teşvik etmektedir. Şekil 1’de sunulan bu model, kültürler arası hoşgörü dünya genelindeki gelişmelere duyarlı olmalarını ve küresel hizmetlere yönelik

çözüm odaklı yaklaşımları iyileştirmeyi hedeflemektedir (Çolak, 2015; İçen & Akpınar, 2012).

Küresel vatandaşlık, toplumsal adaleti destekleyen, kültürel çeşitliliği bir zenginlik olarak gören ve daha yaşanabilir bir dünya oluşturma amacına sahip bireyler oluşturmayı hedefler (Reysen, 2012; Bana, 2020; Ehigie, 2021). Ayrıca, küresel vatandaşlığı farklılıkları bir zenginlik olarak gören, dünya genelindeki gelişmeleri takip eden ve geçmiş-bugün-gelecek perspektifinde insan hakları, açlık, kuraklık, ihlaller, afetler gibi küresel düzeydeki sorunlara yönelik farkındalığı ve duyarlılığıyla ön plana çıkan bir birey profili üzerinden de değerlendirmek önemlidir. (Çolak, 2015; Kuş, 2020).

Küresel vatandaşlık eğitimi, genel olarak dünya genelindeki duyarlı, sorumlu ve çözüm odaklı bir yaklaşımı benimsemelerini sağlayan büyü bir bakış açısına sahiptir. Küresel vatandaşlık eğitiminin müfredatlarına dahil edilmesi, bugün hem gelecekte farkındalık arttıracaktır.

Sürdürülebilir Kalkınma Ve Küresel Vatandaşlık Birlikte Ele Alınmasının Önemi

Küresel Vatandaşlık, geniş bir perspektiften sürdürülebilir bir geleceğe katkı sağlamalı ve dünyanın ekonomik, teknolojik, sosyal ve çevresel gelişiminde aktif bir rol oynamalıdır. Bunun yanı sıra, çağın gereksinimlerine odaklanarak disiplinler arası bir bakış açısıyla beceri ve bilgisini geliştirmeli, entelektüel kişiliğiyle topluma rehberlik edebilmeli, farklı dillerde iletişim kurabilme yeteneğine sahip olmalı ve empati temelli iletişim becerisini çevresine yansıtabilmelidir (Doğan, 2000; Cogan, 2000).

SKH'lerini gerçekleştirilmesi, bir küresel iş birliği ve ortak sorumluluk anlayışıyla mümkündür. Bu bağlamda, yükseköğrenim sisteminde, küresel vatandaşlık farkındalığı ve bilincinin kazandırılmasında ve bu bilincin SKH'leriyle büyümesinde kilit rol oynar. Üniversiteler, ülkelerine küresel sorumlulukları anlama, çözüm üretme ve bu özelliklerde aktif katılım sağlamayı kazandırarak, geleceğin liderlerini ve karar alıcılarını geliştirmelerini sağlar.

Küresel vatandaşlık eğitimi, bireyleri sadece kendi toplumlarına değil, aynı zamanda başka ülkelerde olan olaylarla da ilgilenir. Dünya vatandaşı olarak

sorumluluk almasını ve küresel düzeyde adalet, barış ve sürdürülebilirlik için çalışmalarını teşvik eder. Sürdürülebilir kalkınma ise, yalnızca bugünün ihtiyaçlarının değil, gelecek nesillerin ferahını da gözeten bir yaklaşımı ifade eder. Bu iki varlığın birlikte ele alınması, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sürdürülebilir bir dünya inşa edilebilir.

Sonuç olarak, sürdürülebilir kalkınma, küresel vatandaşlık kavramlarının bütüncül bir yaklaşımla ele alınması, dünya genelindeki büyüme, ekonomik ve sosyal dağılımın çözümüne yönelik etkili ve sürdürülebilir bir şekilde sağlanması mümkün olan sistemdir. Yükseköğretim kurumları bu süreçte bireyleri küresel düzeyde duyarlı ve etkili aktörler haline misyonunu üstlenerek, daha yaşanabilir bir dünya oluşturulması sağlar.

Dijital Çağa Uyum İçin Yapılması Gerekenler

Küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma arasında bütünleşik yöntemler, daha geniş bir perspektiften düşünmesini ve bu değerlerin yaygınlaşmasına teşvik ederken, dijitalleşme bu süreci önemli bir yapı taşı olarak öne çıkarır. Dijital teknolojiler, yükseköğretimde öğrenme, öğretim ve iletişim süreçlerini yeniden şekillendirerek, küresel vatandaşlık bilincini geliştirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamalarına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, dijitalleşmenin yükseköğretimdeki rolü, hem küresel vatandaşlık eğitimi ve hem de SKH'lerinin gerçekleşmesi açısından kritik bir önem taşıyor.

Günümüzde, küreselleşen dünyada hızla gelişen dijital çağ, kurumsal yapıları ve toplumları tamamen değiştirme potansiyelini geliştirmek. Bu değişim, sürdürülebilir kalkınma ve dünya vatandaşlığı süreci, özellikle yükseköğretim kurumları için yeni sorumluluklar ve ortaya çıkarmaktadır. Dijitalleşme, bir ülkenin durumunu demokratikleştirirken diğer tarafta yönetim özelliklerini ve liderlik rollerini daha Karmakarış hale getirmektedir. Dijital çağın getirdiği zorluklarla başa çıkabilme yeteneği ve liderlik rollerinin, dünya vatandaşlığı ve SKH'inin nasıl değerlendirilebileceği üzerine odaklanılmalıdır. Dijital çağa uyum sağlama sürecinde, bu olayların karşılaştığı izlemeleri gereken yöntemlerin ve meydan okumalar incelenmesi, hem toplumlar hem de eğitim sistemlerinin için daha güçlü bir gelecek oluşturmak yolunda yönlendirilme amacını içerecektir.

Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm ve Tarihsel Gelişimi

Dijitalleşmenin Eğitim Alanı Girişi 1970’li yılların sonlarında ilk bilgisayarların okullara girmesiyle birlikte, eğitimde bilgisayar kullanımıyla ilgili tartışmalar başladı. O dönemde “Bilgi teknolojileri” kelimesi yaygın bir şekilde kullanırken, internet ve bilgisayar ağlarının eğitim alanının entegre edilmesiyle birlikte “bilgi ve İletişim Teknolojileri” oluşumu öne çıktı (Anderson, 2010). 1990’lı yılların ortalarında bilgisayarların yardımıyla öğretme/öğrenmenin yapılabileceğinin kabul gördüğü ve bilgisayarların yaygın hale kullanılmaya başladığı zaman olarak gösterilebilir. Başlangıçta tarih ve sosyoloji gibi birkaç alan, dijital ders vermenin uygun olduğunu kabul etse de, günümüzde dünya genelinde dijital sınıfların yaygın bir şekilde arttığı ve tüm alanların çevrimiçi eğitim yönteminin uygun bir metot olarak kabul edildiği bir döneme erişilmiştir. Eğitim kurumları için çevrimiçi eğitim ve öğretim şekilleri, bölgesel kısıtlamaları kaldırarak eğitimin küreselleşmesi aracılığıyla birlikte bir olgu haline gelmiştir (Norveç Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, 2018).

Japonya Örneği, Tarihsel Gelişim Sürecine Genel Bakış, Bilgisayar bilimi, 1960’lı yıllarda, bağımsız bir bilimsel disiplin olarak ortaya çıkmıştır ve Japonya’da yükseköğretim ile eğitimde dijital dönüşüm çalışmaları bu dönemde başlamıştır. Japon hükümeti, dönüşüm sürecine öncelikli olarak kampüs çevrelerinde ağ sistem oluşturarak dönüşüme başlamıştır. 1990 yıllarından sonra ise Japon üniversitelerinde ve kampüslerinde internet kullanımının yaygınlaşmasıyla dijitalleşme hız kazanmıştır. Japonya, eğitim kaynakları ve basılı makaleleri merkezi bir sistem aracılığıyla dijitalleştirerek bu alanda önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Bilimsel olarak merkezi sistem ile dijital dönüşümde önemli bir adım atmıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde, Japonya’nın %30’undan fazlasının kişisel bilgisayarı sahip olduğu görülmüştür (Funamori, 2016).

1960’lı yıllarda, lisanslı bilişim teknolojilerinin eğitim alanında kullanımının başlangıcı olarak Illinois Üniversitesi’nde gerçekleşen bilgisayar kaynaklı eğitim uygulaması olarak PLATO kabul görmektedir. PLATO, aynı zamanda bilgisayar ile uzaktan öğrenme platformlarının da başlangıcı olarak kabul görmektedir. 1980’li yıllarda bilgisayarların yaygın bir şekilde kullanılmasıyla birlikte, teknolojik gelişmelerin etkisi eğitim ve öğretim faaliyetlerinin içerisinde daha fazla

kullanılmaya başlanmıştır (Yalçınkaya vd., 2019). Yükseköğretimde dijital dönüşümü ile akademisyenlerin makalelerini daha hızlı ve kolay bir şekilde yazmalarını, e-posta aracılığı ile kişilerin iletişime geçmesini sağlamak olmuştur. Zamanla akademik yayınların sanal ortamda aktarımı, bilgilerin yaygınlaştırılan ve veri erişimini kolaylaştırmaya yönelik bir faktör haline geldi.

Edward Fredkin'e göre, 'Tarihte gerçekleşen büyük olaylar üç şekilde sıralanabilir: Bu olaylar, birincisi kâinatın oluşumu, ikinci olarak ise, yaşamın başlangıcı, üçüncüsü de yapay zekânın ortaya çıkışıdır.' Bu cümleye göre, yapay zekânın gidebileceği noktanın ve potansiyelinin düşünülenin çok ötesinde olabileceği iddia edilebilir. Hızla gelişen teknoloji, eğitime yeni boyut kazandırmakta ve öğretim sürecinde karşılaşılan sorunların çözümünde önemli bir ivme sağlamaktadır (Arslan, 2020).

Son yıllarda dijitalleşme, tüm kurum ve sektörlerin en çok önem verdiği konuların başında gelmektedir. Brynjolfsson ve McAfee (2014) göre dijitalleşme, kurumların başarısı üzerine güçlü bir etkiye sahiptir. Ayrıca, dijital dönüşüm sürecini destekleyen küresel girişimler de bu alanda dikkat çekici bir rol oynamaktadır. Örneğin UN (2015) tarafından açıklanan SKH'lerinden 9. hedef olan 'endüstri, yenilik ve altyapı' dijital dönüşümün gelecekteki önemi konusunu vurgulamakta ve dijital dönüşümün kapsayıcı olmasının önemini işaret etmektedir. OECD ekibinde yer alan A. Schleicher küreselleşme ve dijitalleşmenin önemi üzerinde anlatılmıştır. Dijitalleşme ile herkesle bağlantıya geçebilir ve işbirliği gerçekleştirilebilir. Dijitalleşme en zayıf sesin herkes tarafından duyulmasını sağlayabilir. Diğer yandan da bireyselliği ve kültürel eşsizliği ortadan kaldıracaktır. Etkin ve doğru kullanıldığı sürece dijitalleşme inanılmaz ölçüde güçlendirici bir güç olabileceğini belirtmektedir. UNESCO (2019)'da Eğitimin Geleceği girişimi ile öğrenme ve bilgi, alternatifler icat etmek ve zorluklara yanıt vermek için insanlığın en büyük yenilenebilir ya sürdürülebilir kaynakları olduğunu belirtmektedir. Diğer bir deyişle eğitim, yalnızca değişen dünyaya yanıt vermekle kalmayıp aynı zamanda dünyayı dönüştürme gücüne sahiptir. Bu vizyon, bilgiye erişimin ve bilgi üretiminin önemini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, EDUCAUSE (2021) tarafından yayınlanan Horizon Report, öğrenme ve öğretim sürecinde eğitim teknolojilerinin hızla artan kullanımına dikkat çekmekte ve teknolojinin dönüştürücü etkisini ön plana çıkarmaktadır.

Yükseköğretimde Dijital Çağa Uyum İçin Yapılması Gerekenler

Dijitalleşme, eğitim ve yükseköğretim alanında sadece teknolojik bir dönüşüm değil, aynı zamanda rekabet gücünü artırma ve SKA'nı desteklemektedir. Bu bağlamda dijital çağa uyumu sağlamak isteyen yükseköğretim ülkelerinin hem içi hem de dış dinamikleri göz önünde bulundurarak çok boyutlu bir dönüşüm stratejisi benimsemeleri gerekmektedir.

Dijital çağa uyum sürecinde yükseköğretim kurumları değişen öğrenci profilinin ihtiyaçlarına daha etkili cevap verebilmeleri için doğru adımlar atarak değişim sürecinde geri kalmalarını önlemek mümkündür. Bu bağlamda, yükseköğretim kurumlarının dikkate alması gereken unsurlar şu şekilde sıralanmaktadır (The 2018 Digital University, 2016).

- Bilişim teknolojilerinin kurum içi entegrasyonu, bilişim teknolojileri bölümü bu süreçte yer almalıdır. Diğer bölümlerde, hangi alanlarda daha verimli kullanılabileceği belirlemek için iyi bir planlama ve hazırlık yapmalı; bu süreç, destek birimleri oluşturarak ve sistemin sürdürülebilir bir yapıya dönüştürülmesiyle desteklenmelidir (The 2018 Digital University, 2016).
- Strateji ve vizyon geliştirme, dijital dönüşüm kurum strateji ve vizyonu oluşturmalıdır. Yönetimin ortaya koyduğu strateji ve vizyon dönüşüm programının en öncü unsurudur (The 2018 Digital University, 2016).
- Personel ve öğretim elemanlarına yatırım, dijital çağda dijital eğitimi başarı için bütüncül bakış açısı ile gerekli yatırımlar yapılırken tüm ihtiyaç sahiplerine en iyi imkanlarla dönüşüm için gerekli eğitimlerin sunulması hedeflenmelidir. Kurum genelinde, öğretim elemanları ve personelin dijital teknolojiler konusunda ihtiyaç duydukları eğitimler sağlanmalı, teknik destek ağları oluşturularak bu süreç teşvik edilmeli ve sürdürülebilir bir hale getirilmelidir. Dijital çağın uyum sağlayabilmek için teknolojinin getirdiği yenilikleri takip ederek sürekli devam etmelidir. Çalışanların yeni teknolojiler kullanmaları için girişimlerde bulunmalarını kurum desteklenmelidir (The 2018 Digital University, 2016).
- Dijital dönüşüm yaklaşımı, yalnızca kurumun iç yapısını şekillendirmekle kalmayıp, aynı zamanda kurum dışındaki müşterilerin ihtiyaçlarını da

karşılayabilecek şekilde tasarlanmalıdır (The 2018 Digital University, 2016).

Günümüz yükseköğretim öğrencilerden yalnızca temel eğitim bilgilerine hakim olmaları değil, aynı zamanda veri kaynaklarını organize etme, verimli iş birlikleri geliştirme, bilgi toplama, bu bilgileri değerlendirme ve kullanma yetkinliklerine de sahip olmaları beklenmektedir. Dijital beceri kavramı ise, internete erişim sağlayabilmek için dijital cihazları ve bilgisayarları kullanma, yazılım oluşturma, kodlama gibi yetkinlikleri (Sushkova vd., 2019). Çevrimiçi ve elektronik öğrenme ile eğitim süreçlerinde kolaylık sağlanmaktadır. Bilgilerin kalıcı olmasına ve istenildiği zaman ulaşabilmesini sağlamaktadır.

Son olarak, kurumsal dijitalleşmenin sürdürülebilir bir yapıya dönüşmesi için, stratejik stratejik planın hazırlanması, durum analizlerin yapılması, misyon ve ilkelerin belirlenmesi, vizyon oluşturulması, stratejik amaçların belirlenmesi, faaliyet ve proje planlamaları, süreç takibi, değerlendirme ve performans ölçümü gibi aşamaların titizlikle yerine getirilmesi gerekmektedir.

Dijital Dönüşümün Yükseköğretim Kurumlarına Etkileri

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda ortaya çıkan uzaktan eğitim modeli, eğitim-öğretim sürecinde oldukça geniş bir hizmet yelpazesi sunmaktadır. Bu kapsamda okuma-yazma öğretiminden başlayarak temel eğitime dayalı yaygın mesleki eğitim, yükseköğretim kurumlarına hazırlık, lisansüstü ve doktora düzeyine kadar uzanan tüm eğitim kademeleri ile yetişkinlerin beceri kazanmasına yönelik programlar ve hizmet içi eğitim uygulamaları yer almaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitim modeli aracılığıyla kültürel değerlerin aktarılması ve korunması sağlanmakta, bununla birlikte yaşam boyu öğrenme anlayışına da önemli katkılar sunulmaktadır (Uşun, 2006).

Hızla gelişen dijital teknolojiler, eğitim sektörü de dâhil olmak üzere birçok alanda köklü ve kapsamlı dönüşümlere yol açmaktadır. Bu dönüşümden en fazla etkilenen alanlardan biri yükseköğretim kurumlarıdır. Söz konusu kurumlar, dijitalleşmenin sunduğu imkânlardan yararlanarak yeni eğitim modelleri geliştirmekte ve geleneksel öğrenme süreçlerini yeniden yapılandırmaktadır. Teknolojik gelişmelerin etkisiyle eğitim, mekân ve zaman sınırlılıklarından büyük

ölçüde bağımsız hale gelmiştir. Senkron ve asenkron öğretim araçları ile kullanıcı dostu ara yüzler sayesinde eğitim artık “her yerde”, “her zaman” ve “herkes için” erişilebilir durumdadır. Uzaktan eğitimin, geleneksel eğitime kıyasla daha esnek ve avantajlı bir model olduğunu vurgulayan İşman (2008), bu modelin bireylere kendi öğrenme süreçlerini bağımsız olarak yönetme fırsatı sunduğunu belirtmektedir.

Güloğlu (2019), bilginin toplum tarafından sürekli olarak yeniden üretildiğini ve bu sürecin dijitalleşmeyle hızlandığını belirtmektedir. Dijitalleşme, toplumun ekonomik ve toplumsal gelişmenin temel bir dinamiği haline gelirken, mesleklerin, üretim biçimlerinin çalışma yöntemlerinin de dönüşmesine katkıda bulunmuştur (Bozkurt vd., 2020). Yükseköğretim kurumları bu dönüşüme adapte olarak, uluslararası alanda rekabet edebilmek ve yeni üretim tarzlarının gerektirdiği insan gücünü yetiştirmekle sorumludur (Yankın, 2019). Yamamoto (2019) eğitim kurumlarının kültürel değerlerinin genç kuşaklara aktarıldığı bir araç olan eğitim, aynı zamanda kültürel değerlerin yeniden üretildiği bir alandır. Şahin (2019) dijitalleşmenin eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası haline geldiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda yükseköğretim kurumları hem dijital olanakların eğitim alanında yaygınlaşması hem de dijital teknolojilerin üretim alanı olması bakımından ülkelerin geleceği için önem arz etmektedir (Yamamoto 2018).

Uzaktan eğitim, son yıllarda eğitim alanında esneklik ve erişilebilirlik açısından önemli bir alternatif olarak öne çıkmaktadır. İşman (2011), uzaktan eğitimin geleneksel eğitim yöntemlerine kıyasla daha esnek ve avantajlı olduğunu vurgulamakta ve bu eğitim modelinin bireylere kendi kendine öğrenme imkânı sunduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, özellikle kırsal kesimlerde yaşayan veya çalışma nedeniyle eğitim olanaklarından yeterince yararlanamayan bireyler için uzaktan eğitim yöntemleri yeni fırsatlar sağlamaktadır (Kember, 2007). Bunun yanı sıra, dijitalleşme ve küreselleşmenin hızla ilerlemesi, uzaktan eğitimin bir alt dalı olarak dijital eğitim uygulamalarının yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Dijital eğitim uygulamaları, fiziksel mekân ve zaman sınırlamalarını ortadan kaldırarak öğrenme süreçlerini daha erişilebilir hâle getirmekte ve bireylerin eğitim süreçlerine aktif katılımını artırmaktadır. Bu gelişmeler ışığında, dijital eğitimin gelecekte temel bir eğitim sistemi olarak yerleşmesi ve eğitim politikaları ile öğretim stratejilerinde merkezi bir rol üstlenmesi öngörülmektedir (Telli, 2020).

Geleneksel eğitim yöntemlerinin giderek değiştiğini ve yerini dijital dönüşümle birlikte teknolojilerin aldığı günümüzde, üniversitelerin yönetim süreçlerinde ve öğretim süreçlerinde büyük yenilikler yaşandığı gözlemlenmektedir.

Dijital dönüşümün eğitimdeki en önemli etkisi ise öğrenci taleplerindeki dönüşümdür. Günümüzde öğrenciler, çevrimiçi eğitim platformları aracılığıyla istedikleri zamanda ve yerlerde derslere ulaşabilmekte, interaktif içeriklerle çeşitlendirilmiş ders materyalleriyle öğrenme süreçlerini daha kişiselleştirerek ilerleyebilmektedir. Bu da öğrenci memnuniyetini ve başarısını katlamaktadır. Dijital dönüşüm, aynı zamanda akademik verimlilik ve işbirliğini de güçlendirmektedir. Yükseköğretim kurumları, akademisyenlerin dijital araçlar ve bulut tabanlı platformlar üzerinden kolayca veri paylaşımı yapmasına ve işbirliği içinde çalışmasına olanak tanımaktadır. Bu da akademik çalışmaların hızlanmasına ve daha geniş kitlelere ulaşmasına katkı sağlamaktadır.

Ancak dijital dönüşüm birlikte bazı zorlukları da gündeme getirmektedir. Özellikle teknolojiye erişimde yaşanan eşitsizlikler, bazı öğrencilerin dezavantajlı duruma düşmesine neden olmaktadır. Ayrıca, dijital güvenlik ve veri gizliliği konuları, çözülmesi gereken en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle, dijital dönüşüm sürecinde tüm öğrencilere eşit fırsatlar sunulması, yükseköğretim kurumları açısından büyük bir öneme sahiptir.

Küreselleşmenin ve dijitalleşmenin etkisi ile öğrenciler eğitim hayatına başka ülkelerde devam etmeyi tercih etmektedirler. Yurt dışında eğitim görmeyi tercih etmelerin sebebi ülkelerinde bulunan okulları yeterli görmemeleridir. Öğrenciler eğitim görmek için ülke seçerken dikkat ettikleri faktörler ise; ülkenin eğitim dili, eğitim kalitesi, üniversitenin teknolojiye yapmış olduğu yatırımlar, eğitim ücreti ve ülkenin eğitim durumu gibi vb. olarak sıralamak mümkündür.

Eğitim almak için kendi ülkeleri yerine başka ülkeyi tercih eden öğrenci sayısı gün geçtikçe artıyor olması KKTC’de önemli yere sahip olan yükseköğretim sektörünün gelişmesi fırsatlar sunmaktadır. Fırsatlar ise ülke ekonomisinde katma değer sağlayabilmek için bir yükseköğretim stratejisi oluşturmalıdır. Teknolojik gelişmelerde ön plana çıktığı günümüzde yükseköğretim kurumlarının dijitalleşmeye yönelik doğru hamleler yapabilmesi için dijital stratejik plan hazırlanması

gerekmektedir. Bu stratejik plan çerçevesinde ise tüm üniversitelerin bağlı olduğu kurumlar ortak hareket etmesi, yükseköğretim sektörüne ilişkin yeni bir stratejinin ortaya konması gerekmektedir. KKTC kalkınma ve gelişme sürecini, yükseköğretim sektöründe önemli atılımlar yapılmadan gerçekleştiremeyeceği unutulmamalıdır (TC YH, 2018).

Dijitalleşmenin Yükseköğretimdeki Rolü

Dijitalleşme, yükseköğretimde eğitim süreçlerini yeniden şekillendiren ve erişilebilirliği arttıran bir dönüşüm süreci olarak öne çıkmaktadır. Yükseköğretim kurumları, dijital teknolojilerin etkili bir şekilde entegre edilerek, daha etkileşimli ve kişiselleştirilmiş bir eğitim sunmayı hedeflemelidir. Bu süreçte, yükseköğretim kurumlarının dijitalleşmeye yönelik vizyonlarının uygulanması, yapısal rekabet avantajını belirler.

Toplumsal değişimleri takip etmek ve eğitim kurumlarının etkinliğini arttırmak adına yükseköğretim kurumlarının dijital teknolojilere uyum sağlamaları gerekmektedir (Türkmen, 2005). Bu yenilikler arasında, günümüzün kaçınılmaz gerekliliği olan dijital teknolojilerin eğitim alanında kullanımı büyük bir öneme sahiptir (Çaydere & Akgün, 2023). Eğitimin her aşamasında kullanılan dijital teknolojiler, hem kurumun hem de bireylerin işlerini kolaylaştırmakta ve öğretimsel ile eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Akdağ ve Tok, 2010; Sadık, 2008).

Eğitim sektöründe çalışan yöneticiler ve öğretmenler eğitim çıktılarını doğrudan etkisi olmaktadır. (Caena & Redecker, 2019; Hattie, 2012; Spector, 2015; Zhao, 2018). Teknolojik değişim ve gelişmelerin eğitime entegre edilmesi ve dijitalleşmenin eğitim sürecinde daha yaygın hale gelmesi, öğretmenler ve okul yöneticilerinin dijital yetkinlikleri ile doğrudan ilişkilidir (Collins & Halverson, 2010; Magana, 2017; Petterson, 2018; Spector, 2015). Bu aşamada özellikle eğitim yöneticilerinin dijital özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Özellikle pandemi sürecinde, dijital yetkinliklerin daha fazla önem kazandığı bu dönemde, okul yöneticilerinin sahip oldukları bu beceri düzeyi, araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Okul yöneticilerinin dijital teknolojileri etkili bir şekilde kullanmaları için sahip olmaları gereken, literatürde şu şekilde sınıflandırılmıştır (Raman, 2019).

Dijital Strateji Oluşturma: Okul yöneticileri, dijital teknolojilerin kullanımı için bir strateji belirlemelidirler. Bu strateji, okuldaki dijital teknolojilerin nasıl kullanılacağı, hangi cihazların kullanılacağı ve öğretmenlerin nasıl destekleneceği gibi konuları kapsamalıdır.

Eğitim Materyallerinin Dijitalleştirilmesi: Okul yöneticileri, öğretmenlere, öğrencilere dijital materyaller aracılığıyla öğrenme imkanı sunmak ve aynı zamanda sınıf dışında da materyallere erişebilmelerini sağlamak amacıyla öğretmenlere eğitim materyallerini dijitalleştirmelerinde yardımcı olabilirler

Teknik Destek Sağlama: Okul yöneticileri, öğretmenlere yeterli teknik destekte bulunmalıdırlar. Böylelikle ğretmenlerin dijital teknolojileri daha etkin kullanmalarına ve öğrencilerin öğrenme sırasında daha az sorunla karşılaşmalarına yardımcı olur.

Dijital Güvenliği Sağlama: Okul yöneticileri, öğrencilerin dijital güvenliğini sağlamak için bilgilendirmelidir. Bu, ğrencilerin dijital cihazlarını bilinçli ve güvenli olarak kullanmalarını ve evrimii tehlikelere karşı korunmalarını ve güvenli olmalarını sağlar.

Dijital Yeterlilik Eğitimi: Okul yöneticileri, öğrencilere ve öğretmenlere dijital destek eğitimi sağlamalıdırlar. Böylelikle ğrencilerin dijital cihazları daha güvenli bir şekilde kullanmalarına ve öğretmenlerin dijital teknolojileri daha etkili bir şekilde kullanmalarına yardımcı olur (İçen, 2023).

Bu doğrultuda, okul yöneticilerinin sahip olmaları gereken dijital yetkinliklerin neler olduğu ve bu yetkinliklerin ğretmen ve ğrenci deneyimlerine yansımalarının değerlendirilmesi, dijitalleşme sürecinin yükseköğretimdeki rolünün anlaşılması açısından önemlidir. Akademisyenlerin bu süreçteki deneyim ve görüşleri, dijitalleşmenin yükseköğretim ortamında nasıl etkili bir şekilde yöneticiliği konusunda değerli bilgiler sunmaktadır.

Dijitalleşmenin yükseköğretim kurumları için yalnızca bir zorunluluk değeril, aynı zamanda rekabetçi bir avantaj sağlama potansiyeli taşıdığı göz önünde bulundurulmalı, bu kapsamda dijital stratejilerin sürdürülebilir ve etkili bir şekilde uygulanması hedeflenmelidir.

Dijitalleşme ile Küresel Vatandaşlık ve Sürdürülebilir Kalkınma Arasındaki Bağlantılar

Dünya vatandaşlığı ve sürdürülebilir kalkınma günümüzde giderek artan öneme sahip kavramlardır. Bu iki ilkenin temel kavramlarını anlamaya odaklanmakta ve aralarındaki derin ilişkileri incelemektedir. Dünya vatandaşlığı, sınırların ötesinde bir sorumluluk duygusuyla bireyleri birleştirirken, sürdürülebilir kalkınma gezegenimizin geleceğini şekillendiren önemli bir ilkedir. Bu bağlamda, iki kavramın amacı, dünya vatandaşlığı ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki etkileşimleri anlamak ve küresel düzeyde toplumsal sorumluluğun gelişimine katkıda bulunmaktır.

Son yıllarda meydana gelen çeşitli olayların uluslararası boyutları (örneğin, MeToo hareketi, COVID-19 salgını ve 2020’de yeniden yükselen Black Lives Matter hareketi), dünyanın ne denli birbirine bağlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Milletler ve bireyler, coğrafi sınırlardan bağımsız olarak, yerel ihtiyaçların ülkeden ülkeye büyük ölçüde farklılık göstermesine rağmen, küresel ölçekte etkilenmektedir. Dünya, doğal kaynakların sınırlılığı ve nüfus artışının yarattığı ciddi sosyal ve çevresel sonuçlar gibi büyük ölçekli zorluklarla karşı karşıyadır (Bardi & Heinonen, 2022). Bu sorunların altında yatan karmaşıklık, kurumların, iş dünyasının ve eğitim sistemlerinin rollerini kökten yeniden değerlendirmelerini gerektirmektedir.

Bu bağlamda, işletme eğitiminin küresel değişimlere ve zorluklara uyum sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması bir zorunluluk haline gelmiştir. Yükseköğretim düzeyinde uluslararası eğitiminin, coğrafi sınırları aşarak çağımızın çevresel ve toplumsal sorunlarının çözümüne katkıda bulunması beklenmektedir (de la Torre & Young, 2020). Bu sorunların çözümü, eğitimde yalnızca bilgi aktarımına odaklanmaktan, bireylerin tutum, değer ve küresel zorlukları anlama ve bunlara yanıt verme becerilerini geliştiren yeterliliklerin kazandırılmasını doğru bir dönüşümü zorunlu kılmaktadır (Heinonen, 2022; UNESCO, 2014). BM, SKH’leri çerçevesinde küresel vatandaşlığın eğitsel önemine vurgu yapmış ve bunu, SKH’i 4’ün 4.7 numaralı hedefi olarak belirtmiştir (UNDP, 2022).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü’ne (UNESCO) göre, “Küresel Vatandaşlık Eğitimi, her yaştan öğrenciyi daha barışçıl, hoşgörülü,

kapsayıcı ve güvenli toplumlar oluşturmada hem yerel hem de küresel düzeyde aktif bir rol oynama konusunda güçlendirmeyi amaçlamaktadır. toplumlar.” UNESCO'nun raporu, küresel vatandaşlık eğitimini teşvik etmek için üç temel öğrenme alanını vurgulanmaktadır: sosyo-duygusal, bilişsel ve davranışsal (Raveendran,; UNESCO, 2015). Bu sorumluluğun öneminin farkında birçok üniversite, küresel vatandaşlık eğitimini yönelik çalışmalarda bulunmaktadır. Eğitim kurumlarının bu yaklaşımı benimsemesi, bireylerin küresel anlayışı anlayabilen farkında olan, çözüm üretebilmek amacı ile toplumsal sorumluluk bilinci taşıyan ve katkıda bulunan bireyler olmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Değerler ve etik, sosyal, dijital ve ekolojik bir ortamda insan refahını hedeflemektedir. Bu bağlamda, eğitim sistemlerinin bireyleri, bu senaryolar, seçimler ve sonuçlar arasındaki karşılıklı ilişkilere hazırlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu perspektiften bakıldığında, eğitimdeki bir sonraki büyük zorluk, bu boyutların araştırılmasını içermektedir (Duivenboden, 2022) ifade ettiği gibi, “Sürdürülebilir bir dünyaya geçişte eğitim öncülük etmelidir” ve bu bağlamda küresel vatandaşlık, bu hedefe ulaşmada önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır (Oxfam Büyük Britanya, 2015; UNESCO, 2014).

Sonuç olarak, dijitalleşme çağında küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma, bireylerin ve toplumların küresel sorumluluk farkındalığı ile geliştirmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bahse konu kavramların, birbirini tamamlayarak daha adil, barışçıl ve sürdürülebilir bir dünya inşa etme hedeflerini desteklemektedir. Özellikle eğitim sistemleri, hedeflere ulaşmada hem bireylerin etik, beceriler ve değerlerini geliştirmede hem de toplumsal farkındalık için öncü bir rol üstlenmektedir. Dijitalleşme, küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkilerin daha derinlemesine anlaşılması, bireylerin küresel ve yerel ölçekte olumlu etkiler yaratabilmesi için amacı ile önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Bu bağlamda, araştırma süreci, eğitim dünyası ve politika yapıcılar için yol gösterici olmayı hedeflemektedir.

BÖLÜM III

Yöntem

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılarak iki bölümde gerçekleştirilmiştir. Birinci bölümde, SKH'lerine ve küresel vatandaşlığa ilişkin soruların yer aldığı çalışmada eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 54 öğretmen adaylarına uygulanmıştır. İkinci aşamada ise, dijital dönüşüm ve dijital eğitim stratejilerine ilişkin 15 üst düzey yöneticiye dijitalleşme sürecine yönelik görüşlerini incelemek amacıyla nitel veri toplama yöntemleri tercih edilmiştir. Araştırmanın temel amacına uygun olarak, açık uçlu görüşme soruları aracılığıyla her iki grup katılımcının konuyla ilgili bilgi düzeyleri, sahip olmaları gereken değerleri, becerileri ve tutumları hakkında derinlemesine bilgi toplanmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırma, iki farklı katılımcı grubunu içeren iki aşamalı bir süreçte yürütülmüştür;

Birinci aşamada eğitim fakültesinde okuyan 54 öğretmen adayına sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve küresel vatandaşlık konusundaki bilgi, düşünce ve önerilerini anlamak amacıyla 8 sorudan oluşan bir nitel analiz kullanılmıştır. Verileri nitel araştırma yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler daha ayrıntılı ve detaylı bir şekilde yorumlanarak sonuçlar çıkartılarak hazırlanmıştır.

1. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden hangisi veya hangilerini biliyorsunuz?
 - a. Öğretmen adayı olarak hedeflerden en çok hangisinin öğretmenlik mesleği kapsamında öğretilmesi ve uygulanması gerekliliğini düşünüyorsunuz?
 - b. Nitelikli eğitimin olabilmesi için önerileriniz nelerdir?
 - c. Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar sizce nasıl olmalıdır?

2. Küresel vatandaşlığı nasıl tanımlarsınız?

Küresel vatandaşlığın geliştirilmesinde;

- a. Bilinmesi gereken kavram ve bilgiler nelerdir?
- b. Sahip olunması gereken beceriler nelerdir?
- c. Değer ve tutumlar nelerdir?

Sekiz açık uçlu sorudan oluşan bir nitel analiz formu uygulanmıştır. Veriler, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan **tematik içerik analizi** ile analiz edilmiştir. Katılımcılar, **amaçlı örnekleme yöntemi** ile seçilmiş ve her biri kodlanarak anonimlik sağlanmıştır (örneğin, S2 kodlu katılımcı ikinci öğrenciye karşılık gelir).

İkinci aşamada; Yükseköğretim sektöründeki üst düzey yönetimde yer alan (Rektör, Rektör Yardımcıları, Rektör Danışmanları, Genel Sekreteri gibi üniversitenin stratejik plan mekanizmasındaki) 15 yönetici dijital çağda dijitalleşmeye yönelik stratejileri ve eylem planları ile ilgili bilgilerin düşünce ve önerilerini anlamak amacıyla 9 sorudan oluşmaktadır. Verileri nitel araştırma yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler daha ayrıntılı ve detaylı bir şekilde yorumlanarak sonuçlar çıkartılarak hazırlanmıştır.

1. Yükseköğretim kurumunuzda geleceğin eğitim sisteminde dijital eğitimin önemi nedir?
2. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik hazır bulunuşluk durumu nasıldır?
3. Geleceğin Yükseköğretimi sizi dijital dönüşüme teşvik eden etmenler var mı? Varsa bunlar nelerdir?
4. Geleceğin Yükseköğretim Kurumlarının dijital eğitim uygulamasına yönelik altyapı, akademik personel ve yönetsel personelin donanımı nasıl olmalıdır?
5. Geleceğin Yükseköğretim Kurumlarının dijital eğitim dönüşüm sürecinde çalışanlarınızın uyum sağlayabilmesi için hangi eğitimlerin alınması gerektiğini düşünüyorsunuz?
6. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik Eylem Planı var mı? Varsa bunlar nedir?
7. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik Stratejik Planı var mı? Varsa bunlar nelerdir?
8. Yükseköğretim kurumunuzda tamamen Dijital eğitime geçiş için gerekli liderlik türü ne olabilir?
9. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik dönüştürücü eğitim politikaları nedir?

Dokuz açık uçlu sorudan oluşan bir form hazırlanarak, birebir görüşme ve e-posta yoluyla uygulanmıştır. Elde edilen veriler yine **tematik içerik analizi**

yöntemiyle değerlendirilmiştir. Katılımcılara anonimlik sağlanması için kodlar atanmıştır (örneğin, Y2 kodlu katılımcı ikinci yöneticiyi ifade eder).

Araştırma sürecinde kullanılan yöntemler, belirli temaların oluşturulması ve derinlemesine analiz yapılmasını sağlamıştır. Çalışma, hem öğretmen adaylarının SKH ve küresel vatandaşlık hakkındaki düşüncelerini hem de üst düzey yöneticilerin dijitalleşme konusundaki strateji ve eylem planlarını ayrıntılı şekilde incelemek için nitel araştırmanın esnekliğinden faydalanmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği, elde edilen bulguların tematik yapı altında uzman görüşleriyle desteklenmesi ve sonuçların sistematik bir şekilde analiz edilmesiyle artırılmıştır.

Bu model, sosyal konuları daha iyi anlamak ve çözüm yolları geliştirmek amacıyla kullanılan **betimsel ve keşfedici** nitelik taşımaktadır.

Evren ve Örneklem

Eğitim Fakültesinde Eğitim gören öğrencilerin ve yükseköğretim üst düzey yöneticilerin demografik bilgileri.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımına ait bilgiler

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	22	41
Erkek	32	59
Toplam	54	100

Tablo 1'de araştırmada toplam 54 Eğitim Fakültesi öğrencisi yer almıştır. Bu öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde %59'unun erkek (n = 32) ve %41'inin kadın (n = 22) olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Yükseköğretim Yöneticilerin demografik bilgileri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	3	20
Erkek	12	80
Toplam	15	100

Tablo 2'de Yükseköğretim üst düzey yöneticilerin dijitalleşme üzerine toplam 15 üst düzey yönetici araştırmaya katılmıştır. Bu yöneticilerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde %80'nin erkek (n = 12) ve %20'si kadın (n = 3) olduğu anlaşılmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Birinci araştırmada, 54 eğitim fakültesi öğrencisinin katıldığı soru formunda sekiz görüşme sorusu hazırlandı ve katılımcılara iletildi; bir hafta sonra yanıtlar araştırmacılar tarafından toplandı ve öğretmen adaylarının SKH'ler ve küresel vatandaşlık konusundaki bilgi, değer, düşünce ve önerilerini anlamak için analiz edildi. Katılımcıların gizliliğini korumak için her katılımcıya kodlar atandı. Örneğin, S2 kodlu katılımcı, görüşülen ikinci öğrenciyi temsil etmektedir. Amaçlı örnekleme, belirli bir grup üzerinde yoğunlaşan nitel araştırmalarda etkili bir yöntem görüşmecileri içeren nitel çalışmalar için uygundur (Bakkalbasioglu 2020 ve Şimşek 2021) ve bu çalışmanın yalnızca sürdürülebilir kalkınma temelleri altında eğitim gören öğretmen adaylarının görüşlerini içermektedir.

İkinci araştırmada, 15 yükseköğretim kurumunun üst düzey yöneticisine yönelik soru formunda dokuz görüşme sorusu hazırlandı ve katılımcılara e-posta ve randevu alınarak birebir görüşülerek yükseköğretim üst düzey yöneticilerinin dijitalleşme konusundaki düşünce ve eylem planların anlamak için analiz edildi. Katılımcıların gizliliğini korumak için her katılımcıya kodlar atandı. Örneğin, Y2 kodlu katılımcı, görüşülen ikinci üst düzey yöneticiyi temsil etmektedir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

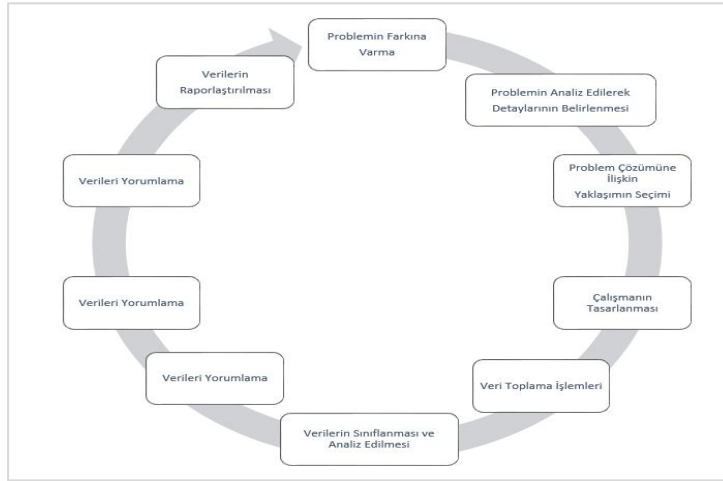
Toplanan verilerin analizinde tematik içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırmaların temel hedeflerinden biri, belirli sosyal konuları derinlemesine anlamak amaçlandığından (Renz vd, 2018), tematik içerik analizi bu çalışma için uygun bir yöntemi olarak seçilmiştir. Bu analiz, verilerin anlamlı temalar ve kategoriler halinde özetlenmesini ve yorumlanmasını sağlamayı amaçlanmaktadır (Anderson, 2007). Araştırmada, hem öğrencilerden hem de yöneticilerden elde edilen veriler tematik olarak kodlanmış ve içerik analizi yaklaşımıyla sistematik bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu süreç, verilerin belirli temalar altında birleştirilmesini sağlayarak daha derinlemesine bir analiz yapılmasına olanak tanımıştır. Bu

çalışmaların güvenilirliğini ve geçerliliğini belirlemek için nitel çalışmalar için gerçekleştirilmesi gereken prosedürlerden biri, uzman görüşleri almaktır (Creswell, 2009). Bu bağlamda, güvenilirliği ve geçerliliği artırmak için üç saha uzmanı görüşü alındı.

Nitel araştırma Süreci; araştırmanın merak duygusu ve probleme çözüm üretme isteği sürecin başarısı için kritik önem taşır. Bu özellikler, araştırmacının odaklanmasını ve araştırma sürecinin etkin bir şekilde yönetilmesini sağlar (Creswell, 2002; Shenton, 2004). Çalışmanın başlangıcında, araştırma problemi ayrıntılı bir şekilde tanımlanır ve bu probleme yönelik alternatif çözüm yolları değerlendirilir (Morse, 2016). Ayrıca bu yöntemin kullanıldığı çalışmalarda yönetime ilişkin detaylı açıklamalara yer verilmediği belirtilmiştir (Bowen, 2009). Ardından, araştırma tasarlanır ve veri toplama araçları geliştirilir. Bryman (2012) göre ise veriyi analiz etmek ve yorumlamak için içerik analizi, göstergebilim, yorumbilim ve söylem çözümlemesi kullanılabilir.

Araştırmanın son aşamasında ise raporlaştırma gerçekleştirilir ve bu süreç, araştırmanın bulgularını görünür ve anlaşılır kılmayı hedefler. Nitel araştırmaların bir diğer temel amacı, belirli sorunların çözümüne yönelik öneriler sunarken aynı zamanda yeni problem durumlarının fark edilmesini sağlamaktır (Mallat, 2007; Pope vd., 2006). Nitel araştırmanın bu döngüsel yapısı, tüm süreç boyunca araştırmanın hem verilere hem de probleme dinamik bir ilişki içinde olmasını sağlar. Nitel araştırma sürecini Şekil 5'teki gibi görselleştirmek mümkündür.

Şekil 5. Nitel Araştırma Süreci, Kaynak: (Creswell, 2002)

Eğitim araştırması: Elde edilen verilerin demografik dağılımı ve analiz sonuçları şekil 3.1’de sunulmuştur. Şekil, frekans ve içerik analizleriyle elde edilen bulguları sistematik bir şekilde göstermektedir. Bu düzenleme, verilerin yapılandırılmış bir şekilde analiz edilmesini sağlamış ve elde edilen bulguların daha etkili bir şekilde yorumlanmasına olanak tanımıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Öğretmen Adaylarının SKH'lere İlişkin Farkındalığı

Öğretmen adaylarının öğretmen eğitimiyle ilgili SKH'ler hakkındaki farkındalıklarını belirlemek için katılımcılara SKH'ler ve öğretmenlik mesleğine yerleştirilmesi gereken hedefler hakkındaki farkındalıkları sorularak iki görüşme sorusu soruldu: Hangi SKH'lere aşınalar ve hangi hedefler öğretmenlik mesleği kapsamında öğretilmeli ve uygulanmalıdır. Tablo 2'de gösterildiği gibi, öğretmen adaylarının aşına oldukları SKH'ler hakkındaki yanıtları listelenen 17 SKH altında kümelenmiştir.

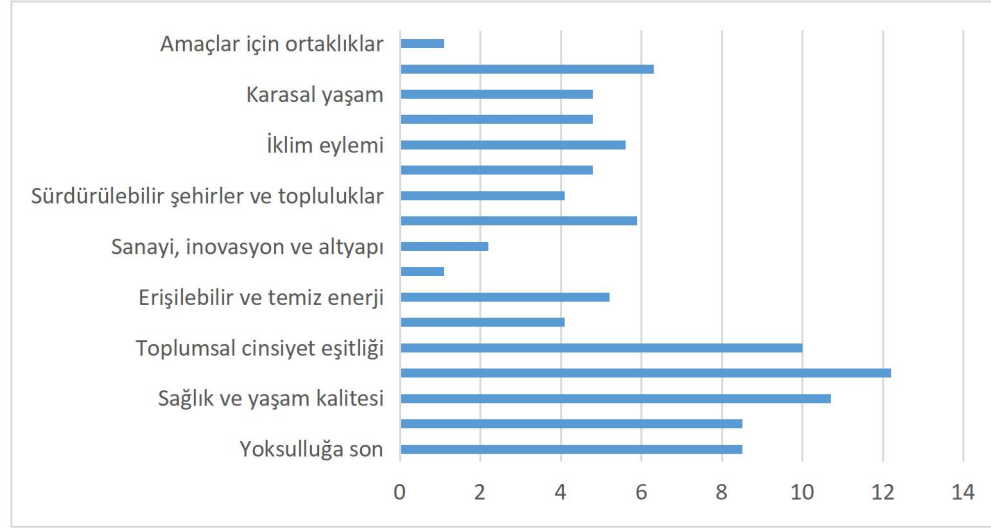
SKH'lerinden Hangisi Veya Hangilerini Bildiklerinin Belirlenmesi Ve Paylaşılmasına İlişkin Görüşleri

Yükseköğretim öğrencilerinin SKH'lerinin değerlendirilmesine ilişkin öğrencilerin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının aşına olduğu Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

Temalar	Frekans	Yüzde
Yoksulluğa son	23	8,5
Açlığa son	23	8,5
Sağlık ve yaşam kalitesi	29	10,7
Nitelikli Eğitim	33	12,2
Toplumsal cinsiyet eşitliği	27	10,0
Temiz su ve sanitasyon	11	4,1
Erişilebilir ve temiz enerji	14	5,2
İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme	3	1,1
Sanayi, inovasyon ve altyapı	6	2,2
Eşitsizliklerin azaltılması	16	5,9
Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar	11	4,1
Sorumlu üretim ve tüketim	13	4,8
İklim eylemi	15	5,6
Sudaki yaşam	13	4,8
Karasal yaşam	13	4,8
Barış, adalet ve güçlü kurumlar	17	6,3
Amaçlar için ortaklıklar	3	1,1
Toplam	54	100

Şekil 6. Öğretmen Adaylarının Aşına Olduğu Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Grafiği

Araştırmaya katılan 54 öğretmen adayına hangi SKA'na aşına oldukları sorulmuş; 33 katılımcı %12,2'lik oranla "Nitelikli Eğitimi belirtmiş ve katılımcıların aşına olduğu önde gelen SKA'na olarak belirlemiş, bunu 29 katılımcıyla %10,7 ile "iyi sağlık ve refah" takip etmiştir. Toplam 27 katılımcının %10'u aşına oldukları SKA arasında "cinsiyet eşitliğini sıralarken, 33 katılımcı hem "yoksulluğun ortadan kalkması" hem de "sıfır açlık" olduğunu iddia etmiş, her biri %8,5 olmuştur. Katılımcıların toplam 17'si veya %6,3'ü "barış, adalet ve güçlü kurumlar" ile aşına olduklarını iddia etmiştir. Katılımcıların aşına olduğu en az sayıda Sürdürülebilir Kalkınma Amacı "insana yakışır iş ve ekonomik büyüme" ile "hedefler için ortaklıklar" olarak kaydedilmiştir. Katılımcıların aşına olduklarını bildirdikleri diğer SKA ise "eşitsizliklerin azaltılması", "iklim eylemi", "erişilebilir ve temiz enerji", "sorumlu üretim ve tüketim", "su altında yaşam", "karada yaşam", "sürdürülebilir şehirler ve topluluklar", "temiz su ve sanitasyon" ve "sanayi, inovasyon ve altyapıdır.

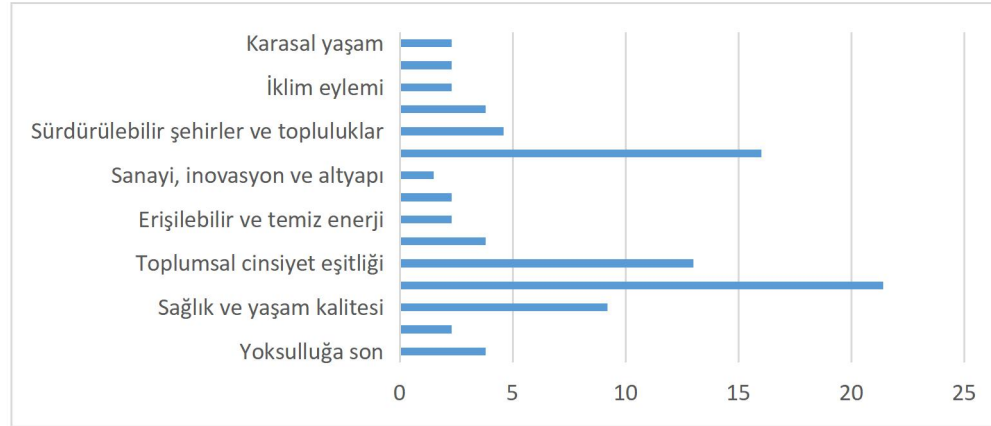
Öğretmen Adayı Olarak Hedeflerden En Çok Hangisinin Öğretmenlik Mesleği Kapsamında Hangi Hedeflerin Öğretilmesi Ve Uygulanması Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Öğretmen adayları olarak hedeflerden en çok hangisinin öğretmenlik mesleği kapsamında öğretilmesi ve uygulanması gerekliliğine ilişkin yükseköğretim eğitim fakültesi öğrencilerin görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adayı Olarak Hedeflerden En Çok Hangisinin Öğretmenlik Mesleği Kapsamında Öğretilmesi Ve Uygulanması Gerekliğini Düşünüyorsunuz?

Temalar	Frekans	Yüzde
Yoksulluğa son	5	3,8
Açlığa son	3	2,3
Sağlık ve yaşam kalitesi	12	9,2
Nitelikli Eğitim	28	21,4
Toplumsal cinsiyet eşitliği	17	13,0
Temiz su ve sanitasyon	5	3,8
Erişilebilir ve temiz enerji	3	2,3
İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme	3	2,3
Sanayi, inovasyon ve altyapı	2	1,5
Eşitsizliklerin azaltılması	21	16,0
Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar	6	4,6
Sorumlu üretim ve tüketim	5	3,8
İklim eylemi	3	2,3
Sudaki yaşam	3	2,3
Karasal yaşam	3	2,3
Toplam	54	100

Şekil 7. Öğretmen Adayı Olarak Hedeflerden En Çok Hangisinin Öğretmenlik Mesleği Kapsamında Öğretilmesi Ve Uygulanması Gerekliğini Düşünüyorsunuz?

Tablo 4 ve Şekil 7 incelendiğinde Öğretmen adayları olarak hedeflerden en çok hangisinin öğretmenlik mesleği kapsamında öğretilmesi ve uygulanması gerekliliğini düşünüyorsunuz? Öğrenci görüşleri 15 farklı tema altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan 54 yükseköğretim öğrencileri arasında en sık bahsedilen "Nitelikli Eğitim'dir ve bahsedilme yüzdesi %21,4'tür. Nitelikli Eğitim, diğer tüm temalardan daha sık bahsedilmiştir. İkinci sıklıkta bahsedilen ise "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (%13,0) ve

üçüncü sıklıkta bahsedilen ise "Eşitsizliklerin Azaltılması" (%16,0)'dır. Diğer sık bahsedilenler ise "Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar" (%4,6), "Sağlık ve Kaliteli Yaşam" (%9,2), "Temiz Su ve Sanitasyon" (%3,8), "Yoksulluğa Son" (%3,8), "Sorumlu Üretim ve Tüketim" (%3,8), "Karasal Yaşam" (%2,3), "İklim Eylemi" (%2,3), "Erişilebilir ve Temiz Enerji" (%2,3), "Açlığa Son" (%2,3), "Sudaki Yaşam" (%2,3), "İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme" (%2,3) ve "Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı" (%1,5) dir.

Yükseköğretim öğrencileri "Öğretmen adayları olarak hedeflerden en çok hangisinin öğretmenlik mesleği kapsamında öğretilmesi ve uygulanması gerekliliğini düşünüyorsunuz" konusuna ait görüşlerinden; Yoksulluğa Son (Y14 ve Y49), Açlığa Son (Y39), Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam (Y9 ve Y21) Nitelikli Eğitim (Y30, Y38 ve Y39), Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin (Y27 ve Y39), Temiz Su ve Sanitasyon (Y13), Erişilebilir ve Temiz Enerji (Y49), Sanayi, yenilikçilik ve altyapı (Y27 ve Y34), Eşitsizliklerin Azaltılması (Y27), Sorumlu üretim ve tüketim (Y2), İklim Eylemi (Y44), Sudaki Yaşam (Y16), Karasal Yaşam (Y38) aşağıda yer alan ifadeleri kullanmışlardır.

Öğretmen adaylarının görüşleri Tablo 4 ve Şekil 7'de gösterildiği gibi 15 farklı tema altında toplandı. Araştırma katılımcıları arasında "Nitelikli Eğitim" diğer tüm SKH'lerden daha sık dile getirildi ve yüzde 21,4 oldu.

Katılımcıların yanıtlarından bazı alıntılar şöyledir:

"Yiyecek, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin ilk basamağında yer alır. Toplumda insanlarda beslenme ve açlık sorunu varsa, bu insanlar potansiyellerini ortaya koymaktan uzak kalırlar. Yukarıda belirtilen hedeflerin neredeyse hiçbirinin gerçekleştirilemeyeceğini bilmeliyiz. Yiyecek, en temel insan ihtiyaçlarından biridir. Bu temel ihtiyaç olmadan, insanlar sorumluluklarını ve görev duygusunu yerine getiremezler. Bu, temeli olmayan bir binanın ayakta kalmasına benzetilebilir". (S39)

"Bir toplumun gelişmesi ve müreffeh bir yaşam sürmesi için vazgeçilmez koşullardan biri, o toplumda verilen eğitimin kalitesidir. Çünkü o toplumda Nitelikli Eğitim verilirse, o toplumdaki insanlar her kurala ve düzene saygılı bir şekilde uyarak toplumsal refaha kavuşurlar. Aynı zamanda bu insanlar mesleki yaşamlarında aldıkları eğitim doğrultusunda iş potansiyellerini de artırırlar". (S39)

“Cinsiyet eşitliği, kadınları ve kızları güçlendirmeyi ve çocuk evliliği ile zorla erken evlilik gibi zararlı uygulamaları ortadan kaldırmayı amaçlar. Ayrıca, kadınları ve kızları ekonomik büyüme ve gelişme süreçlerinde güçlendirmeyi hedefler. Bu küresel hedef, kadınlara ve kızlara karşı ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesini amaçlamaktadır. Ancak bazı bölgelerde eğitim ve işgücü piyasasında büyük eşitsizlikler devam etmekte, kadınlar hâlâ eğitime veya işe eşit erişim sağlama konusunda zorluklar yaşamaktadır. Cinsel şiddet, istismar, ev işlerinin eşitsiz dağılımı ve kamu görevinde ayrımcılık gibi sorunlar ise hala belirgin bir şekilde varlığını sürdürmektedir.”. (S27)

“En önemli sorun eğitime eşitsiz erişimdir. Kitle arttıkça eşitsizlik daha da artmaktadır. Bunun için eğitimde fırsat eşitliğine önem veriyorum. Bunun için hem ebeveynlerin hem de çevrenin büyük sorumluluğu vardır. Bu nedenle bu hedef için belirli projeler geliştirilmelidir”. (S34)

“Ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için, üretim ve tüketim şeklimizi değiştirmek, ortak doğal kaynaklarımızı etkin bir şekilde yönetmek ve toksik atık ve kirleticilerin önlenmesi bu hedefe ulaşmada önemli hedeflerdir. Yaşamımız boyunca doğaya karşı sergilediğimiz iyi veya kötü davranışlar, doğanın bir tepkisi olarak bize geri döner, kısacası bu hedef sürdürülebilir üretim ve tüketim kalıpları sağlamayı amaçlamaktadır”. (S27)

Nitelikli Eğitimin Olabilmesi İçin Öneriler

Tablo 5. Nitelikli Eğitimin Olabilmesi İçin Önerileriniz Nelerdir?

Temalar	Frekans	Yüzde
Nitelikli Eğitim	23	20,2
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	16	14,0
Eşitsizliklerin azaltılması	23	20,9
Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar	3	2,7
Barış, adalet ve şiddete başvurmama	16	14,5
Erişebilir ve Etkili Bir öğrenme ortamı oluşturmak	19	17,3
Yetişkinlerin büyük bir bölümünü okur yazar yapmak	7	6,4
Toplam	54	100

Tablo 5'e bakıldığı zaman yükseköğretim öğrencilerinin nitelikli eğitimin olabilmesi için önerileri ilişkin görüşleri 7 farklı tema altında toplanmıştır. Yükseköğretim öğrencilerinin okulun öğretim sürecinin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri ilişkin yükseköğretim öğrencilerinden 23'ü "Nitelikli Eğitim", 16'sı "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği", 23'ü "Eşitsizliklerin azaltılması", 3'ü "Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar", 16'si Barış, adalet ve şiddete başvurmama, 19'u "Erişebilir ve Etkili Bir öğrenme ortamı oluşturmak" ve 7'si Yetişkinlerin büyük bir bölümünü okur yazar yapmak görüşünü savunmuştur.

Yükseköğretim Öğrencilerin "Nitelikli eğitimin olabilmesi için önerileriniz" konusuna ait görüşlerinden Nitelikli Eğitim Y6, Y21, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Y51, Eşitsizliklerin azaltılması Y13, Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, Barış, adalet ve şiddete başvurmama Y1, Erişebilir ve Etkili Bir öğrenme ortamı oluşturmak Y13, Yetişkinlerin büyük bir bölümünü okuryazar yapmak Y54 aşağıda yer alan ifadeleri kullanmışlardır.

Öncelikle nitelikli eğitim herkesin kaliteli ve kapsayıcı eğitime ulaşabilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda okul öncesi eğitimi dahil olmak üzere tüm çocukların ücretsiz ve nitelikli eğitime katılımları hedeflenir. Daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse, yükseköğretim bağlamında, üniversite eğitimi de dahil olmak üzere, cinsiyet ayrımcılığına yer vermeden tüm kadın ve erkeklerin nitelikli, erişilebilir teknik ve mesleki eğitime ulaşabilmesini sağlamayı amaçlamaktadır."(Y6) Bu durum Eşit ve adil bir eğitim sistemi oluşturulmalı ve eğitime erişim konusunda herkesin fırsatları eşit olmalıdır. Bu, eğitim alanında yaşanan eşitsizlikleri azaltacaktır.

"Nitelikli bir eğitimin olabilmesi için en başta eşit bir ortam oluşturulmalıdır. Çünkü eşitliğin olmadığı bir yerde eşit eğitimden de bahs edemeyiz. Erişilebilir ve etkili öğrenme ortamlarının oluşturulması, toplumsal cinsiyet ve varlık eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması, yetişkinlerin büyük bir kısmının okuryazar hale getirilmesi hedeflenmektedir. İnsan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, çeşitlilik, barış ve şiddete karşı durma kültürünün geliştirilmesi önemlidir. Nitelikli eğitim, bireylerin yoksulluktan kurtulmalarına olanak tanır. Bu nedenle eğitim, eşitsizliklerin azaltılmasına ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunur. Ayrıca, nerede olurlarsa olsunlar, bireylerin daha sağlıklı ve sürdürülebilir yaşamlar sürmelerini destekler. Böylece eşit ve nitelikli eğitim tüm bireylere

sunulmuş olur. (Y21) Yükseköğretim öğrencilerinin büyük çoğunluğu nitelikli eğitimin önemini vurgulamaktadır. Bu, üniversitelerin daha kaliteli ve etkili eğitim sunmaları gerektiği anlamına gelir. Bu öğrencilerin görüşleri, öğretim programlarının güncellenmesi, öğretim yöntemlerinin çeşitlendirilmesi ve öğrenci merkezli bir yaklaşımın benimsenmesi gibi iyileştirmelerin yapılmasını teşvik etmektedir.

“Toplumsal cinsiyet ve gelir eşitsizliklerini gidererek adaletli bir toplum oluşturmak.” (Y51) Öğrencilerin bir kısmı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yükseköğretimde de sağlanması gerektiğini savunmaktadır. Bu, cinsiyet temelli ayrımcılığın ve eşitsizliklerin azaltılması, kadınların ve erkeklerin eşit fırsatlara ve kaynaklara erişimi sağlanması ve cinsiyet eşitliği bilincinin artırılması gibi önlemleri içermektedir.

“İyi bir eğitim ve adil bir gelecek, yalnızca ekolojik hedeflere ulaşmak ya da kapsayıcı bir ekonomik büyüme sağlamakla sınırlı değildir. Sürdürülebilir kalkınmayı elde etmenin en etkili yollarından biri, herkese ulaşılabilir ve nitelikli eğitim sunmaktan geçmektedir. Ancak, dünyadaki herkes bu koşulları sağlayamıyor. Ağır yoksulluk, çatışmalar, doğal afetler ve küresel pandemi gibi krizler, eğitimdeki eşitsizliklerin giderilmesini engellemektedir.”(Y13) Öğrenciler, herkesin eşit şekilde katılım gösterebileceği ve öğrenme potansiyelini maksimize edebileceği bir ortamın sağlanmasını talep etmektedir.

“Toplumsal cinsiyet eşitliğini, barışı ve adaleti geliştirmek ve sağlamak.”(Y1) Öğrenciler, çatışma çözme yöntemlerinin geliştirilmesi, şiddetin önlenmesi için bilinçlendirme programlarının düzenlenmesi ve adaletin herkes için erişilebilir hale getirilmesi gibi adımların atılmasını desteklemektedir.

“Okuma yazma bilmeyen yetişkinlere, ebeveynlere okuma yazma öğretilmelidir. Ailelerin sosyoekonomik durumları çocukların eğitim hayatını oldukça etkilemektedir. Bundan dolayı toplumun sosyoekonomik eşitsizliklerine de müdahale gerekmektedir. Eğitim haktır, bunun içinde nitelikli eğitime daha rahat ulaşılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.”(Y54) Öğrenciler, okuryazarlığın toplumun her kesimi için önemli bir beceri olduğunu vurgulamaktadır.

Yükseköğretim Eğitim Fakültesi Öğrencilerin Sürdürülebilir Şehirler Ve Topluluklar Nasıl Olmalıdır İle İlgili Görüşleri

Tablo 6. Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar sizce nasıl olmalıdır?

Temalar	Frekans	Yüzde
Sosyo-ekonomik gelişmeyi sağlama	16	12,2
Kültürel miras kimliğinin korunması	19	14,5
Güvenli Ortam ve Dayanıklı Binalar	15	11,5
Şehirler gelecek öngörülerek düzenlenmelidir	22	16,8
Toplu taşıma	10	7,6
Yeşil yaşam alanların olması	17	13,0
Yenilebilir enerji kullanımı	9	6,9
Kapsayıcı ve Bütüncül Anlayış	6	4,6
Modern Sulama ve Atık Yöntemi	12	9,2
Hava kirliliğinin azaltılması	5	3,8
Toplam	54	100

Tablo 6 incelendiği zaman sürdürülebilir şehirler ve topluluklar ait yükseköğretim görüşleri 10 farklı tema altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan 54 yükseköğretim öğrencisinin 16'sı "sosyo-ekonomik gelişmeyi sağlama", 19'u "kültürel miras kimliğinin korunması", 15'i "güvenli ortam ve dayanıklı binalar", 22'si "şehirler gelecek öngörülerek düzenlenmelidir", 10'u "toplu taşıma", 17'si "yeşil yaşam alanların olması", 9'u yenilebilir enerji kullanımı", 6'sı "kapsayıcı ve bütüncül anlayış", 12'si "modern sulama ve atık yöntemi" ve 5'i de "hava kirliliğinin azaltılması" yönünde görüş ifade etmiştir.

Yükseköğretim Eğitim Fakültesi Öğrencilerin "sürdürülebilir şehirler ve topluluklar sizce nasıl olmalıdır" konusuna ait görüşlerinden sosyo-ekonomik gelişmeyi sağlama (Y1 ve Y5), Kültürel Miras Kimliğinin Korunması (Y33 ve Y44), güvenli ortam ve dayanıklı binalar (Y50 ve Y27), şehirler gelecek öngörülerek düzenlenmelidir (Y24 ve Y5), toplu taşıma (Y7 ve Y8), yeşil yaşam alanların olması (Y51), yenilebilir enerji kullanımı (Y51), Kapsayıcı ve Bütüncül Anlayış (Y14), Modern Sulama ve Atık Yöntemi (Y3), hava kirliliğinin azaltılması (Y27) aşağıda yer alan ifadeleri kullanmışlardır.

Bu analiz sonuçları, sürdürülebilir şehirler ve topluluklar oluşturulurken hangi kriterlerin öncelikli olarak dikkate alınması gerektiği konusunda fikir vermektedir.

“Günümüz ve geleceğin ihtiyaçlarını en kapsamlı ve etkili şekilde karşılayan yaşam alanları, sosyo-ekonomik gelişimi desteklemeli ve çevresel etkileri minimize edilmiş yerleşim yerleri olmalıdır.” (Y1)

“Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, hem günümüzün hem de geleceğin ihtiyaçlarını en kapsamlı ve etkili şekilde karşılayabilen yaşam alanlarıdır. Bu şehirler ve topluluklar, sosyo-ekonomik gelişimi teşvik ederken çevresel etkilerin azaltılmasına odaklanan yerleşim yerleridir. Bu bağlamda, yetiştirilen bireylerin nitelikli ve bilinçli bir şekilde yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır.” (Y5) Ekonomik büyüme ve sosyal refahın dengeli bir şekilde sürdürülmesi anlamına gelir. Bu öğrencilere göre, sürdürülebilirlik çabaları, yerel ekonomik fırsatların artırılması, iş yaratılması ve eşitlikçi ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi üzerine odaklanmalıdır.

“Sürdürülebilir bir şehir, kültürel mirası ve kimliği korumak amacıyla yenileme ve restorasyon süreçlerine başvurmalıdır. Bu çerçevede, parklar, caddeler ve kentsel alanlar gibi kamusal alanların yanı sıra modern sulama ve atık yönetimi uygulamalarının da yenilenmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir topluluklar ise, hem mevcut hem de gelecekteki kullanıcıların farklı ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmalıdır.” (Y33)

“Sürdürülebilir şehirler eğitim yönünden güçlü ve refah içinde olmalıdır. Yenileme ve restorasyon yoluyla kültürel mirası ve kimliği korumaktadır.” (Y44)

“Kentsel alanların inşası ve yönetimi, sürdürülebilir kalkınma için son derece kritik öneme sahiptir. Kentleri güvenli ve sürdürülebilir kılmak, yalnızca güvenli ve erişilebilir konut sağlamak ve gecekonduları dönüştürmekle sınırlı değildir. Aynı zamanda, toplu taşımacılığa yatırım yapmak, kamusal yeşil alanlar yaratmak ve kentsel planlama ile yönetimi daha katılımcı ve kapsayıcı bir şekilde iyileştirmek gibi unsurlar da göz önünde bulundurulmalıdır.”(Y50)

“Herkesin yeterli, güvenli ve uygun fiyatlı konutlara ile temel hizmetlere erişimi sağlanmalı; özellikle kadınlar, çocuklar, engelliler ve yaşlıların ihtiyaçlarına

özel önem verilmelidir. Yol güvenliği geliştirilirken, toplu taşıma sistemlerinin iyileştirilmesi ile herkesin güvenli, uygun fiyatlı, erişilebilir ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerine erişimi temin edilmelidir. Kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşme tüm ülkelerde ilerletilmeli ve katılımcı sürdürülebilir insan yerleşimlerinin planlanması ile yönetimi için kapasite güçlendirilmelidir. Ayrıca, kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engellilerin güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlar ile kamu alanlarına evrensel erişimi güvence altına alınmalıdır. Ulusal ve bölgesel kalkınma planlaması güçlendirilerek, kentsel, kent çevresindeki ve kırsal alanlar arasında olumlu ekonomik, sosyal ve çevresel bağlantılar desteklenmelidir. Bu şekilde, şehirlerin ve insan yerleşimlerinin kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir olması sağlanacaktır. Toplumların rahat ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi adına atılması gereken tüm adımlar gerçekleştirilmelidir. Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar da bu anlayışla şekillendirilmelidir. Ayrıca, doğal afetlere dayanıklı yapılar, şehirlerdeki insanların güvenliğini sağlamak ve yapıların uzun ömürlü olmasını temin etmek için büyük önem taşımaktadır.” (Y24)

“Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, hem günümüzün hem de geleceğin taleplerine yanıt verecek şekilde tasarlanmış, yaşam kalitesini artıran ve kaynakları verimli kullanan alanlardır. Bu yerleşim yerleri, ekonomik büyümeyi teşvik ederken çevresel etkileri azaltmaya yönelik çözümler üretir ve toplumların her kesiminin ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanır.” (Y5) Şehir planlaması ve altyapı projeleri, nüfus artışı, iklim değişikliği ve kaynak kullanımı gibi faktörleri dikkate alarak geleceğe yönelik sürdürülebilir çözümleri içermelidir.

“Mega şehirlerin karşılaştığı en önemli zorluklardan biri olan trafik sıkışıklığına kalıcı çözümler getirilmelidir. Bireysel araç kullanımının azaltılması için toplu taşıma ve bisiklet kullanımının teşvik edilmesi, sürdürülebilir ulaşım çözümleri açısından önemlidir. Verimli ve güvenli bir toplu taşıma ağı, şehirlerin ulaşım ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayan bir modeldir.” (Y7) öğrencilere göre, etkili ve çevre dostu toplu taşıma seçenekleri (örneğin, metro, tramvay, otobüs) yaygınlaştırılmalı ve bireysel araç kullanımı azaltılmalıdır. Bu, trafik sıkışıklığını azaltacak, hava kirliliğini azaltacak ve enerji verimliliğini artıracaktır.

“Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar, günümüzün ve geleceğin ihtiyaçlarını en kapsamlı ve en etkili şekilde karşılayan yaşam alanları demektir. Örneğin toplu

taşıma araçları insanların ihtiyaçlarını tam olacak karşılayacak biçimde olmalı.” (Y8)

“Kamuya açık yeşil alanların artması ve kentleşmeye son dememiz gerekiyor. Son olarak atık yönetiminin gelişmesi ve yenilebilir enerji kullanımına öncelik verilmeli.” (Y51) Öğrencilere göre, parklar, bahçeler, yeşil alanlar ve ağaçlandırma, şehirlerde doğal yaşamın desteklenmesini sağlar, insanlara yaşam alanları sunar ve çevresel dengeyi korur.

“Bütün şehir ve toplumu kapsayacak şekilde ve bütüncül bir duruma sahip yaklaşımca olmalıdır.”(Y14) Öğrencilere göre, şehir planlaması ve politikaları, toplumun farklı kesimlerini ve ihtiyaçlarını dikkate almalı, sosyal adalet, eşitlik ve katılımı teşvik etmelidir.

“Bu amaçla, kamusal alanlar olarak parklar, caddeler ve kentsel bölgeler gibi yerlerin yanı sıra, sulama sistemleri ve atık yönetimi gibi altyapı uygulamalarının da modernize edilmesi gerekmektedir.” (Y3)

“Hava kirliliğinin azaltılması.” (Y27) Daha temiz enerji kaynaklarına geçiş, emisyon standartlarının iyileştirilmesi, yeşil teknolojilerin teşvik edilmesi ve trafik yönetiminin optimize edilmesi gibi adımlar, hava kalitesinin iyileştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Yükseköğretim eğitim fakültesi öğrencilerin küresel vatandaşlıkla ilişkin bulguları

Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlara ilişkin algıları, araştırma katılımcılarından küresel vatandaşın kim olması gerektiğini tanımlamaları istenerek değerlendirildi. Yanıtlarından ortaya çıkan temalar Tablo 7’te sunulmuştur.

Yüksek Öğretim Eğitim Fakültesi Öğrencilerin Küresel Vatandaşlıkla İlişkin Bulguları

Tablo 7. Küresel vatandaşlığı Nasıl Tanımlarsınız?

Temalar	Frekans	Yüzde
Eşit ve adil kişi	28	32
Toplumsal sorunları çözmeye aktif ve işbirlikçi roller üstlenmek	25	28
Dünyayı çeşitli bakış açılarından görebilen ve anlayabilen kişi	35	40
Toplam	54	100

Şekil 8. Küresel Vatandaşlığı Nasıl Tanımlarsınız Grafiği

Öğretmen adaylarının görüşleri Tablo 7’de belirlenen yukarıdaki üç temayı kapsamaktadır; katılımcıların %40’ını oluşturan 35’i “dünyayı farklı açılardan görebilen ve anlayabilen insan”, %32’sini oluşturan 28’i “eşit ve adil insan” ve %25’i “toplumsal sorunların çözümünde etkin ve işbirlikçi roller üstlenen insan” ifadelerini kullanmıştır.

Katılımcıların yanıtlarından bazı alıntılar şöyledir:

“Küresel vatandaş, dünyayı görebilen ve anlayabilen kişidir. Toplumlarında, sorunlarında ve çözümlerinde aktif rol alarak, küresel vatandaşlar dünyayı daha eşit, adil ve sürdürülebilir hale getirmek için başkalarıyla iş birliği içinde çalışırlar”. (S5).

“Küresel vatandaş, uyum içinde çalışan ve toplumda ve dünyada daha eşit ve adil bir durum sağlamak için aktif rol alan bir dünya görüşüne sahip kişidir”. (S11)

“Küresel vatandaş, dünyayı görebilen ve anlayabilen kişidir. Küresel vatandaşlar, sorunlarla ve çözümleriyle başa çıkmada aktif rol alarak toplumlarını sürdürülebilir hale getirmek için başkalarıyla iş birliği içinde çalışırlar”. (S19)

“Küresel vatandaşlık, sadece yaşadığı toplumla ilgilenen bir vatandaş değil, dünyadaki tüm eşitsizlik ve adaletsizliğin ortaya çıktığı toplumlarda olumsuz durumları olumluya dönüştürmek için gerekli insanlara uyum sağlayan evrensel bir vatandaşdır. Başka bir deyişle, küresel vatandaş, tüm dünyayı görebilen ve tüm dünyanın sorunlarını anlayabilecek potansiyele sahip olan vatandaşdır”. (S23)

Küresel Vatandaşlığın Gelişmesine Katkıda Bulunan Faktörler

Küresel vatandaşlık kavramının gelişimine katkı sağlayabilecek önemli faktör, kavram ve bilgileri belirlemek amacıyla öğretmen adaylarına küresel vatandaşlığın gelişimine katkı sağlayabilecek faktörler sorulmuş ve verdikleri yanıtlardan ortaya çıkan temalar Tablo 7’de sunulmuştur.

Küresel vatandaşlığın geliştirilmesinde; Bilinmesi gereken kavram ve bilgilere ilişkin görüşleri

Yükseköğretim eğitim fakültesi öğrencilerin küresel vatandaşlığın gelişmesinde, bilinmesi gereken kavram ve bilgilere ilişkin görüşleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Bilinmesi Gereken Kavram Ve Bilgiler Nelerdir?

Temalar	Frekans	Yüzde
Sosyal adalet ve eşitlik	22	24,1
Özverlilik	10	11
Küreselleşme ve toplumsal değerler	14	15,3
Sürdürülebilir gelecek ve sorumluluk	14	15,3
Barış	4	4,9
Küresel sorunlar ve iletişim	7	7,7
Küresel vatandaşlık çeşitliliğe saygı gösterme fırsatı olarak	2	2,2
Küresel vatandaşlık eğitimi	9	9,9
Farkındalık ve saygı	9	9,9
Toplam	54	100

Şekil 9. Bilinmesi Gereken Kavram Ve Bilgiler Grafiği

Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlığın gelişimine katkıda bulunabilecek faktörler hakkındaki görüşleri, yanıtlarına göre dokuz temayı kapsıyordu. Toplam 22 katılımcı, %24,1 ile “Sosyal adalet ve eşitlik”i desteklerken, 10 katılımcı, %11 ile “özveri”yi desteklerken, 14 katılımcı, her biri %15,3 ile “küreselleşme ve toplumsal değerler” ve “sürdürülebilir gelecek ve sorumluluk” destekledi. Her biri %9,9 olan dokuz katılımcı, “küresel vatandaşlık eğitimi” ve “farkındalık ve saygı” dan bahsetti. Katılımcıların yanıtlarından bazı alıntılar şunlardır:

Katılımcıların yanıtlarından bazı alıntılar şunlardır:

“Farklılıklara saygı göstermeli ve değer vermelidir”. (S14).

“Küresel vatandaşlık, öğrencilere sürdürülebilir bir gelecek için gerekli bilgi, beceri ve davranışları kazandırarak geliştirilmelidir”. (S54).

“Ülkeler arasındaki çeşitliliği bir fırsat olarak görmeli ve iletişimi artırarak bu fırsatı değerlendirmeye çalışmalıyız. Etkili tartışma, uluslararası stratejik düşünme ve gelişen bir empati duygusu ortamıyla uluslararası alanda uzlaşmayı hedefleyebiliriz”. (S2)

“Küresel vatandaşlığı geliştirirken insan hakları, demokrasi ve çocuk hakları eğitimi gibi kavramlara yer verilmelidir. Küresel vatandaşlığı geliştirmek için bireyin küresel vatandaşlık eğitimi alması gerekir. Küresel vatandaşlık eğitimi, okul öncesi dönemden başlayarak hem örtük olarak hem de eğitim programları aracılığıyla kademeli olarak verilir. Ancak küresel vatandaşlık ve ilgili kavramlar

teorik olarak öğretmekten çok uygulamaya odaklıdır; yani çocukların küresel vatandaşlar olarak gereken bilgi ve becerileri sınıf ve okul ortamında yaşayarak deneyimlemeleri gerekir. Bu bağlamda, tüm eğitim seviyelerinde ve derslerde küresel vatandaş özelliklerini içselleştirebilen çocuklar yetiştirmek önemlidir”. (S48)

“Bilinmesi gereken kavram aktif veya etkili vatandaşlıktır. Değerlerin temel özelliklerini ve terminolojisini anlamak, medeni hak ve görevlerin farkında olmak, cinsiyetle ilgili konuların farkında olmak ve çeşitliliği anlamak temel bilgilerdir”. (S54)

Bu, küresel vatandaşlık eğitimi yoluyla elde edilebilecek, farklı kültürlere, inançlara ve yaşam tarzlarına saygı duyan, kültürel çeşitliliğin önemini anlayan, sosyal adaleti, eşitliği, sürdürülebilir geleceği ve sorumluluğu, küreselleşmeyi ve toplumsal değerleri destekleyen küresel vatandaşlar yetiştirme ihtiyacına işaret etmektedir.

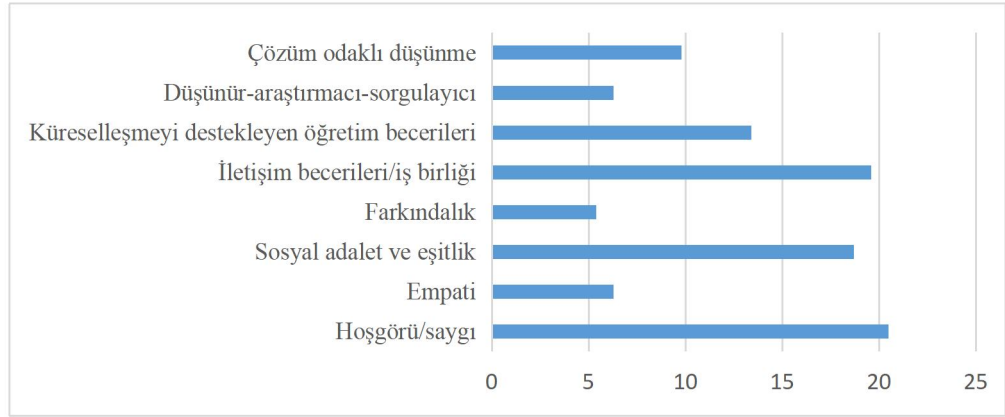
Küresel Vatandaşlığın Geliştirilmesinde Sahip Olunması Gereken Beceriler Nelerdir

Küresel vatandaşlığın geliştirilmesi için sahip olunması gereken becerilerin neler olduğunu belirlemek amacıyla öğretmen adaylarına küresel vatandaş yetiştirmede hangi becerilerin olması gerektiği sorulmuş ve verilen yanıtlardan ortaya çıkan temalar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Küresel Vatandaşlığın Geliştirilmesi İçin Sahip Olunması Gerekli Beceriler

Temalar	Frekans	Yüzde
Hoşgörü/saygı	23	20,5
Empati	7	6,3
Sosyal adalet ve eşitlik	21	18,7
Farkındalık	6	5,4
İletişim becerileri/iş birliği	22	19,6
Küreselleşmeyi destekleyen öğretim becerileri	15	13,4
Düşünür-araştırmacı-sorgulayıcı	7	6,3
Çözüm odaklı düşünme	11	9,8
Toplam	54	100

Şekil 10. Küresel Vatandaşlığın Geliştirilmesi İçin Sahip Olunması Gerekli Beceriler grafiği

Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlar gelişmesinde sahip olunması gereken becerilere ilişkin yanıtlarına göre, 23'ü "hoşgörü/saygıyı desteklerken, 22'si "iletişim ve işbirliği becerileri"nden bahsetti ve 21'i "sosyal adalet ve eşitlik"i vurgularken, 15'i "küreselleşmeyi destekleyen öğretim becerileri"ni küresel vatandaşlar yetiştirmek için sahip olunması gereken başlıca beceriler olarak vurguladı. Diğer temalar arasında "çözüm odaklı düşünme", "empati", "Düşünen-araştırmacı-sorgulayan" ve "farkındalık" yer alıyor. Katılımcıların yanıtlarından bazı alıntılar şunlardır:

Katılımcıların yanıtlarından bazı alıntılar şunlardır:

“Dürüst ve doğru bilginin sağlam olması ve insanların saygı ve hoşgörüyle karşılanması, stres yönetiminin gelişmesini sağlamalıdır”. (S5)

“Küresel vatandaşlar olarak öğretmenler, sosyal adalete ve eşitliğe bağlı olmalı, çeşitliliğe değer vermeli ve saygı duymalı, çevreye duyarlı olmalı ve eyleme bağlı kalmalıdır”. (S37)

“Küresel vatandaşlar geliştiricileri olarak eğitimciler, adaletsizlik ve eşitsizlikle başa çıkmak için eleştirel düşünme ve etkili tartışma becerilerine, insanlara ve çevreye saygı duymaya, işbirliğine ve çatışma çözümüne sahip olmalıdır”. (S6)

“Küresel vatandaşlar geliştiricileri (yani öğretmenler), küresel vatandaşlık eğitimi almış kişiler olmalıdır. Ekonomik, politik ve sosyal verilere açık, diğer

bireyleri geliştirebilen, iletişime açık ve yapıcı bir şekilde eleştirebilen bireyler olmalıdırlar”. (S15)

“Küresel vatandaş yetiştirme sorumluluğuyla yükümlü olanlar, öncelikle küresel bir dünyada yaşadıklarının ve gerekliliğin bir parçasının aktif ve katılımcı olmanın yanı sıra sorgulayan ve sorgulayan bir bilince sahip olmanın, yani düşünmenin, araştırmanın ve sorgulamanın bilincinde olmanın farkında olmalıdırlar”. (S34)

Küresel Vatandaşlığın Geliştirilmesinde; Değer Ve Tutumlara İlişkin Görüşleri Nelerdir

Yükseköğretim eğitim fakültesi öğrencilerin küresel vatandaşlığın gelişmesinde, değer ve tutumlara ilişkin görüşleri tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Değer Ve Tutumlara İlişkin Görüşleri

Temalar	Frekans	Yüzde
Empati	11	11
Adalet Ve Eşitlik	32	31
Sorumluluk Alma	7	7
Kimlik Ve Öz Saygı	18	18
Eğitim İle Bireyleri Küreselleşmeye Hazırlama	7	7
Kendi Kültürüne Sahip Çıkan Ve Başka Kültürlere Saygılı	6	6
Farkındalık	13	13
Eleştirel Düşünebilen	4	4
Toplam	54	100

Tablo 10’a bakıldığı zaman küresel vatandaşlığın gelişmesinde, değer ve tutumlara ilişkin görüşlere ait yükseköğretim öğrencilerin görüşleri 8 farklı tema altında toplanmıştır. “empati” 11, “adalet ve eşitlik” 32, “sorumluluk alma” 7, “kimlik ve öz saygı” 18, “eğitim ile bireyleri küreselleşmeye hazırlama” 7, “kendi kültürüne sahip çıkan ve başka kültürlere saygılı” 6, “farkındalık” 13, “eleştirel düşünebilen” 4 şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Yükseköğretim eğitim fakültesi öğrencilerin “küresel vatandaşlığın geliştirilmesinde, “değer ve tutumlara ilişkin görüşleri”. empati (Y1), adalet ve eşitlik

(Y1), sorumluluk alma (Y20), kendi kültürüne sahip çıkan ve başka kültürlerle saygılı (Y47), eleştirel düşünebilen (Y50), şeklinde görüş bildirmişlerdir.

“Empati, adalet ve eşitlik, sorumluluk alma, kimlik ve özsaygı.” (Y1)

“Çevreyle ilgilenme ve sürdürülebilir gelişim için sorumluluk alma.” (Y20)

“Çoklu kültürler ve dünya halklarının gelenek ve göreneklerini öğrenmekle ilgilenir ve karşılıklı saygı ve kültürel çeşitliliğe saygı temelinde kültürel uçurumu azaltmak için, bu da halklar arasında kültürel yakınlaşmaya yol açar.” (Y47)

“Kültürlerarası etkileşimin artması, bir yandan toplumsal çeşitliliği artırırken diğer yandan yaratıcılık ve yenilikçi düşünceyi teşvik eder. Bu süreçte bireylerin tarihsel ve yerel kimlikleriyle kendilerini ifade edebilmeleri, hem kendi içsel dünyalarıyla hem de çevreleriyle daha uyumlu ve üretken bir toplumu şekillendirebilir. Küreselleşme çağında, bireylerin kendi kültürlerini ve kimliklerini tanımaları, uluslararası düzeyde farklı kültürlerle etkileşimde bulunarak kendilerini ifade edebilmeleri açısından büyük önem taşır.” (Y4)

“Eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve bunun için somut örneklerin sunulması, toplumsal çeşitliliği anlamak açısından önemlidir. Aile yapıları, cinsiyet rolleri ve dini inanç farklılıklarının anlaşılması, toplumsal uyum ve hoşgörünün güçlendirilmesine katkı sağlar. Bu faktörler, bir uzlaşma kültürünün oluşturulmasına ve çeşitliliğin kabul edilmesine zemin hazırlamaktadır.” (Y50)

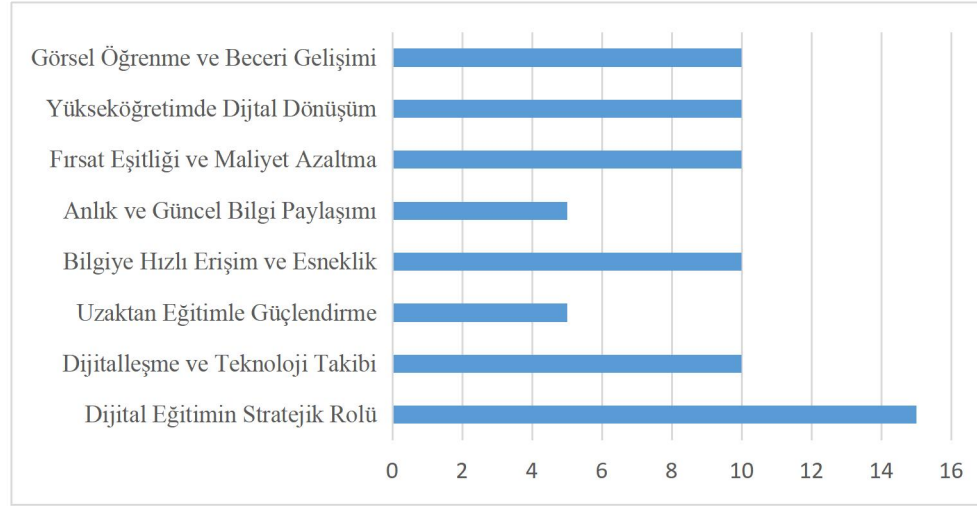
Yükseköğretim Kurumunuzda Geleceğin Eğitim Sisteminde Dijital Eğitimin Önemi İlgili Görüşleri

Tablo 11. Yükseköğretim Kurumunuzda Geleceğin Eğitim Sisteminde Dijital Eğitimin Önemi Nedir?

Temalar	Frekans	Yüzde
Dijital Eğitimin Stratejik Rolü	3	15
Dijitalleşme ve Teknoloji Takibi	2	10
Uzaktan Eğitimle Güçlendirme	1	5
Bilgiye Hızlı Erişim ve Esneklik	2	10
Anlık ve Güncel Bilgi Paylaşımı	1	5
Fırsat Eşitliği ve Maliyet Azaltma	2	10
Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm	2	10

Görsel Öğrenme ve Beceri Gelişimi	2	10
Toplam	54	100

Şekil 11. Yükseköğretim Kurumunuzda Geleceğin Eğitim Sisteminde Dijital Eğitimin Önemi Grafiği

Yükseköğretim kurumlarımızda geleceğin eğitim sisteminde dijital eğitimin önemi ilişkin yanıtlara göre, 15'i Dijital Eğitimin Stratejik Rolü temasını vurgulamaktadır. Dijitalleşme ve Teknoloji Takibi, Bilgiye Hızlı Erişim ve Esneklik, Fırsat Eşitliği ve Maliyet Azaltma, Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm, Görsel Öğrenme ve Beceri Gelişimi %10 belirtilmiştir. Genel olarak bahse konu analiz ile dijital eğitimin yükseköğretimde eşitliği, erişe bilirliliği ve sürdürülebilirliği gelecekte merkezi bir rol üstleneceğini göstermektedir.

Katılımcıların yanıtlarından bazı alıntılar şunlardır:

“Dijital eğitim bilgiye erişimin daha kolay olmasını ve arşivleme sistemlerinin veri tabanları ve bulut depolama alanları sayesinde daha başarılı olmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda mobil teknolojiler sayesinde bulut depolama alanlarından video ders paylaşımı, çevrimiçi platformlardan online dersler ve bunun gibi etkinlikler sayesinde fiziksel ortamlardan bağımsız daha geniş kitlelere hitap edilebilen sistemler gelişecektir”. (Y8)

“Çok önemlidir. Sistemimizi bunun üzerine inşa ediyoruz. Yeni teknolojileri yakından takip ediyoruz ve kullanıyoruz”. (Y2)

“Dijital eğitim, kitlelere kolayca ulaşarak (bedensel engelliler dahil) insanlara farklı eğitim fırsatları ve seçenekleri sunması, eğitim maliyetlerini düşürmesi, zaman ve mekan kavramını ortadan kaldırması açısından geleceğimizde çok önemli bir yere sahip olacaktır.” (Y9)

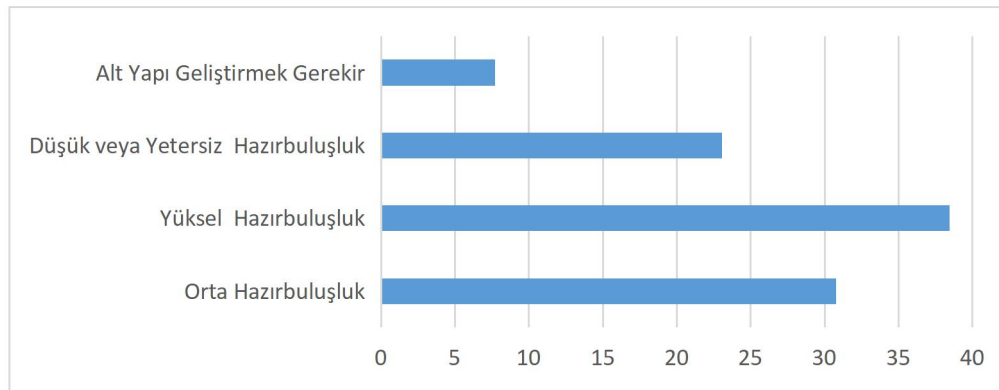
“Üst düzeydir. Ders bilgi materyal vb. kaynakların paylaşılmasında; sunum ve teslimlerde dijitalleşme önemsenmektedir.” (Y15)

Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk Durumu İle İlgili Bilgilere Yer Verilmiştir

Tablo 12. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik hazır bulunuşluk durumu nasıldır?

Temalar	Frekans	Yüzde
Orta Hazırbuluşluk	4	30,77
Yüksel Hazırbuluşluk	5	38,46
Düşük veya Yetersiz Hazırbuluşluk	3	23,08
Alt Yapı Geliştirmek Gerekir	1	7,69

Şekil 12. Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk Durumu Grafiği

Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik hazır bulunuşluk seviyeleri çok büyük farklılık göstermektedir. Analiz sonucuna göre kurumların %38,46’sının yüksek, %30,77’sinin ise orta düzeyde hazırlık olduğu, ancak %23,08’inin bu sürece yetersiz olduğu belirtmektedir. Pandemi ile birlikte dijitalleşme sürecini hızlandırdığını, diğer kurumlarında altyapısını yeterli hale getirilmesiyle bu süreci hem desteklemiş ve hızlandırmıştır. Dijitalleşmenin sürdürülebilirliği açısından, personelin dijital becerinin artırılması gerekliliği ve teknolojik altyapının güçlendirilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar,

yükseköğretim kurumlarının dijital dönüşüm sürecini kurumsal bir strateji ve kültür olarak benimsemeleri gerektiğini göstermektedir.

“Gerek ülkede, gerekse kurumda dijitalleşmeye yönelik hazırlık yoktur. Evrak ve dosyaların dijitalleşmesine ve depolanmasına yönelik çalışmalar yeterli değildir.” (Y13)

“Pandemi dijitalleşmeye geçiş sürecini hızlandırmış ancak kurumların yeterince hazırlıklı olmadığı fakat hızlı bir iyileştirme yönünde düzenlemeler yapılmıştır.” (Y4)

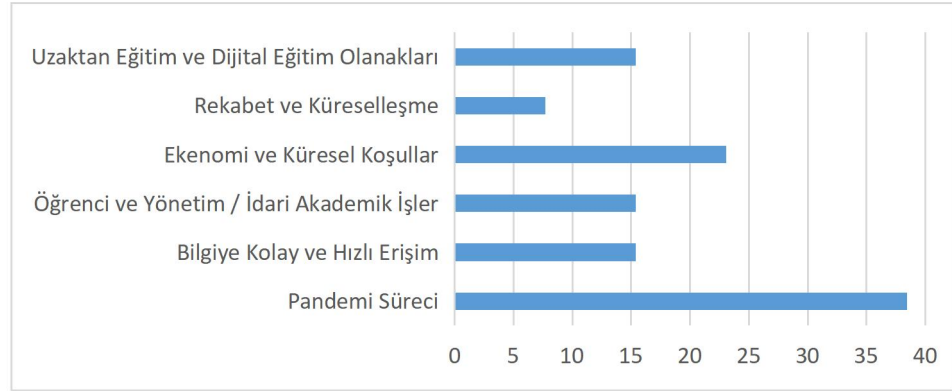
“Şu an için yetişebiliyoruz ancak artan maliyetler sebebiyle ilerleyen yıllarda ne olacağını ön göremiyoruz. Ancak mevcut sistemde hazırız.” (Y12)

Geleceğin Yükseköğretimi Sizi Dijital Dönüşüme Teşvik Eden Etmenler İle İlgili Görüşler

Tablo 13. Geleceğin Yükseköğretimi Sizi Dijital Dönüşüme Teşvik Eden Etmenler Var Mı? Varsa Bunlar Nelerdir?

Temalar	Frekans	Yüzde
Pandemi Süreci	5	38,46
Bilgiye Kolay ve Hızlı Erişim	2	15,38
Öğrenci ve Yönetim / İdari Akademik İşler	2	15,38
Ekonomi ve Küresel Koşullar	3	23,08
Rekabet ve Küreselleşme	1	7,69
Uzaktan Eğitim ve Dijital Eğitim Olanakları	2	15,38

Şekil 13. Geleceğin Yükseköğretimi Sizi Dijital Dönüşüme Teşvik Eden Etmenler Grafiği

Tablodaki yanıtlar dijital dönüşüm sürecini hızlandırmasının sebebi pandemi süreci olduğunu göstermektedir. Genel olarak hazır bulunuşluk ve orta düzey hazır bulunuşluk üzerinde yoğunlaştığı göstermektedir. Bilgiye Kolay ve Hızlı Erişim, Öğrenci ve Yönetim / İdari Akademik İşler, Ekonomi ve Küresel Koşullar ve Uzaktan Eğitim ve Dijital Eğitim Olanakları gibi unsurlarda önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

“Öğrenci ve veli beklentileri, sürdürülebilirlik, rekabet, uluslararasılaşma, idari prosesler, stratejik plan ve yönetimin takip ve kontrolü, sorun ve problemlerin çözümü.” (Y1)

“Devletlerin COVID-19 Sürecinde aldıkları kararlar ve uyguladıkları politikalar sonucunda eğitim kurumları dijital eğitim sistemlerine yönelmiştir.” (Y9)

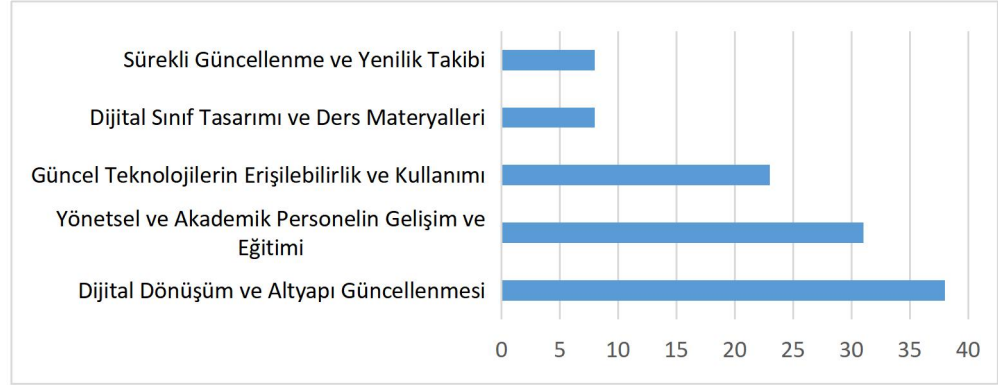
“Lokasyondan bağımsız olduğundan dolayı, bir takım uygulama gerektirmeyen kurslar-dersler bu yöntemle kolaylıkla gerçekleştirilmektedir.” (Y11)

Geleceğin Yükseköğretim Kurumlarının Dijital Eğitim Uygulamasına Yönelik Altyapı, Akademik Personel ve Yönetmel Personelin Donanımı İle İlgili Görüşler

Tablo 14. Dijital Eğitim Uygulamasına Yönelik Altyapı, Akademik Personel Ve Yönetmel Personelin Donanımı Nasıl Olmalıdır

Temalar	Frekans	Yüzde
Dijital Dönüşüm ve Altyapı Güncellenmesi	5	38
Yönetmel ve Akademik Personelin Gelişim ve Eğitimi	4	31
Güncel Teknolojilerin Erişilebilirlik ve Kullanımı	3	23
Dijital Sınıf Tasarımı ve Ders Materyalleri	1	8
Sürekli Güncellenme ve Yenilik Takibi	1	8

Şekil 14. Dijital Eğitim Uygulamasına Yönelik Altyapı, Akademik Personel Ve Yönetmel Personelin Donanımı Nasıl Olmalıdır

Analiz sonucunda, geleceğin yükseköğretim kurumlarında dijital eğitim uygulamalarının etkin bir şekilde yürütülmesi için Dijital Dönüşüm ve Altyapı Güncellenmesi %38 en kritik gereksinim olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, üniversitelerin dijital eğitim süreçlerini destekleyen güçlü bir ağ sistemine ve altyapıya sahip olması, eğitim kalitesini artıracak temel bir unsurdur. Yönetmel ve akademik personelin gelişim ve eğitimi sürecine dahil edilmesi %31, dijital uygulamaların verimliliğini artırmak ve uyum sağlamak açısından önemli görülmektedir. Bunun yanında, her yerde erişilebilir dijital öğrenme ortamlarının oluşturulması ve güncel teknolojilerin sağlanması %23, hem akademik kadroya hem de öğrencilere daha esnek ve kolay erişilebilir bir öğrenme ortamı sunacaktır. Sürekli güncellenme ve yenilik takibi %8 ve dijital sınıf tasarımı ve ders materyalleri %8'dir. Digital eğitim ile kaliteyi sağlamak ve sürdürülebilirlik adına gerekli unsurlar arasında yer almaktadır. Bulgular, yükseköğretimde dijital eğitimi etkili ve kalıcı bir şekilde olması için teknoloji ve altyapıyı kapsamlı bir değişime ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır.

“Akademik ve yönetmel personelin değerlendirmesini real time olarak kontrol ve takip edecek şekilde olmalıdır. Bu olduğu takdirde akademik ve yönetmel personel bu konuda kendi şahsi gelişimlerini belirli bir seviyeye getirir, ilave ortaya çıkan ihtiyaçlar ise kurum içi eğitimler ile çözülür.” (Y1)

“Yapısal olarak dönüşüm yaşanmalı, dijital ortamda birçok sorun çözümleni ve üniversitelerin ağ altyapıları da bu süreci desteklemelidir. Personelin de bu yönde hareket edebilecek yetkinlikte olması gerekmektedir.” (Y7)

“Geleceğin yükseköğretim kurumlarının dijital eğitim uygulamasına yönelik altyapısı, öğrencilere ve akademik personellere her yerden erişebilecekleri, güvenli ve esnek bir çevrimiçi öğrenme ortamını sağlamak için güncel teknolojileri kullanmalıdır. Bu, öğrencilerin öğrenmelerini kişiselleştirmelerine, öğrenmelerini hızlandırmalarına ve öğrenmelerini daha etkili hale getirmelerine olanak tanır. Ayrıca, akademik personel ve yönetsel personel için de donanımlar ve eğitimler sunulmalıdır, bu sayede dijital eğitim uygulamalarını etkili bir şekilde uygulayabileceklerdir.” (Y8)

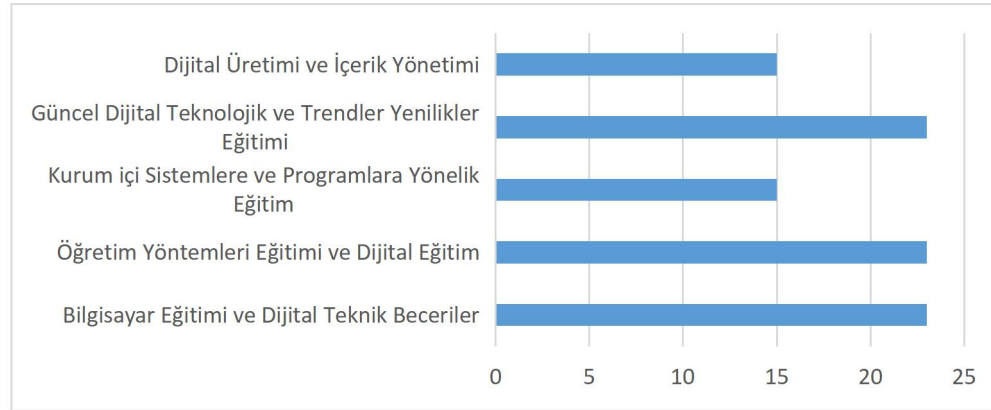
“Ders materyallerinin uygun tasarımda kurgulanması, bulut sistemlerin kullanılması, uygun uygulama ara yüzleri ile dijital sınıfların oluşturulması ve eğitim süreçlerinin sorunsuz ve verimli yürütülmesi için personel yetiştirilmesi.” (Y9)

Geleceğin Yükseköğretim Kurumlarının Dijital Eğitim Dönüşüm Sürecinde Çalışanlarınızın Uyum Sağlayabilmesi İçin Hangi Eğitimlerin Alınması Gerektiğini İlişkin Görüşler

Tablo 15. Dijital Eğitim Dönüşüm Sürecinde Çalışanlarınızın Uyum Sağlayabilmesi İçin Hangi Eğitimlerin Alınması Gerektiğini Düşünüyorsunuz?

Temalar	Frekans	Yüzde
Bilgisayar Eğitimi ve Dijital Teknik Beceriler	3	23
Öğretim Yöntemleri Eğitimi ve Dijital Eğitim	3	23
Kurum içi Sistemlere ve Programlara Yönelik Eğitim	2	15
Güncel Dijital Teknolojik ve Trendler Yenilikler Eğitimi	3	23
Dijital Üretimi ve İçerik Yönetimi	2	15

Şekil 15. Dijital Eğitim Dönüşüm Sürecinde Çalışanlarımızın Uyum Sağlayabilmesi İçin Hangi Eğitimlerin Alınması Gerekliğini Düşünüyorsunuz İle İlgili Grafik

Analiz sonuçları, geleceğin yükseköğretim kurumlarında dijital dönüşüm sürecine çalışanların uyum sağlaması için öncelik dijital teknik beceriler ve bilgisayar eğitimi %23 ile dijital eğitim ve öğretim yöntemleri %23 konularında bilgi sahibi olmalarının kritik önlem taşıdığını göstermektedir. Güncel dijital trendler ve teknolojik yenilikler %23 eğitimin, sürekli gerektiren olgusuna uyum sağlamaktadır. Kurum içi dijital program ve sistem eğitimleri %15 şeklinde ifade etmektedir. Dijital içerik üretimi ve yönetimi %15 eğitimi, çalışanların dijital eğitim sürecine uygun içerikler hazırlayabilmesini sağlayacaktır. Dijital dönüşüm sürecinde çalışanların teknik bilgi ve güncel teknolojilere uyum sağlamaları için farklı yönlü eğitimlerle desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

“Bununla ilgili her bir personel için dijital iş tanımları oluşturulmalıdır. Bu iş tanımları belirlendiğinde, iş başvurusu yapan personel bunlardan temel dijital gerekliliklerini kendisi giderir. Alt yapı ve sistem değişikliği olduğu zaman ortaya çıkan ihtiyaçlar ise kurum ve hatta devlet tarafından verilecek eğitimler ile giderilir.” (Y1)

Hazırlanan görsel veya simülör benzeri sistemlere nasıl ulaşılacağı, bunların nasıl, ne şekilde hazırlanması gerektiği hususunda yazılım veya doküman altyapısı.(Y6)

Geleceğin yükseköğretim kurumlarının dijital eğitim dönüşüm sürecinde çalışanlarının uyum sağlayabilmesi için aşağıdaki eğitimlerin alınması gerektiğini

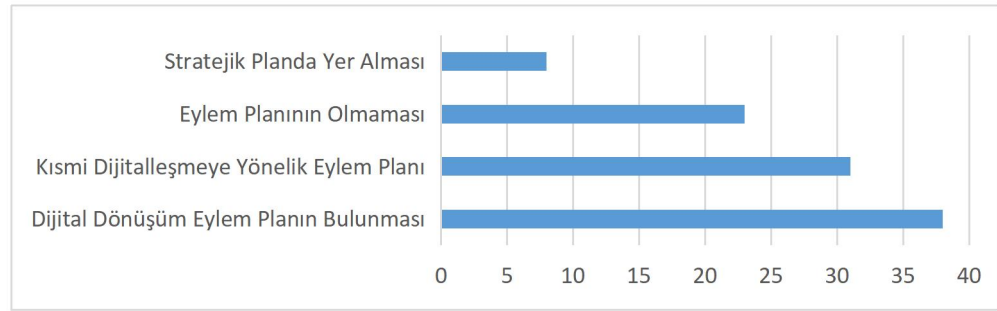
düşünüyorum: Teknolojik beceriler, dijital içerik üretimi, dijital öğretim yöntemleri, dijital Öğrenme yönetimi, dijital Ortamda Pedagojik uygulamalar.(Y8)

Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Eylem Planı İle İlgili Bilgiler

Tablo 16. Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Eylem Planı Var Mı? Varsa Bunlar Nedir?

Temalar	Frekans	Yüzde
Dijital Dönüşüm Eylem Planının Bulunması	5	38
Kısmi Dijitalleşmeye Yönelik Eylem Planı	4	31
Eylem Planının Olmaması	3	23
Stratejik Planda Yer Alması	1	8

Şekil 16. Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Eylem Planına İlişkin Grafik

Üniversitelerin dijital dönüşüm sürecinde dijital dönüşüm eylem planının bulunması %38 sürecin başarılı bir şekilde yürütülmesi için çok önemli olduğunu göstermektedir. Kısmi dijitalleşmeye yönelik eylem planı %31 bu üniversitelerin adım adım ilerlemeyi tercih ettiği görülmektedir. Diğer taraftan eylem planının olmaması %23 bu süreç kurumları olumsuz etkileyecektir. Stratejik planda yer alması %8 dijital dönüşümün üniversitenin genel stratejisi ile uyumlu bir şekilde sürdürüldüğünü ifade etmektedir. Bu analiz sonucunda, üniversitenin dijital dönüşüm sürecinde sistematik bir yaklaşımın ve çalışan farkındalığının önemini ortaya koymaktadır.

Yıllardır uygulanan projelerimiz var, bu projeler stratejik planlamamız içerisinde yer almaktadır. Son olarak dijital imzaya geçiş yaptık sürekli olarak tam olarak dijitalleşme yolunda projeler yapılmaktadır.(7)

%100 Dijital eğitim vermek için tüm çalışmalarımızı tamamlamış bulunmaktayız. Tüm eğitim materyalleri elektronik ortama taşınmış, tüm akademik ve idari yöneticilere yönelik uzaktan eğitim ve toplantılarda kullanılacak uygulamalar için hesaplar oluşturulmuş ve lisanslar alınmış, eğitimler ve seminerler düzenlenmiş, altyapı ve donanım kapasitesi artırılmış, tüm yazışma işlemleri e-izmalı (EBYS) olarak elektronik ortama taşınmış ve elektronik ortamdan yürütülmektedir. (Y9)

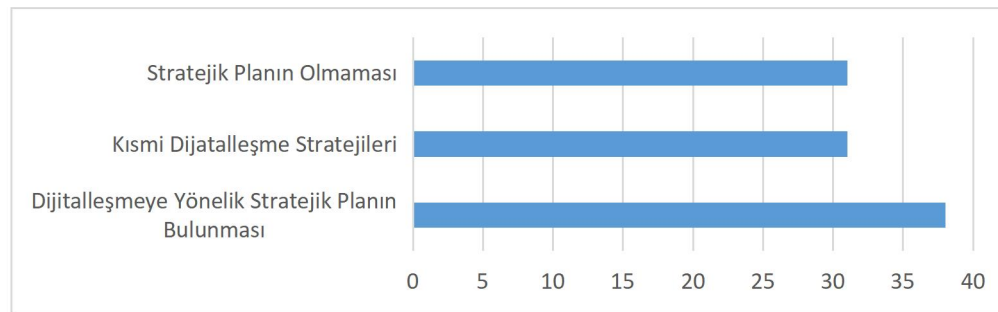
“Uygulanmakta olan bir eylem planı yoktur. Ancak yakın geçmişte EBYS sistemine geçilmiştir. Sistemden kaynaklı problemler henüz aşılmamıştır.”(13)

Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Stratejik Plan İlgili Görüşler

Tablo 17. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik Stratejik Planı var mı? Varsa bunlar nelerdir?

Temalar	Frekans	Yüzde
Dijitalleşmeye Yönelik Stratejik Planın Bulunması	5	38
Kısmi Dijitalleşme Stratejileri	4	31
Stratejik Planın Olmaması	4	31

Şekil 17. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik Stratejik Planı ile ilgili grafik

Üniversitelerde dijitalleşmeye yönelik stratejik planların olması %38 kurumun uzun vadeli dijital amaçlarına ulaşması için önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bazı kurumlarda tam kapsamlı bir stratejik plan yerine bölüm veya uygulama konusunda kısmi dijitalleşme stratejilerinin %31 uyguladığı görülmektedir. Dijitalleşmeye yönelik bir stratejinin olmaması %31 dijital dönüşüm sürecinde farkındalık eksikliğine göstermektedir. Bahse konu analiz ile dijitalleşme sürecinde sistematik bir kurumsal farkındalık ve stratejik plan oluşturmanın öneminden bahsetmektedir.

“Dijitalleşmeye yönelik bir stratejik plan var mı bilmiyorum. Ancak eğitimcilerin bilgisayar ve dijital programları etkin kullanma eğitimleri hızlıca yapılmalıdır.” (Y4)

“Var. uzun yıllardan beri bu konuda birçok faktörü göz önüne alarak adımlar atıyoruz, bunları da stratejik planlamada yayınlıyoruz.” (7)

“Dijitalleşmeye yönelik bir stratejik plan var mı bilmiyorum. Ancak eğitimcilerin bilgisayar ve dijital programları etkin kullanma eğitimleri hızlıca yapılmalıdır.” (4)

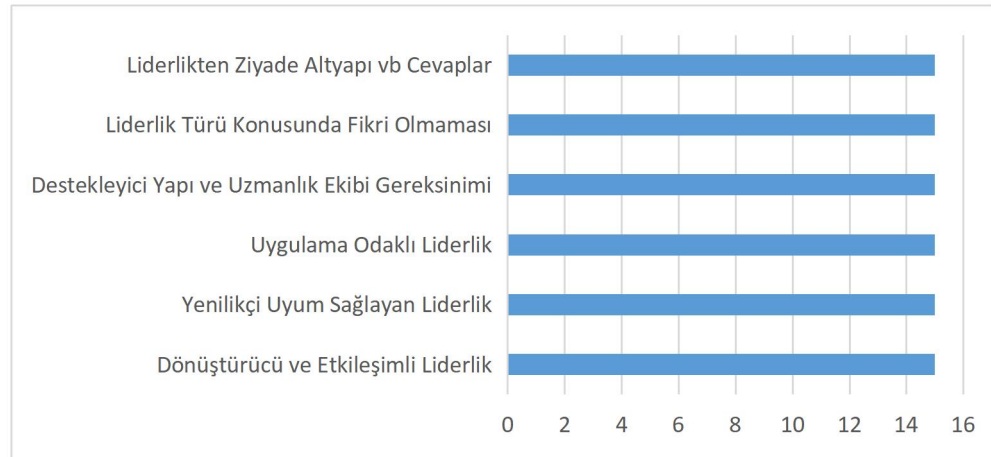
“Akademik ve idari personelin yetkinliklerini geliştirmeye devam edecek şekilde hizmet içi eğitimler planlamak ve her an %100 dijital eğitime geçecekmiş gibi hazırlıklı olmak.” (9)

Yükseköğretim Kurumunuzda Tamamen Dijital Eğitime Geçiş İçin Gerekli Liderlik İlgili Görüşler

Tablo 18. Yükseköğretim Kurumunuzda Tamamen Dijital Eğitime Geçiş İçin Gerekli Liderlik Türüne İlişkin Görüşleri

Temalar	Frekans	Yüzde
Dönüştürücü ve Etkileşimli Liderlik	2	15
Yenilikçi Uyum Sağlayan Liderlik	2	15
Uygulama Odaklı Liderlik	2	15
Destekleyici Yapı ve Uzmanlık Ekibi Gereksinimi	2	15
Liderlik Türü Konusunda Fikri Olmaması	2	15
Liderlikten Ziyade Altyapı vb. Cevaplar	2	15

Şekil 18. Yükseköğretim Kurumunuzda Tamamen Dijital Eğitime Geçiş İçin Gerekli Liderlik Türüne İlişkin Görüşleri Grafiği

Söz Konusu analiz, yükseköğretim kurumlarında dijital eğitim geçiş sürecinde etkili liderlik türünün dönüştürücü liderlik ile yürütülmesi gerektiğini göstermektedir. Dönüştürücü liderlik %15, yenilikçi liderlik yaklaşımı %15 yükseköğretim kurumlarının gelişime açık ve esnek bir vizyonun önemini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, uygulama odaklı liderlik %15 teması, etkili bir şekilde yürütülmesi için stratejik ve kararlı bir yönelimine vurgu yapmaktadır. Bu değerlendirme, dijital dönüşüm sürecinin liderlik kadar destekleyici yapılar ve güçlü bir altyapıyla da güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

“Üst seviye yöneticinin azim kararı gereklidir. ancak aynı zamanda bu konu kanaatimce yükseköğretim kurumunun da dışında kalan bir konudur. Örnek olarak; Online eğitim için yükseköğretimi denetleyen kurumların onayına tabidir.” (Y1)

Kendi okulumuzda bu alanla ilgili bir vizon planı bulunmaktadır. Bu bağlamda gerekli birimler çalışmalarının yürüttüğü için cevap mermem doğru olmayacaktır. (5)

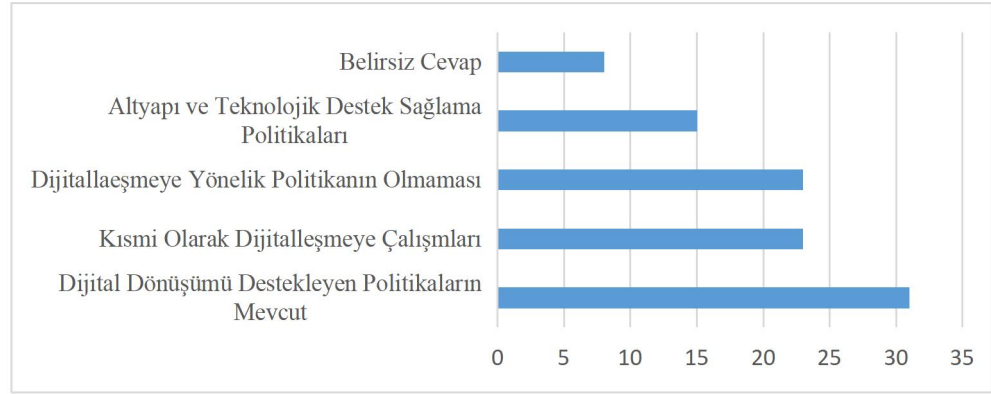
Yenilikçi lider: Dijital değişime ayak uydurabilen, dijital eğitim süreçlerine hakim, kendini sürekli geliştiren ve değişimi yöneten cesur yöneticiler. (Y9)

Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Dönüştürücü Eğitim Politikaları İlgili Görüşler

Tablo 19. Yükseköğretim Kurumunuzda Dijitalleşmeye Yönelik Dönüştürücü Eğitim Politikaları Nedir?

Temalar	Frekans	Yüzde
Dijital Dönüşümü Destekleyen Politikaların Mevcut	4	31
Kısmi Olarak Dijitalleşmeye Çalışmaları	3	23
Dijitalleşmeye Yönelik Politikanın Olmaması	3	23
Altyapı ve Teknolojik Destek Sağlama Politikaları	2	15
Belirsiz Cevap	1	8

Şekil 19. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik dönüştürücü eğitim politikalarına ilişkin grafik

Bu analiz, bazı yüksek öğretim kurumlarında dijital dönüşümü destekleyen eğitim politikaları %31 bulunduğunu ve bu kurumların dijitalleşmeye yönelik stratejik bir yaklaşımların olduğunu ortaya koymaktadır. Kısmi olarak dijitalleşmeye çalışmaları %23 tam kapsamlı politika yerine kısmi olarak katkı sağlamaktadır. Dijitalleşmeye yönelik politikanın olmaması %23 bu alanda bazı kurumlarda farkındalığın eksik olduğunu göstermektedir. Altyapı ve teknolojik destek sağlama politikaları %15 dijital eğitim için altyapı ve donanım yapılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu sonuçlar, dijitalleşme sürecinde kapsamlı politikaların önemini artırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Uzaktan eğitim için bilgi işlem için alt yapının güçlendirilmesi. (Y3)

Proje bazlı hareket ediyoruz. Kurum içi süreçlerimizin birçoğunu dijital ortama taşıdık olabildiğince her yenilik oluştuğunda gerekli hizmet içi etkinliklerle personelimiz ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyoruz. (Y7)

Personel bilgilerinin güncel tutulması için sürekli eğitimlerin planlanması ve yürütülmesi. Bu alanlardaki gelişmeleri ve ilerlemeleri sürekli takip etmek ve yeni süreçlere ve çalışmalara öncülük etmek için akademik personeli araştırma yapmaya teşvik etmek. (Y9)

Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bulgular; yönelik öğretmen adaylarının SKH değerlendirmesine ilişkin farkındalıkları, bu çalışmanın bulgularına göre öğretmen adayları arasında Nitelikli Eğitimin önde gelen SKH olduğunu gösterdi. Öğretmen adayları olan çalışma katılımcılarını düşündüğümüzde bu bir sürpriz değil. Bu nedenle, bu çalışmada en yüksek frekansa sahip hedef olarak Nitelikli Eğitim, çalışma katılımcılarının eğitim kalitesini ilerletmek için gelecekteki öğrenme için sürdürülebilir kalkınma temellerine yatkın bir tercihe sahip öğretmen adayları olduğu gerçeğinden muaf tutulamaz. Önemli sayılara ulaşan diğer SKH'ler arasında sağlık ve yaşam kalitesi, toplumsal cinsiyet kalitesi, açlığın sona ermesi, barış, adalet ve güçlü kurumlar, eşitsizliklerin azaltılması ve iklim eylemi yer almaktadır. İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme ve amaçlar için ortaklıklar, bu çalışmada incelenen öğretmen adayları arasında en az popülerliğe sahip SKH'lerdir. Bu, eğitimcilerin, bu hedeflerin öğretmen eğitim programlarına stratejik olarak entegre edilmesi yoluyla öğretmen adayları arasında bu SKH'lerini teşvik etme ihtiyacını yoğunlaştırmaları için bir uyarı görevi görebilir çünkü Lofthouse ve Thomas'ın belirttiği gibi, öğretmenler arasındaki ortaklıklar, paylaşılan yansıma, uyarlanmış dersler, koçluk, rehberlik vb. yoluyla öğretmenlerin mesleki gelişimini ve öğretim uygulamalarını destekleyebilir.

Öğretmen adaylarının küresel bir vatandaşın kim olması gerektiği konusundaki görüşleri, küresel vatandaşların dünya olaylarını anlama ve kültürel çeşitliliği kavrama yeteneğine sahip olması, herkesin eşit haklara sahip olduğunu kabul etmesi, cinsiyet, ırk ve sosyal ayrımcılığa karşı durması ve farklı kültürleri ve küresel çatışmaları anlayarak ve farklı bakış açılarını değerlendirerek sosyal adalet için çabalaması gerektiğini göstermektedir. Bu öğretmen adaylarının küresel vatandaşlara ilişkin açıklamaları, Oxfam, Stewart, Zahabioun, Yousefy,

Yarmohammadian ve Keshtiaray vb. tarafından mevcut çalışmalarda belirlenen küresel vatandaşlığın temel özellikleriyle uyumludur. Bu çalışmadaki öğretmen adaylarının pozisyonlarına dayanarak, öğrencilerin kişisel yaşamlarının küresel sahnede başkalarıyla nasıl ilişkilendiğine dair diğer bakış açılarını görme becerilerine, yeteneklerine ve bilgisine sahip olmak için küresel vatandaşlar olarak eğitilmeleri gerekir. Bu nitelikler arasında kültürel anlayış ve çeşitlilik, özgürlük ve adalet yer almaktadır. Bu sonuçlar, yükseköğretim kurumlarının küresel vatandaşlık konusunda farkındalık geliştirme ve bu değerleri benimsemeleri için onları teşvik etme görevinin önemini vurgulamaktadır. İnsanların bilgiyi geliştirme, topluma değer katma ve becerilerini geliştirme kapasitelerini artırır (Founoun vd., 2022).

Öğretmen adaylarının küresel vatandaşlığın gelişimine katkıda bulunabilecek faktörler hakkındaki görüşleri; sosyal adalet ve eşitlik, özverlilik, küreselleşme ve toplumsal değerler, sürdürülebilir gelecek ve sorumluluk, küresel vatandaşlık eğitimi, farkındalık ve saygı olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ortaya konulduğu üzere küresel vatandaşlığın gelişimine katkıda bulunabilecek faktörler olarak sosyal adalet ve eşitlik, öğrencilerin küresel vatandaşlar olarak eşitlik, birlik ve toplumsal adaleti savunmak için kaynaklara ve araçlara sahip olması gerektiğini belirten Andrews ve Aydın'ın bulgularını doğrulamıştır. Özverlilik, insanların içselleştirmesi gereken küresel vatandaşlıkla iyi eşleşen beceri ve değerlerden biri olarak kabul edilmiştir (Smith, 2012). Bu sonuçlar, eğitim kurumlarının küresel vatandaşlık eğitimine ve değerlerin geliştirilmesine daha fazla önem vermeye devam etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Küresel vatandaşlık eğitimi kavramı hakkında farklı görüşler olsa da, kavramın deneysel olarak incelenmesi, onu küresel sorunlara özgürleştirici bir eğitim cevabı olarak çerçeveleyen baskın bir eğilime sahiptir (Estellés & Fischman 2021). Küresel vatandaşlar ve küresel liderler geliştirmek için deneysel öğrenme ve deneysel eğitim en uygun öğretim yaklaşımları olarak kabul edilmiştir (Haynes, 2019).

Yükseköğretim Kurumları Üst Düzey Yöneticiler Üzerine Bulgular; Bu çalışma, yükseköğretim kurumlarının dijitalleşme sürecini sürdürülebilirlik ilkeleri uygun şekilde yönetmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Dijital eğitimin stratejik önemi, fırsat eşitliği, bilgiye erişim kolaylaştırma ve maliyetleri düşürülmesi gibi faktörler ışığında değerlendirildiğinde, bu eğitim eğitimin gelecekte

yükseköğretimde merkezi bir konumda olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede, yükseköğretim kurumlarının SKH'lerine katkıda sunabilmesi ve küresel vatandaşlık bilincini artırılabilmesi için dijital dönüşümü hedefleyen stratejik plan ve eylem planlarının yanı sıra, dönüştürücü liderlik ve kapsayıcı eğitim politikalarına olan gereksinimi ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, liderlik bir eğitim kurumlarının en önemli unsuru olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde yaşanan teknolojik dönüşümler ile dönüşüm liderleri yeni vizyonlar geliştirmeye ve yeni beceriler kazanmaya yönlendirmektedir (Yusof vd., 2019).

Yükseköğretim kurumlarının dijital dönüşüm sürecine hazır bulunuşluk durumunu inceleyen bu çalışma, yükseköğretim kurumların büyük bir bölümünün dijital eğitimin stratejik önemini farkında olduğu; ancak dijitalleşme düzeyleri çok büyük farklılıklar bulunduğu ortaya koymuştur. Yöneticiler dijital dönüşümü hızlandırıcı etmenlerin arasında uzaktan eğitim olanaklarının ve bilgiye hızlı erişimin önem kazandığını belirtmektedir. Dijital eğitimin sürdürülebilirliğini sağlamak adına teknolojik altyapının güçlendirilmesi, personelin dijital becerilerinin geliştirilmesi ve güncel teknolojilere uyum sağlaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dijital dönüşümün başarılı bir şekilde yürütülmesi için stratejik ve eylem planlarının bulunması, bu sürecin sistematik bir yaklaşımla ele alınmasının gerekliliğini işaret etmektedir. Yükseköğretim kurumlarının %31'inde stratejik plan bulunmazken, %31'i kısmi dijitalleşme stratejilerini uygulamakta, 38'i ise dijitalleşme sürecine yönelik tam kapsamlı stratejik planları hayata geçirmektedir. Bu durum, dijital dönüşüm sürecinde farkındalık oluşturmanın ve uzun vadeli hedeflere ulaşmak için stratejik bir yaklaşım geliştirmenin önemini vurgulamaktadır. 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde belirtilen eylem planları ve dijital beceriler ile Carretero, Vuorikari ve Punie'nin (2017) hazırladığı Dijital Yeterlilikler Çerçevesi incelediğinde, yeterlilik alanlarının bulgular ile örtüştüğü ifade edilebilir.

Dijital dönüşümde gerekli liderlik ve eğitim politikalarına olup olmadığı incelendiğinde, dönüştürücü liderlik ön plana çıkmaktadır. Bu liderlik türü, kurumların dijital dönüşüme uyum sağlaması ve yenilikçi bir vizyon geliştirmesi açısından önemli rol üstlenmektedir. Eğitim politikaları bağlamında ise, dijital dönüşümü destekleyen kapsamlı eylem planlarının oluşturulması ve altyapı gereksinimlerinin karşılanması gerektiği öne çıkmaktadır.

BÖLÜM V

Tartışma

Bu çalışma, sürdürülebilir kalkınma hedefleri (SKH) ve küresel vatandaşlık değerleri üzerine hem öğretmen adaylarının hem de yükseköğretim kurumu yöneticilerinin görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Bulgular, SKH'lerin ve dijitalleşmenin, eğitim sisteminde kapsayıcı ve sürdürülebilir uygulamaların hayata geçirilmesinde kritik bir rol oynadığını göstermiştir.

Eğitim Fakültesi Öğrencilerin SKH'lere Yönelik Farkındalık

Araştırmadan elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma kavramını çoğunlukla çevresel sorunlar üzerinden tanımladıklarını, ancak sosyal adalet, ekonomik eşitlik ve kültürel çeşitlilik gibi diğer boyutlara ilişkin farkındalıklarının da giderek güçlendiğini ortaya koymuştur. Katılımcılar, sürdürülebilirliğin yalnızca ekolojik dengeyi korumakla sınırlı olmadığı; aynı zamanda toplumsal refahın ve kuşaklar arası adaletin sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu bulgu, Brundtland Raporu'nun (WCED, 1987) “bugünün ihtiyaçlarını gelecek nesillerin haklarını gözeterek karşılamak” yaklaşımıyla doğrudan örtüşmektedir. Ayrıca Erdoğan (2022) ile Mitlin ve Satterthwaite'in (2014) kalkınmanın yalnızca mevcut toplumun değil, gelecek nesillerin de sorumluluğu olduğuna ilişkin vurguları, bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Öğretmen adaylarının SKH'ler arasında özellikle "Nitelikli Eğitim" hedefine yüksek öncelik vermesi, bu grubun mesleki sorumluluk bilinciyle uyumlu bir bulgudur. Benzer şekilde, toplumsal cinsiyet eşitliği ve barış ile adalet gibi hedeflere yönelik farkındalıklarının da yüksek olması, küresel vatandaşlık değerlerinin öneminin anlaşıldığını göstermektedir. Bu bulgu, literatürde küresel vatandaşlık eğitimi üzerine yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir (Oxfam, 2015). Ancak, insana yakışır iş ve ekonomik büyümeye yönelik farkındalığın düşük olması, bu alanın öğretmen eğitiminde daha fazla vurgulanması gerekliliğine işaret etmektedir.

Bulgular, öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin bilinç düzeylerinin yüksek olmasına karşın, bu bilincin davranışsal boyuta taşınmasında bazı eksikliklerin bulunduğunu da göstermektedir. Katılımcıların önemli bir kısmı,

günlük yaşam pratiklerinde sürdürülebilirlik ilkelerini uygulama konusunda yetersizlik hissettiklerini ifade etmişlerdir. Örneğin atık yönetimi, enerji tasarrufu veya toplumsal gönüllülük gibi alanlarda teorik bilince sahip olmalarına rağmen, somut davranışlara dönüşümün sınırlı olduğu görülmektedir. Bu bulgu, bireylerin bilgi düzeyinden davranış düzeyine geçişte eğitimsel ve yapısal desteklere ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin sosyal adalet, çevresel sürdürülebilirlik ve eşitlik gibi değerlere olan bağlılığı, küresel vatandaşlığın eğitim programlarına entegre edilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, bu değerlerin teorik bilgiyle sınırlı kalmayıp uygulamalı eğitimlerle desteklenmesi önemlidir. Literatürde de belirtildiği gibi (UNESCO, 2020), eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi, küresel sorunlara duyarlı bireylerin yetişmesine katkı sağlayacaktır.

Yükseköğretim Yöneticileri ve Dijitalleşme

Yükseköğretim yöneticilerinin dijitalleşme konusundaki görüşleri, Küresel vatandaşlık bağlamında elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının küresel sorumluluk bilincine ilişkin olumlu bir eğilim gösterdiklerini, ancak bu bilincin daha çok soyut düzeyde kaldığını ortaya koymuştur. Katılımcılar, küresel vatandaşlık kavramını evrensel barış, kültürlerarası anlayış ve insan haklarıyla ilişkilendirmiş, fakat bu değerlerin sınıf içi uygulamalara veya toplumsal katılım süreçlerine yansıtılmasında eksiklikler olduğunu dile getirmiştir. Bu durum, Oxley ve Morris'in (2013) küresel vatandaşlığın yalnızca bilişsel bir farkındalık değil, aynı zamanda aktif katılım ve sorumluluk bilinciyle pekiştirilmesi gerektiğine ilişkin görüşlerini desteklemektedir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer bulgu, öğretmen adaylarının eğitim programlarının sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık konularını yeterince kapsamadığını düşünmeleridir. Katılımcılar, bu konuların daha çok seçmeli dersler veya sınırlı içerikler kapsamında ele alındığını, ancak disiplinlerarası bir bütünlük içinde işlenmediğini vurgulamışlardır. Bu eleştiri, UNESCO'nun eğitimde sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık eğitiminin programlara entegrasyonunu bir öncelik olarak görmesiyle uyumludur. Dolayısıyla, bulgular

öğretmen yetiştirme programlarında içeriksel ve pedagojik yeniliklerin yapılmasının kaçınılmaz olduğunu göstermektedir.

Dijital dönüşümün eğitim alanındaki çok boyutlu etkilerini anlamak için değerlidir. Dijitalleşme, eğitim sisteminde eşitlik ve bilgiye erişim olanaklarını artırırken, aynı zamanda altyapı eksiklikleri ve dijital beceri farklılıkları gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Pandemi döneminde dijitalleşmenin hız kazanması, bu sürecin potansiyelini ortaya koymuş, ancak uzun vadeli stratejik planlama eksikliklerini de gözler önüne sermiştir. Bu bulgu, literatürde dijital eğitim ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların önerileriyle uyumludur (Anderson & Rainie, 2021).

Dijitalleşmenin stratejik bir gereklilik olarak benimsenmesi, yükseköğretim kurumlarında liderlik ve altyapı eksikliklerini gidermeyi gerektirmektedir. Dönüşüm liderliğinin etkili bir şekilde uygulanması ve dijital becerilerin eğitim programlarına entegre edilmesi, bu sürecin başarıyla yürütülmesi için kritik faktörlerdir. Ayrıca, dijitalleşmenin sadece teknolojiye erişimle sınırlı kalmayıp, öğrencilerin aktif katılımını teşvik edecek bir pedagojik yaklaşımla desteklenmesi gerekmektedir.

Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde, araştırma öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık bilincine yönelik önemli bir farkındalık düzeyine sahip olduklarını, ancak bu farkındalığın uygulamaya dönük davranışlara ve kalıcı tutumlara dönüşmesinde çeşitli sınırlılıkların bulunduğunu ortaya koymuştur. Öğretmen adaylarının eleştirel bir farkındalık geliştirmeleri, gelecekte yetiştirecekleri öğrencilerin de küresel ölçekte sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte, söz konusu farkındalığın güçlendirilmesi için eğitim fakültelerinde teorik içerik ile uygulamaların dengeli bir biçimde bütünleştirilmesi; toplumsal sorumluluk projeleri, çevresel etkinlikler ve kültürlerarası iş birlikleriyle desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla bireylerin sürdürülebilir kalkınma anlayışını içselleştirmelerinde, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının sürdürülebilirlik bilinciyle yetiştirilmelerinin gerekliliği göz ardı edilemez bir durumdur (Doğru dv., 2015).

Sonuç olarak, bu çalışma öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma ve küresel vatandaşlık bilincine ilişkin olumlu eğilimler sergilediklerini, ancak bu

eğilimlerin daha güçlü davranışsal çıktılara dönüşebilmesi için eğitim fakültelerinin programlarında kapsamlı bir dönüşüme ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araştırma, geleceğin öğretmenlerinin yalnızca bilgi aktaran değil, aynı zamanda küresel sorunlara duyarlı, çözüm üreten ve öğrencilerine model olan bireyler olarak yetiştirilmeleri gerektiğine işaret etmektedir.

BÖLÜM VI

Öneriler ve Sonuçlar

Sonuçlar

Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerine Sonuçlar; Küresel vatandaşlığın gelişimine ilişkin değerler ve tutumlar incelendiğinde, katılımcılar empati, adalet ve eşitlik, sorumluluk alma, kimlik ve öz saygı, eğitim yoluyla bireyleri küreselleşmeye hazırlama, kendi kültürlerini koruma ve diğer kültürlerle saygı duyma, farkındalık ve öğrencilerin küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerini yansıtan eleştirel düşünme değerlerini sıraladılar. Bu bulgular, öğretmen adaylarının küresel sorunlara duyarlı bireyler yetiştirme yolunda atılan adımların bir parçası olarak bu değerlerin eğitim programlarına benimsenmesini ve entegre edilmesini desteklediğini göstermektedir.

Bu sonuçlar, öğretmen adaylarının küresel bir toplumda bir arada yaşamının ve kültürel etkileşimin temel bir unsuru olarak hoşgörü ve saygıyı kabul ettiğini, toplumda adaleti sağlamayı ve eşitsizlikleri azaltmayı önemseyen bir küresel vatandaşlık anlayışına sahip olduğunu ve aktif ve eleştirel düşünme becerilerinin ve sorgulayıcı bir zihniyetin küresel vatandaşlık için önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, küresel vatandaşlık eğitim programlarının planlanması ve uygulanması, öğretim üyelerinin ve personelin kavram, ilgili yapılar ve savunucuları konusunda iyi donanımlı olmasını gerektirir. Bu, öncelikle bireylerin küresel vatandaşlık uygulamalarını ve anlayışlarını yansıtmalarını gerektirir (Tenuto, 2021).

Bu nedenle, küresel vatandaşlık yükseköğretim kurumları tarafından vurgulanan bir kavram olmaya devam ederse, o zaman kavram üzerinde öğretim görevlileri ve personel profesyonelliğini geliştirmeye başlamak gerekir, çünkü bugün karşı karşıya olduğumuz sürdürülebilirlik sorunlarının üstesinden gelmek insanlığın en profesyonel misyonudur. Bu tür sorunlar son derece karmaşıktır ve çözüm bulmak için kapsamlı ve disiplinler arası eğitim yöntemleri gerektirecektir (UNESCO, 2021).

UNESCO'nun küresel vatandaşlık eğitimi raporu Vaccari (2021), bu güncel çalışmanın bulgularından bazılarını kapsayan küresel vatandaşlık eğitimi için örgütün değerlerini ana hatlarıyla belirtir. Raporun üçüncü kısmı bilgi ve anlayışa odaklanmış ve birden fazla bakış açısını anlama ve anlama etrafında daha fazla

"bilinç" içeriyordu. Rapor ayrıca sosyal becerilere, davranışsal becerilere ve bilişsel becerilere odaklandı ve küresel vatandaşlık eğitimi içinde temel beceriler olarak belirlendi. Küresel vatandaşlık eğitim programları, Savelyeva ve Rickards (2017) belirttiği gibi kavramlarını ve uygulamalarını desteklemek için "mevcut vatandaşlık ve milliyet kavramlarını yeniden düşünmeye" hazırlanmalıdır.

Yükseköğretim Kurumları Üst Düzey Yöneticiler Üzerine Sonuçlar;

Yükseköğretim kurumlarında dijital eğitim ile ilgili çalışmaları ve mevcut durumu, dijital eğitim sisteminin gelişmesi sürecini destekleyen altyapı, stratejik rol ve liderlik ihtiyaçlarını incelemektedir. Analiz verileri incelemesinde, yükseköğretim kurumlarında dijital eğitim stratejik bir gerekliliktir. Dijital dönüşüm süreci, fırsat eşitliği, bilgiye hızlı erişim ve her zaman her yerden ulaşılabilirlik gibi temel faydalar sağlamaktadır. Pandemi süreci, dijitalleşmeye yönelik çalışmaları hızlandırıcı rol oynamıştır.

Kurumlar arasında dijitalleşme hazırlık seviyesinde çok büyük farklılıklar olduğu, bazı kurumlar dijitalleşmeye yönelik eylem planları ve stratejik planları bulunmasıyla karşın bazı kurumların süreçte yetersiz kaldığı görülmektedir. Bazı kurumların dijitalleşme sürecinde yetersiz olmasının durumu, özellikle altyapı eksikliğinin ve dijital becerilerin geliştirilmesi ihtiyacının altını çizmektedir.

Geleceğin yükseköğretim kurumlarında dijital eğitim uygulamaları için güçlü bir altyapı kurulması personelin dijital eğitim sürecinin etkin bir şekilde yönetilmesi ve dijital becerinin artırılarak sürecin etkin bir şekilde yönetilmesi önem taşımaktadır. Dijitalleşme sürecinde eğitimde fırsat eşitliği oluşturmak, eşitliği sağlamak, bilgiye erişimde yer zaman kısıtlamasının kaldırılması ve esneklik gibi vurgulamaktadır, dijital dönüşümün merkezinde yer alması önemi yer almaktadır. Bunlarla birlikte, dijital dönüşüm sürecinde yenilikçi yaklaşımlar ve dönüştürücü liderlik yükseköğretim kurumlarının gelişim ile yeniliğe açık ve esnek vizyonlarını desteklemektedir. Yükseköğretim kurumlarının dijital dönüşüm sürecinde dijitalleşmeye yönelik stratejik planları ile dönüşüm sürecinde sistematik bir yaklaşım benimsemesini ortaya koymaktadır.

Dijital eğitimde sürdürülebilirliği sağlamak ve yükseköğretim kurumlarında dijital dönüşümü kalıcı kılmak için altyapı, liderlik ve eğitim politikalarının bütüncül

bir şekilde ele alınması gerektiğini önermektedir. Dijitalleşme ile ilgili sürdürülebilir çalışmalarda dönüştürücü eğitim politikaları ve tam kapsamlı stratejilerinin geliştirilmesi, bu dönüşümün sürecinin başarıyla gerçekleşmesi için büyük öneme sahiptir. Dijital eğitim konusunda yükseköğretim kurumlarının tam kapsamlı kurumlar kendi stratejilerini oluşturmalı ve bu stratejiyi kurumun bütün çalışanları ile birlikte hareket ederek kurum kültürü olarak görmeleri gerekmektedir. Dijital eğitimi benimseyen ve hızlı bir şekilde hareket eden yükseköğretim kurumları gelecekteki sisteme daha erken ayak uydurabilirler.

SKH'lerinin ve küresel vatandaşlık bilincinin yükseköğretimde teşvik edilerek öneminin artırılması ve dijital dönüşüm sürecini analiz ederek eğitim sistemine katkı sunmayı hedefliyor. Bulgular, öğretmen adaylarının SKH'ler arasında en çok 'nitelikli eğitim' hedefine vurgu yaptıkları ve bununla birlikte eşitlik, iklim eylemi, sağlık gibi konulara da duyarlılık geliştirdiğini göstermektedir. Küresel vatandaşlık kapsamında ise sosyal adalet, çeşitlilik gibi değerleri önemse gibi konulara da duyarlılık geliştirdiğini göstermektedir. Yöneticilere yönelik dijitalleşmeye yönelik yapılan analizde ise kurumların bu dönüşüm sürecinin öneminin farkında oldukları ortaya koymuştur. Dijitalleşme için strateji liderlik, kapsayıcı eğitim politikaları ve güçlü bir altyapının önemi vurgulanmıştır.

Çalışma, SKH'leri ve küresel vatandaşlık alanlarında eğitim fakültesi öğrencilere yapılan analizi ile eğitim programlarının SKH'lerine uyumlu hale getirilmesi ve küresel vatandaşlık değerinin eğitimde daha fazla yer alması için öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri desteklenmelidir. Yükseköğretim kurumlarının üst düzey yöneticilerine yönelik dijitalleşme sürecinde uygulayabilecekleri stratejilere ilişkin önemli bulgular sunmakta olup, yükseköğretim kurumlarının dijital dönüşümüne daha hazır hale taşıma için altyapı yatırımları, stratejik planlama ve liderlik modelleri önermektedir.

Öneriler

Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, yükseköğretimde küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma eğitiminin daha etkin bir şekilde entegre edilmesine yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur. Öncelikle, küresel vatandaşlık

kavramının sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle doğrudan ilişkili olduğu ve bu bağlamda eğitim programlarında bu değerlere daha fazla yer verilmesi gerektiği ortaya konmuştur. Bu kapsamda:

Küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma konularının yükseköğretim programlarında açık bir şekilde tanımlanması ve bu konuların öğretim programlarına sistematik olarak dahil edilmesi gerekmektedir.

Eğitimcilerin, bu konularda hem teorik bilgi hem de pedagojik donanım açısından desteklenmesi önemlidir. Öğretim elemanlarına yönelik hizmet içi eğitim programları düzenlenmeli, bu değerlerin etkin bir biçimde nasıl öğretileceğine ilişkin yol gösterici materyaller hazırlanmalıdır (UNESCO, 2017).

Küresel vatandaşlık ve sürdürülebilirlik kavramlarının öğretiminde hangi yöntemin (entegre pedagojik yaklaşımlar mı yoksa bağımsız ders formatı mı) daha etkili olduğuna ilişkin ayrıntılı çalışmalar yapılmalı ve bu bulgular doğrultusunda öğretim programları revize edilmelidir.

Akademik personel, idari personel ve öğrencilerin de dâhil edildiği daha geniş kapsamlı örneklemeler oluşturulmalı,

Bu farklı grupların bakış açıları karşılaştırmalı olarak analiz edilmelidir.

Bu tür çok paydaşlı analizler, kurumların sürdürülebilirlik ve dijital dönüşüm süreçlerine ilişkin daha bütüncül ve temsili veriler elde edilmesini sağlayacaktır (Marginson, 2016).

İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

Araştırmanın mevcut sınırlılıkları ve ulaşılan bulgular, gelecekte yapılacak çalışmalara yön verebilecek çeşitli araştırma alanlarını da ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Küresel vatandaşlığın sürdürülebilir kalkınma hedeflerine etkisi, daha derinlemesine ve disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu konuda farklı akademik alanlardan uzmanların katkılarıyla yürütülecek nitel ve nicel araştırmalar, konunun çok boyutlu yapısına ışık tutabilir (Oxley & Morris, 2013).

Benzer araştırmalar farklı coğrafi bölgelerde, farklı kültürel bağamlarda ve çeşitli eğitim düzeylerinde gerçekleştirilmelidir. Böylece, elde edilen sonuçların genellenebilirliği artacak ve küresel karşılaştırmalar yapılabilir.

Araştırma rneklerinin daha geniş ve temsili olacak şekilde yapılandırılması önerilmektedir. Bu kapsamda, farklı yükseköğretim kurumlarından katılımcılarla yürütülecek araştırmalar, daha geçerli sonuçların elde edilmesine katkı sunacaktır.

Küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma ilişkisi bağlamında ek değişkenlerin (rneğin dijital okuryazarlık düzeyi, sosyoekonomik statü, kültürel değerler) etkisi de araştırmalara dâhil edilmelidir.

Yükseköğretim kurumlarında dijitalleşmenin politik ve ekonomik boyutları daha kapsamlı bir şekilde analiz edilmelidir. Kurumsal stratejiler, be kullanımı, altyapı yatırımları ve politika belgeleri bu bağlamda değerlendirilebilir (Selwyn, 2016).

Kaynakça

Akdağ, M. ve Tok, H. (2010). Geleneksel öğretim ile Powerpoint sunum destekli öğretimin öğrenci erişimine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 26-34.

Akpınar, Y. (2003). Öğretmenlerin Yeni Bilgi Teknolojileri Kullanımında Yükseköğretimin Etkisi: İstanbul Okulları Örneği. *The Turkish Online Journal of Educational Technology –TOJET*, 2(2).

Anderson, J., (2010). *ICT Transforming Education*, Bangkok: UNESCO Published.

Anderson, R. (2007). Thematic content analysis (TCA). *Descr. Present. Qual. Data*, 3, 1–4.

Andrews, K.; Aydin, H. (accessed on 4 December 2023). Promoting Social Justice and Equality: Preparing Students to Become Global Citizens. 2020. The Qualitative Report, Florida. Available online: <https://nsuworks.nova.edu/tqrc/eleveth/day3/31/>

Arık, S. (4 May 2019). Trends of theses on sustainable environmental education: A systematic review. In *Proceedings of the I. International Symposium on Science, Education, Art and Technology (UBEST-2019)*, İzmir, Türkiye,, 2–.

Founoun, A.; Hayar, A.; Essefar, K.; Haqiq, A. (2022). Agile governance supported by the frugal smart city. *Intelligent Sustainable Systems*. Springer Singapore,. <https://www.researchgate.net/publication/354527724>

Arkan, A. (2020, 22 Nisan). Koronavirüs sonrası eğitim. <https://www.setav.org/koronavirus-sonrasi-egitim/> Erişim tarihi:22.08.2020.

Arslan, K. (2020). Eğitimde yapay zekâ ve uygulamaları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 71-88

Association for Experiential Education. *Experiential Education Careers*. (20 December 2022). Available online: <https://www.aee.org/>

Ataş H. ve Gündüz S. (2020). Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm Ekenomik ve Toplumsal Boyutlarıyla Kitap

Bakkalbasioglu, E. (2020). How to access elites when textbook methods fail: Challenges of purposive sampling and advantages of using interviewees as “fixers”. Qual. Rep. 25, 688–699. [CrossRef]

Balbağ, N. I. (2016). İlkokul sosyal bilgiler dersi bağlamında öğrenci ve öğretmenlerin küresel vatandaşlık algıları. Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Bamber, P.; Bullivant, A.; Glover, A.; King, B.; McCann, G. A (2016). comparative review of policy and practice for education for sustainable development/education for global citizenship (ESD/GC) in teacher education across the four nations of the UK. Manag. Educ.

Bana, P. E. (2020). Küresel Vatandaşlık Davranışı ve Adalet Algısı İlişkisinin Değerlendirilmesi. USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, 2(3), 481-494. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbad>

Bana, P. E. (2020). Küresel Vatandaşlık Davranışı ve Adalet Algısı İlişkisinin Değerlendirilmesi. USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, 2(3), 481-494.

Bates, T. (2016). Teaching in a digital age, Doctoral dissertation, University of British Columbia.

Baudrillard, J. (2021). Tüketim toplumu. F. Keskin (Çev.). Ayrıntı.

Bell, D. V. J. (2016). Twenty-first century education: transformative education for sustainability and responsible citizenship. Journal of Teacher Education for Sustainability, 18, 48-56

Beringer, A.; Adomßent, M. Sustainable university research and development: Inspecting sustainability in higher education research. Environ. Educ. Res. 2008, 14, 607–623. [CrossRef]

Binboğa, G. ve Ünal, A. (2018). A research on calculating the carbon footprint of Manisa Celal Bayar University on the axis of sustainability. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, 21, 187-202.

Blackburn, W. (2007). *The sustainability handbook: The complete management guide to achieving social, economic, and environmental responsibility*, Washington DC: Routledge.

BM (2015). *Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development*.

https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E Erişim Tarihi:25.11.2020.

Bond, M., Marín, V. I., Dolch, C., Bedenlier, S. ve Zawacki-Richter, O. (2018). Digital transformation in German higher education: student and teacher perceptions and usage of digital media. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 15(1), 1–20. doi:10.1186/s41239-018-0130-1

Bowen, H. *The Individual and Social Value of American Higher Education*; Routledge: New York, NY, USA, 2018.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.

Bozkurt vd., “Dijital Bilgi Çağı: Dijital Toplum, Dijital Dönüşüm, Dijital Eğitim ve Dijital Yeterlilikler”, 37.

Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford University Press

Brynjolfsson, E., McAfee, A. (2014). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. New York, NY: WW Norton & Company.

Buchstaller, I.; Khattab, G. Population samples. *Res. Methods Linguist.* 2013, 74–95. [CrossRef]

Budak, S. (2000). *Avrupa Birliği ve Türk Çevre Politikası*, Buke Yayınları

Burmeister, M.; Schmidt-Jacob, S.; Eilks, I. German chemistry teachers' understanding of sustainability and education for sustainable development—An interview case study. *Chem. Educ. Res. Pract.* 2013, 14, 169–176. [CrossRef]

BOZLAAN, Recep, (2004), “Sürdürülebilir Gelime Kavramı Üzerine Yapılan Tartımalara Bir Bakı”, Atatürk Üniversitesi ktisadi ve dari Bilimler Dergisi, Cilt:18, Sayı:3-4. ELKINGTON, John, “Enter the Triple Bottom Line”, <http://www.johnelkington.com/TBLElkington-chapter.pdf>

Bozlağan, R. (2005). Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (50), 1011-1028.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak. E., K., Akgün, Ö., E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11.baskı). Pegem Akademi. DOI or URL

Carter, A. *The Political Theory of Global Citizenship*; Routledge: London, UK, 2013.

Cave, D.; Albeck-Ripka, L.; Magra, I. Huge Crowds Around the Globe March in Solidarity Against Police Brutality. *The New York Times*. 9 June 2020. Available online: <https://www.nytimes.com/2020/06/06/world/george-floyd-global-protests.html> (accessed on 5 November 2023).

Chung, B.G.; Park, I. A review of the differences between ESD and GCED in SKHs: Focusing on the concepts of global citizenship education. *J. Int. Coop. Educ.* 2016, 18, 17–35.

Carretero, S., Vuorikari, R., & Punie, Y. (2017). *The digital competence framework for citizens*, [https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/webdigcomp2.1pdf_\(online\).pdf](https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/webdigcomp2.1pdf_(online).pdf) Erişim Tarihi: 18.10.2019.

Cogan, J. J. (2000). *Citizenship Education For The 21. Century: Setting The Context*. John, J. C., Derricot R. (Edit). *Citizenship For The 21. Century An International Perspective On Education*. Uk-Kogan Page Limited & Usa-Stylus Publishing Inc.

Creswell, J. W. (2002). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative. Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.

Creswell, J. W. (2002). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative. Prentice Hall Upper Saddle River, NJ.

Creswell, J.W. Research Design, Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches, 3rd ed.; SAGE Publications: Newbury Park, CA, USA, 2009; Available online: https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava_105202/fajlovi/Creswell.pdf (accessed on 4 December 2023).

Çaydere, O., & Akgün, N. (2023). Eğitimde Yenilikçi Teknolojilerin Kullanımı Ve Çağdaş İçerik Tasarlama. Stratejik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(2), 439-451.

Çetinkaya Aydın, G. (2020). COVID-19 Salgını Sürecinde Öğretmenler. <https://tedmem.org/COVID-19/COVID-19-salgini-surecinde-ogretmenler> adresinden erişim tarihi: 25.10.2020

Çelik, V, (2003). Eğitimsel liderlik. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Çobanoğlu, O., & Türer, B. (2015). Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürdürülebilir kalkınma farkındalıklarının belirlenmesi. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2015(5), 235-247.

Çolak, K. (2015). Sosyal Bilgiler ile Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Derslerinde Küresel Vatandaşlık Eğitimi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dal, N. E. (2017). Tüketim toplumu ve tüketim toplumuna yöneltilen eleştiriler üzerine bir tartışma. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(19), s. 1-21. <https://doi.org/10.20875/makusobed.311006>

Davies, I. ve Pike, G. (2009). Global Citizenship education challenges and possibilities, global citizenship in theory and practice, R. Lewin.(Ed.), The

Handbook of Practice and Research in Study Abroad: Higher Education and the Quest for Global Citizenship, (s. 61-78) New York: Routledge. de la

Davies, I., Evans, M., ve Reid, A. (2005). Globalising citizenship education? A critique of “global education” and “citizenship education. *British Journal of Educational Studies*, 53 (1), 66–89.

Davies, I.; Pike, G. Global citizenship education: Challenges and possibilities. In *The Handbook of Practice and Research in Study Abroad*; Routledge: London, UK, 2010; pp. 83–100.

De la Poza, E., Merello, P., Barberá, A., ve Celani, A. (2021). Universities’ reporting on SDGs: Using THE Impact Rankings to model and measure their contribution to sustainability. *Sustainability*, 13(4), 2038.

Demirbaş Ç. Ö. Sustainable development awareness levels of teacher candidates. *Marmara Journal of Geography*, 2015, 0(31), 300- 316. <https://doi.org/10.14781/mcd.09811>

Deng, H., Duan, SX ve Wibowo, S. (2022). İş performansı için dijital teknoloji odaklı bilgi paylaşımı. *J. Knowl. Üstesinden gelmek*. [Baskıdan önce Epub]. doi: 10.1108/jkm-08-2021-0637

Doğan, İ. (2000). *Sivil Toplum Ondan Bizde De Var*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Doğru M., Güzeller C. O. & Çelik M. (2019). Geçmişten günümüze sürdürülebilir kalkınma ve eğitim alanında: Bibliyometrik bir analiz. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 42- 68.

Doğru, M., Güzeller, C. O., Gencosman, T. ve Saka, D. (2015). Development of scale of attitude toward social sustainable development awareness. *European Journal of Sustainable Development*, 4(3), 23-32.

Duivenboden, AV (2022). Onderwijs, bir gün içinde geçiş yaparken çok şey başardı. *Bilim Rehberi*. Scienceguide.nl'den alındı [Google Akademik]

EDUCAUSE. (2021). 2021 EDUCAUSE Horizon Report, Teaching and Learning Edition. EDUCAUSE.

Ehigie, E. (2021). The Role Of Global Citizens İn Today’s World. Policy & Practice: A Development Education Review, 33, 135-144.

Ehigie, E. (2021). The Role Of Global Citizens İn Today’s World. Policy & Practice: A Development Education Review, 33, 135-144.

Er, S. & Çoruhlu, T. Ş. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının perspektifinden sürdürülebilir kalkınma kavramı. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(1), 562-580.

Erdoğan, T. (2022). Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Çerçevesinde Yoksulluk Sorunu. Economics Literature, 4(1), 1-21. <https://doi.org/10.22440/elit.4.1.1>.

Estellés, M.; Fischman, G.E. Who needs global citizenship education? A review of the literature on teacher education. J. Teach. Educ. 2021, 72, 223–236. [CrossRef]

Funamori, M. (2016). The impact of the digital age on higher education: Beyond transformation from the physical space to the digital sphere. Proceedings - 2016 5th IIAI International Congress on Advanced Applied Informatics, IIAI-AAI 2016, 486–491. doi:10.1109/IIAI-AAI.2016.58

Garcia, J.; da Silva, S.A.; Carvalho, A.S.; De Andrade Guerra, J.B.S.O. Education for sustainable development and its role in the promotion of the sustainable development goals. In Curricula for Sustainability in Higher Education; Springer: Cham, Switzerland, 2017; pp. 1–18.

Garfield, E. (2005). The Agony and the Ecstasy — The History and Meaning of the Journal Impact Factor. International Congress on Peer Review And Biomedical Publication içinde (ss. 1–22). Chicago, IL.

Gaye Tekoz; “Geçmişten ders almak: Sürdürülebilir kalkınma için eğitim”,Boğazici Üniversitesi Eğitim Dergisi Cilt. 2016, 31(2).

Gibson, L., Wilman, E. N., & Laurance, W. F. (2017). How green is 'green' energy?. *Trends in ecology & evolution*, 2017.

Gonca Telli S. (2020), vd., "Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi", *Üniversite Araştırmaları Dergisi* 3/1 33.

Goren, H. ve Yemini, M. (2017). Global citizenship education redefined-A systematic review of empirical studies on global citizenship education. *International Journal of Educational Research*, 82, 170–183.

Gökmen, A., Solak, K., & Ekici, G. (2014). Sürdürülebilir kalkınma için eğitim: öğretmen adaylarının tutumları ile ilişkili olan faktörler. *Kesit Akademi Dergisi*, (12), 462-480.

Güloğlu M. (2019), "Toplumsal Gerçekliği İnşa Eden İllüzyon: Meşruiyet", *Mediterranean Journal of Humanities* 9/2 326.

Hajer, M.; Nilsson, M.; Raworth, K.; Bakker, P.; Berkhout, F.; De Boer, Y.; Rockström, J.; Ludwig, K.; Kok, M. Beyond Cockpit-ism: Four Insights to Enhance the Transformative Potential of the Sustainable Development Goals. *Sustainability* 2015, 7, 1651–1660. [CrossRef]

Haynes, J. Religion, education and security: The United Nations alliance of civilizations and global citizenship. *Religions* 2019,10, 51. [CrossRef]

Heinonen, S. (2022). Büyümenin sınırları, vadeli şoklardan vadeli esnekliğe giden yolu açıyor. U. Bardi ve C. Alvarez Pereira (Ed.), *Sınırlar ve Ötesi: Sınırlardan büyümeye 50 yıl sonra, ne öğrendik ve sırada ne var?* Roma kulübüne bir rapor . Exapt Basın. [Google Akademik]

Huang, Q. (2015). Digital Transformation of Education Publishing in China. *Publishing Research Quarterly*, 31(4), 258–263. doi:10.1007/s12109-015-9421-8

Hunt, F.; Chung, L.T.; Rogers, M.; Inman, S. Taking Stock: A Report from the UK Teacher Education Network for Sustainable Development (ESD)/Global Citizenship (GC)—Survey on Provision for ESD/GC in Initial Teacher Education in the UK. 2011. Available online: <http://se->

ed.co.uk/edu/wpcontent/uploads/2014/03/taking_stock-July-2011.pdf (accessed on 4 December 2023).

International Organization for Migration. (2018). Migration and the 2030 Agenda A Guide for Practitioners. Cenevre: International Organization for Migration.

İçen, B. K. (2023). 4. Bölüm: Dijital Eğitimde Avantaj ve Dezavantajlar. Dijital Eğitim ve Toplum. İstanbul. Efeakademi Yayınları.

İçen, M. ve Akpınar, E. (2012). Küresel vatandaşlık eğitiminin uluslararası sorunların çözümündeki rolü, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 2012, s. 285.

İşman, A. (2011). Uzaktan Eğitim. Ankara:Pegem Yayıncılık.

İşman, A. (2008). Uzaktan Eğitim. Ankara:Pegem Yayıncılık

Kan, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde vatandaşlık. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 26, ss.25-30.

Kant, I. (2010), Perpetual peace a philosophical sketch, Minneapolis, Minnesota: Shapco Printing, Inc.

Kant, I. Perpetual Peace: A Philosophical Sketch; Cambridge University Press: Cambridge, UK, 1970; pp. 93–130.30. Renz, S.M.; Carrington, J.M.; Badger, T.A. Two strategies for qualitative content analysis: An intramethod approach to triangulation. Qual. Health Res. 2018, 28, 824–831. [CrossRef] [PubMed] 31. Anderson, R. Thematic content analysis (TCA). Descr. Present. Qual. Data 2007, 3, 1–4.

Kaya, B. (2020). Ön lisans ve lisans öğrencilerinin vatandaşlık duygusu ile küresel vatandaşlığa ilişkin görüşlerinin karşılaştırmalı analizi. Yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

KAYA, Emine Öner, (2010) “Sürdürülebilir Kalkınma Sürecinde Bankaların Rolü ve Türkiye’de Sürdürülebilir Bankacılık Uygulamaları”, İşletme Araştırmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:3.

Keleş, R. (2020). Kentleşme Politikası (17 b.). Ankara: İmge Kitabevi.

Kember D. (2007), *Reconsidering Open and Distance Learning in the Developing World*, (NewYork: Routledge, 1. Basım,).

KARABULUT, Elif, (2004) “Sürdürülebilir Kalkınma Anlayımının İletmelerde Uygulanması”, TÜHS Hukuku ve İktisat Dergisi, Cilt:19, Sayı:1-2.

Lavicza, Z., Weinhandl, R., Prodromou, T., Anđia, B., Lieban, D., Hohenwarter, M., ve diğeri. (2022). Hızla değişen dijital teknoloji ortamlarında STEAM eğitime yönelik eğitimsel yeniliklerin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi. *Sürdürülebilirlik* 14:7237. doi: 10.3390/su14127237

Leite, S. Using the SKHs for global citizenship education: Definitions, challenges, and opportunities. *Glob. Soc. Educ.* 2022, 20, 401–413. [CrossRef]

Levenda, A. M., Behrsin, I., & Disano, F. (2021). Renewable energy for whom? A global systematic review of the environmental justice implications of renewable energy technologies. *Energy Research & Social Science*, 71.

Lofthouse, R.; Thomas, U. Concerning collaboration: Teachers’ perspectives on working in partnerships to develop teaching practices. *Prof. Dev. Educ.* 2017, 43, 36–56. [CrossRef]

Mallat, N. (2007). Exploring consumer adoption of mobile payments—A qualitative study. *The Journal of Strategic Information Systems*, 16(4), 413-432.

McKenzie , S. (2004). *Social Sustainability: Towards Some Definitions*, Hawke Research Institute, Working Paper Series, 27, 1-31.

Mengel, M.; Nauels, A.; Rogelj, J.; Schleussner, C.F. Committed sea-level rise under the Paris Agreement and the legacy of delayed mitigation action. *Nat. Commun.* 2018, 9, 1–10. [CrossRef] [PubMed]

Metin, Yerebakan., *Mikro Enerji Santralleri, İstanbul Ticaret Odası (İTO) Yayınları*, İstanbul, 2008.

Mitlin, D., & Satterthwaite, D. (2014). Sustainable development and cities. In Sustainability the Environment and Urbanisation (1 st Edition). Routledge.

Morais, D.B., Ogden, A.C. (2011). Initial development and validation of the global citizenship scale. Journal of Studies in International Education, 15(5), 445–466. <https://doi.org/10.1177/1028315310375308>

Morse, J. M. (2016). Mixed method design: Principles and procedures. New York: Routledge.

Norveç Eğitim ve Araştırma Bakanlığı. (2018, 02 19). Digitalisation strategy for the higher education sector 2017-2021. Digitalisation strategy for the higher education sector 2017-2021.

Oxfam Büyük Britanya (2015). Küresel vatandaşlık eğitimi: Okullar için bir rehber . Oxford: Oxfam Büyük Britanya. www.oxfam.org.uk/education adresinden alındı [Google Akademik]

Oxfam, C.H. Education for Global Citizenship: A Guide for Schools; Oxfam GB: Oxford, UK, 2006.

Özerdinç, F.; Kızılay E.; Hamalosmanoğlu M. Analysis of Studies on Sustainable Development in Education: A Meta-Synthesis Study. Aksaray University Journal of Social Sciences Institute 2022, 1, 33 – 51. <https://doi.org/10.38122/ased.976188>

Pais, A. ve Costa, M. (2017). An ideology critique of global citizenship education. Critical Studies in Education, 61 (1), 1–16.

Pais, A.; Costa, M. An ideology critique of global citizenship education. Crit. Stud. Educ. 2020, 61, 1–16. [CrossRef]

Parlak, B. (2017). Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Kayfor 15 Özel Sayısı, 1741-1759. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sduiibfd/issue/53208/708302>.

Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. SAGE Publications, inc.

PWC. (2018). *The 2018 Digital University*. <https://goo.gl/znyzi1> Erişim tarihi: 19 Ocak 2020

Ravenendran, A. (2021). Küresel vatandaşlık eğitimi (GCED) aracılığıyla yaşam kalitesinin iyileştirilmesi. *Yaşam Kalitesi'nde* (s. 79-95). Boca Raton (FL) ve Oxon (Oxford): CRC Press. [Çapraz referans] , [Google Akademik]

Renz, S.M.; Carrington, J.M.; Badger, T.A. Two strategies for qualitative content analysis: An intramethod approach to triangulation. *Qual. Health Res.* 2018, 28, 824–831. [CrossRef] [PubMed]

Reysen, S., Larey, L. W., & Katzarska-Miller, I. (2012). College course curriculum and Global citizenship. *International Journal of Development Education and Global Learning*, 4(3), 27-40. <https://doi.org/10.18546/IJDEGL.04.3.03>

Reysen, S., Larey, L. W., & Katzarska-Miller, I. (2012). College course curriculum and Global citizenship. *International Journal of Development Education and Global Learning*, 4(3), 27-40. <https://doi.org/10.18546/IJDEGL.04.3.03>

Rizzo, F.; Edenborough, K.M.; Toffoli, R.; Culasso, P.; Zoppi, S.; Dondo, A.; Robetto, S.; Rosati, S.; Lander, A.; Kurth, A.; et al. Coronavirus and paramyxovirus in bats from Northwest Italy. *BMC Vet. Res.* 2017, 13, 1–11. [CrossRef] [PubMed]

Rozhkova, D., Rozhkova, N. ve Uliana, B. (2019). Digital Universities in Russia: Prospects and Problems. *Advances in Intelligent Systems and Computing* içinde (ss. 252-255.).

Sachs, J.D. *The Age of Sustainable Development*; Columbia University Press: Cambridge, UK, 2015.

Sadik, A. (2008). Digital storytelling: A meaningful technology-integrated approach for engaged student learning. *Education Tech Research*, 56(4), 487-506. doi: <http://dx.doi.org/10.1007/s11423-008-9091-8>

Sandkuhl, K. ve Lehmann, H. (2017). Digital Transformation in Higher Education – The Role of Enterprise Architectures and Portals. Lecture Notes in Informatics (LNI), 49–60. <https://dl.gi.de/bitstream/handle/20.500.12116/119/paper04.pdf?sequence=1>

Santone, S.; Saunders, S.; Seguin, C. Essential elements of sustainability in teacher education. *J. Sustain. Educ.* 2014, 6, 1–15. Available online: <http://www.jsedimensions.org/wordpress/wp-content/uploads/2014/05/Santone-Et-Al-JSE-May-2014-PDFReady.pdf> (accessed on 4 December 2023).

Sarıkaya, M., ve Kara, F. Z. (2007). “Sürdürülebilir Kalkınmada İşletmenin Rolü: Kurumsal Vatandaşlık”, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, cilt: 14, sayı: 2, sf. 221-233.

Savelyeva, T.; (2017). Rickards, S. Education for sustainability in higher education: The Asia-Pacific region. *Int. J. Sustain. High. Educ.* 2017, 18, 166–170. [CrossRef]

Sayılan, F. (2001). *Küreselleşme ve Yaşamboyu Eğitim*. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları.

Santone, S., Saunders, S., & Seguin, C. (2014). Essential elements of sustainability in teacher education. *Journal of Sustainability Education*, 6. Retrieved from <http://www.jsedimensions.org/wordpress/wp-content/uploads/2014/05/Santone-EtAl-JSE-May-2014-PDF-Ready.pdf>

Schattle, H. Global citizenship in theory and practice. In *The Handbook of Practice and Research in Study Abroad*; Routledge: London, UK, 2010; pp. 25–42.

Schattle, H.(2009), Global citizenship in theory and practice, R. Lewin.(Ed.), *The Handbook of Practice and Research in Study Abroad: Higher Education and the Quest for Global Citizenship*, (s.3-32), New York: Routledge.

Schreiber, J.R.; Siege, H. (Eds.) Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs (KMK) and Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ). *Curriculum Framework Education for Sustainable Development*. 2016.Available

online:https://www.globaleslernen.de/sites/default/files/files/linkelements/curriculum_framework_education_for_sustainable_development_barrierefrei.pdfadresindeneri %C5%9Fildi (accessed on 4 December 2023).

Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75.

Shinn, L., Renewable Energy: The Clean Facts, <https://www.nrdc.org/stories/renewable-energyclean-facts#sec-what-is->, Erişim Tarihi: 13.05.2022.

Shurygin, V., Ryskaliyeva, R., Dolzhich, E., Dmitrichenkova, S. ve Ilyin, A. (2022). Hızla gelişen dijital ortamda öğretmen eğitiminin dönüşümü. *Eğitim Bilgi vermek. Teknoloji*. 27, 3361–3380. doi: 10.1007/s10639-021-10749-z

Smith, M. The Levels of Global Citizenship. *Undergrad. J. Glob. Citizsh.* 2012, 1, 1.

Stewart, L. Global Citizenship and Wilfrid Laurier University; Laurier Students Public Interest Research Group: Brantford, ON, Canada, 2008.

Marginson, S. (2016). The dream is over: The crisis of Clark Kerr's California idea of higher education. University of California Press.

Oxley, L., & Morris, P. (2013). Global citizenship: A typology for distinguishing its multiple conceptions. *British Journal of Educational Studies*, 61(3), 301-325. <https://doi.org/10.1080/00071005.2013.798393>

Selwyn, N. (2016). *Education and technology: Key issues and debates* (2nd ed.). Bloomsbury Academic.

UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>

Sustainable Development Solutions Network (SDSN). *Accelerating Education for the SDGs in Universities: A Guide for Universities, Colleges, and Tertiary and Higher Education Institutions*. Available online:

<https://resources.unsdsn.org/acceleratingeducation-for-the-sdgs-in-universities-a-guide-for-universities-colleges-and-tertiary-and-higher-education-institutions> (accessed on 18 September 2022).

Şahin H. (2019) Türkiye’de Eğitimde Fırsat Eşit(siz)liği ve Bireylerin Eğitim Kararları: Ardahan ve Karabük Örneği, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Şahin, İ. F. & Çermik, F. (2014). Küresel Vatandaşlık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. Doğu Coğrafya Dergisi. Cilt 19, Sayı 31, 207- 218.

Şimşek, Ü.; Yıldırım, E.; Öntaş, T. First-Year Experiences of Social Studies Teachers Starting their Profession in the Public Sector. Int. J. Educ. Methodol. 2021, 7, 171–185. [CrossRef]

Tanrıverdi, B. Evaluation of primary education programs in terms of sustainable environmental education. Educ. Sci. 2009, 34, 89–103.

TAŞCI Y.ve TAŞLIBEYAZ E. (2021) Yükseköğretim Kurumlarında Dijital Dönüşüm Çalışmalarının İncelenmesi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi DOI: 10.5961/jhes.2021.439

Telli Yamamoto G. (2018), vd., Kamuda Dijital Dönüşüm, (İstanbul: Kriter, 1. Basım,), 171.

Thiele, L.P. Sustainability; John Wiley & Sons: Hoboken, NJ, USA, 2016.

Tinio, V.L., (2002), ICT in Education, New York: UNDP Published.

Torre, JR ve Young, CB (2020). Küresel vatandaşlık ve işletme eğitimi, bölüm 2: İşletme okullarının rolü. AIB İlgörürleri , 20 (1), 1–6. doi:10.46697/001c.13417 [Çapraz referans] , [Google Akademik]

Türkmen, Ş. (2005). Okullarda yönetim etkinlikleri. (2. Baskı). Ankara: Alp Yayınevi.

Uğraş, M., & Zengin, E. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir kalkınma için eğitim ile ilgili görüşleri. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(1), 298-315.

Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara:Nobel Akademik Yayıncılık.

UNDP (2022). Sürdürülebilir kalkınma hedefleri/Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı . Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri | Birleşmiş milletler geliştirme programı. 17 Nisan 2022'de undp.org'dan alındı [Google Akademik]

UNESCO'nun (2014). Küresel vatandaşlık eğitimi: Ortaya çıkan bir bakış açısı . Paris: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü. www.unesco.org/new/en/global-citizenship-education adresinden alındı [Google Akademik]

UNESCO'nun (2015). Küresel vatandaşlık eğitimi: Konular ve hedefler . Paris: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü. www.unesco.org/new/en/global-citizenship-education [Crossref] , [Google Scholar] adresinden alındı.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). *Issues and Trends in Education for Sustainable Development*. 2018. Available online: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261445> (accessed on 5 November 2023).

United Nations. *THE 17 GOALS—Sustainable Development Goals*. Available online: <https://sdgs.un.org/goals> (accessed on 18 September 2022).

Wannapiroon, N. ve Pimdee, P. (2022). Tayland lisans düzeyinde bilim, teknoloji, mühendislik, sanat ve matematik (STEAM) yaratıcı düşünme ve yenilik becerisi geliştirme: Dijital sanal sınıf öğrenme ortamını kullanan kavramsal bir model. *Eğitim Bilgi vermek. Teknoloji*, 27, 5689–5716. doi: 10.1007/s10639-021-10849-w

Wekerle, C., Daumiller, M. ve Kollar, I. (2022). Yükseköğretim öğrenimini teşvik etmek için dijital teknolojinin kullanılması: Farklı öğrenme etkinliklerinin

önemi ve bunların öğrenme çıktılarıyla ilişkileri. *J. Res. Teknoloji. Eğitim* 54, 1–17.
doi: 10.1080/15391523.2020.1799455

Wikström, P. A. (2010). Sustainability and Organizational Activities – Three Approaches, *Sustainable Development*, 18(2), 99-107.

Yılmaz, M., *Mimarlık ve Çevre, Çevre ve Politika, İmge Kitabevi Yayınları*, Ankara, 2007.

Zahabioun, S.; Yousefy, A.; Yarmohammadian, M.H.; Keshtiaray, N. Global citizenship education and its implications for curriculum goals at the age of globalization. *Int. Educ. Stud.* 2013, 6, 195–206. [CrossRef]

Zawacki-Richter, O., Dolch, C. ve Müskens, W. (2017). Weniger ist mehr? Studentische Mediennutzung im Wandel. *Synergie. Fachmagazin Für Digitalisierung in Der Lehre*, 3, 70–73.
https://www.researchgate.net/publication/%0A317721766_Weniger_ist_mehr_Studische_Mediennutzung_im_Wandel

Zhao, Y., & Watterston, J. (2021). The changes we need: Education post COVID-19. *Journal of Educational Change*, 22(1), 3-12.

Zhou, L.; Rudhumbu, N.; Shumba, J.; Olumide, A. Role of higher education institutions in the implementation of sustainable development goals. In *Sustainable Development Goals and Institutions of Higher Education*; Springer: Cham, Switzerland, 2020; pp. 87–96.

Tezde yazılmayan alıntılar

Gümüőođlu Koral E. (2017) Yükseköğretimde dijital dönüşüm Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, AUAd 2017, Cilt 3, Sayı 4, 30-42 yazı yok

Vaccari, V.; Gardinier, M.P. Toward one world or many? A comparative analysis of OECD and UNESCO global education policy documents. *Int. J. Dev. Educ. Glob. Learn.* 2021, 11,68–86. [CrossRef]

Tenuto, P.L. (2021). Teaching in a global society: Considerations for university-based educational leadership. *J. Glob. Educ. Res* 5, 96–110. [CrossRef]

Yusof, M., R., Yaakob, M., F., M., & Ibrahim, M., Y. (2019). Digital leadership among school leaders in malaysia, *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 8(9), 1481-1485.

Ossiannilsson, E., Altinay, F., & Altinay, Z. (2015). Analysis of MOOC spractices from the perspective of learner experiences and quality culture. *Educational Media International Journal*, 52(4), 272-283. <https://doi.org/10.1080/09523987.2015.1125985>

Jansen, L. (2003). The challenge of sustainable development. *Journal of cleaner production*, 11(3), 231-245.

Yılmaz. E. (2016). Yönetim kuramları ve eğitim yönetimi. İ. Maya (Edt.), *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (1.baskı., pp. 89–111). Lisans Yayıncılık. DOI or URL

EKLER

EK 1

Görüşme Formu

Değerli katılımcılar,

Bu araştırmada küresel vatandaşlık ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin eğitim fakültesinde eğitim gören geleceğin öğretmenlerinden elde edilen veriler ile analiz edilmesi hedeflemektedir.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Makale konusu: Yüksek öğretim öğrencilerinde Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin Değerlendirilmesi

Araştırma Soruları

1. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden hangisi veya hangilerini biliyorsunuz?
 - a. Öğretmen adayı olarak hedeflerden en çok hangisinin öğretmenlik mesleği kapsamında öğretilmesi ve uygulanması gerektiğini düşünüyorsunuz?
 - b. Nitelikli eğitimin olabilmesi için önerileriniz nelerdir?
 - c. Sürdürülebilir şehirler ve topluluklar sizce nasıl olmalıdır?
2. Küresel vatandaşlığı nasıl tanımlarsınız?

Küresel vatandaşlığın geliştirilmesinde;

 - a. Bilinmesi gereken kavram ve bilgiler nelerdir?
 - b. Sahip olunması gereken beceriler nelerdir?
 - c. Değer ve tutumlar nelerdir?

EK 2

Sorular

Cinsiyet

1. Yükseköğretim kurumunuzda geleceğin eğitim sisteminde dijital eğitimin önemi nedir?
2. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik hazır bulunuşluk durumu nasıldır?
3. Geleceğin Yükseköğretimi sizi dijital dönüşüme teşvik eden etmenler var mı? Varsa bunlar nelerdir?
4. Geleceğin Yükseköğretim Kurumlarının dijital eğitim uygulamasına yönelik altyapı, akademik personel ve yönetsel personelin donanımı nasıl olmalıdır?
5. Geleceğin Yükseköğretim Kurumlarının dijital eğitim dönüşüm sürecinde çalışanlarınızın uyum sağlayabilmesi için hangi eğitimlerin alınması gerektiğini düşünüyorsunuz?
6. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik Eylem Planı var mı? Varsa bunlar nedir?
7. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik Stratejik Planı var mı? Varsa bunlar nelerdir?
8. Yükseköğretim kurumunuzda tamamen Dijital eğitime geçiş için gerekli liderlik türü ne olabilir?
9. Yükseköğretim kurumunuzda dijitalleşmeye yönelik dönüştürücü eğitim politikaları nedir?

EK 3

İntihal Raporu

tez-küresel vatandaşlık

ORIGINALITY REPORT

14%

SIMILARITY INDEX

13%

INTERNET SOURCES

5%

PUBLICATIONS

6%

STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1	dergipark.org.tr Internet Source	4%
2	www.researchgate.net Internet Source	1%
3	neu.edu.tr Internet Source	1%
4	Submitted to Yakın Doğu Üniversitesi Student Paper	1%
5	anahtar.sanayi.gov.tr Internet Source	1%
6	Submitted to Istanbul Aydın University Student Paper	1%
7	openaccess.izmirakademi.org Internet Source	<1%
8	9lib.net Internet Source	<1%
9	Submitted to Istanbul University Student Paper	<1%

EK 4**Özgeçmiş****Kübra AKÇAY****Eğitim Bilgileri**

Yakın Doğu Üniversitesi

Atatürk Eğitim Fakültesi

Eğitim Yönetimi Denetimi Ekonomisi ve Planlaması

Doktora Tezi: Yükseköğretim Paydaşlarına Göre Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesi İçin Küresel Vatandaşlığın Değerlendirilmesi*Danışman:* Prof. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL

Lefke Avrupa Üniversitesi

İşletme Fakültesi

Yüksek lisans Tezi: KKTC Üniversite Üst Yöneticilerinin Karar Verme Özelliklerinin İncelenmesi*Danışman:* Dr. Tahir Yeşilada**Mesleki Deneyim**

İTÜ-KKTC Eğitim ve Araştırma Yerleşkeleri

Pozisyon: Özel Kalem Personeli

Yıl: 2011 – 2018

Görev Tanımı: Rektörlük ve üst düzey yönetime bağlı olarak yürütülen idari ve kurumsal yazışmalar, toplantı koordinasyonları, resmi raporlamalar ve kurum içi iletişim süreçlerinde aktif görev alınmıştır.

Pozisyon: İdari Personel – Mali İşler Birimi

Yıl: 2018 – Halen

Görev Tanımı

1. Kurumun yıllık bütçe planlamasının hazırlanması ve takibi
2. Yıllık ve aylık gelir-gider tablolarının düzenli olarak hazırlanması ve üst yönetime raporlanması
3. Bilânço analizleri, mali tabloların denetlenmesi ve üst yönetime sunulması
4. Satın alma, ödeme, tahakkuk işlemleri gibi mali iş/işlemleri ile ilgili süreçlerin yürütülmesi
5. Üniversite içi ve dışı denetim süreçlerinde gerekli verilerin sağlanması
6. Yükseköğretim kurumlarında mali yönetim süreçlerine ilişkin stratejik planlama çalışmalarına katkı sunulması

Akademik ve Mesleki İlgili Alanları

1. Kamu Maliyesi ve Bütçe Yönetimi
2. Kurumsal Mali Raporlama
3. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)
4. Küresel Vatandaşlık ve Yükseköğretim
5. Eğitim Yönetimi ve Karar Verme Süreçleri
6. Stratejik Planlama